

แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

นัยเนตร ขาวงาม

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2565

แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

นัยเนตร ขาวงาม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว

สำนักบริหารและพัฒนาระบบราชการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

นัยเนตร ขาวงาม

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(อาจารย์ ดร.ปานแพร เขาวนประยูร อุดมรักษาทรัพย์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร.กวินรัตน์ อัฐวงศ์ชยากร)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร.มนสิชา อินทจักร)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

(อาจารย์ ดร.กิริติ ตรีการศิริวานิช)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.ญาณิน โสภาสพัฒนกิจ)

รองอธิการบดี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ชื่อเรื่อง	แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัด เชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นางสาวนัยเนตร ขาวงาม
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร.ปานแพร เซาว์นประยูร อุตรรักษาทรัพย์

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ และ 4) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยการวิจัยครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลจากชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 32 ชุมชน โดยการใช้แบบสอบถาม การจัดประชุมกลุ่มย่อยโดยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 32 ชุมชน มีอายุของกลุ่มอยู่ในระหว่าง 6 – 10 ปี (ร้อยละ 53.10) เป็นรูปแบบวิสาหกิจชุมชน (ร้อยละ 37.50) เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) (ร้อยละ 62.50) ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนเมืองล้านนา (ร้อยละ 59.40) สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนมากที่สุดคือ ด้านวัฒนธรรม/วิถีชีวิต (ร้อยละ 34.40) มีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.78 S.D. = 0.77) และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.93 S.D.= 0.69) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ชุมชนท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.20 S.D. = 0.61) และผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Chi-Square = 15.176) การมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการ

ท่องเที่ยวโดยชุมชน (Chi-Square = 7.952) จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($r = 0.563$) จำนวนการได้รับการสนับสนุน ($r = 0.455$) และคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน ($r = 0.441$) มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และแนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานในระดับดีเยี่ยมสามารถเป็นชุมชนต้นแบบให้กับชุมชนอื่นในการพัฒนา ในขณะที่ชุมชนที่มีมาตรฐานในระดับดี ดี จำนวน 20 ชุมชน (ร้อยละ 62.50) และระดับพอใช้ควรที่จะพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ทั้ง 6 ด้าน ในแนวทางที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่, การบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยว, การมีส่วนร่วม, มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน

Title	GUIDELINES FOR COMMUNITY BASED TOURISM MANAGEMENT DEVELOPMENT CHIANG MAI PROVINCE
Author	Miss Naiyanet Khownamg
Degree	Master of Arts in Tourism Development
Advisory Committee Chairperson	Dr. Parnprae Chaoprayoon Udomraksasup

ABSTRACT

A research study on guidelines for community-based tourism management development in Chiang Mai Province. The objectives of the study were as follows: 1) To investigate the standard level of tourism attraction management by the Chiang Mai Province's community-based tourism management. 2) investigate members' involvement in community-based tourism management in Chiang Mai Province. 3) To investigate the factors associated with the level of community-based tourism attraction management standards in Chiang Mai Province; and 4) To propose guidelines for the development of community tourism in Chiang Mai Province in accordance with community-based tourism standards. A questionnaire was used to collect data from 32 Chiang Mai tourism communities for this study. A small group meeting was organized after analyzing the data using descriptive statistics such as mean and standard deviation, as well as inferential statistics (Chi-Square Test), correlation analysis, and content analysis. The findings revealed that a community-based tourism group in Chiang Mai, 32 communities, with ages ranging from 6 to 10 years (53.10 percent), was a community enterprise model (37.50 percent). More than half of the community-based tourism group's territories were located in Chiang Mai Province. Sub-district Administrative Organization (SAO) (62.50%) The majority of the population is Lanna people (59.40%). In terms of culture/lifestyle (34.40%), there was a good level of community-based tourist attraction management standards (mean 2.78 SD = 0.77) and a high level of community participation in tourism attraction management by the community. (mean 3.93, standard deviation = 0.69). When each

aspect was taken into account, it was discovered that the tourism community participated in community-based tourism management the most (mean 4.20 SD = 0.61), and the results of the analysis of factors related to the level of community-based tourism and tourism management standards in Chiang Mai Province discovered that community-based tourism group location (Chi-Square = 15.176) Participation of members in community-based tourism (Chi-Square = 7.952) The number is (r = 0.563). of community-based tourism-related groups At the significance level of 0.05, the number of gains received support (r = 0.455) and community-based tourism committee (r = 0.441) were correlated with the level of community-based tourism management standards in Chiang Mai, and guidelines for community-based tourism management development in Chiang Mai Province in accordance with the Community-Based Tourism Standards Chiang Mai Province discovered a tourism community with high standards. While the community has standards at a good level, good for 20 communities (62.50 percent), and at a fair level, it should develop tourism communities in all 6 aspects in different approaches.

Keywords : Community-based tourism in Chiang Mai Province, Tourism management, Participation, Community-based tourist management standards

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงของประธานกรรมการที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร. ปานแพร เขาวนัประยูร อุดมรักษาทรัพย์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำปรับปรุงแก้ไขและทุ่มเทในการถ่ายทอดความรู้ให้ข้าพเจ้าตลอดมา ขอขอบพระคุณกรรมการที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร. กวินรัตน์ อัฐวงศ์ชยากร และอาจารย์ ดร.มนสิชา อินทจักร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนกร สิริสุคันธา ประธานกรรมการสอบ ที่ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์มากขึ้น

ขอขอบพระคุณ ประธานกลุ่ม คณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ จนทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทความรู้ แนวคิดและประสบการณ์ในศาสตร์สาขาต่างๆ รวมถึงเจ้าหน้าที่ทุกท่านของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่ให้ความช่วยเหลือตลอดการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัว ที่ได้อบรมเลี้ยงดูสั่งสอน ให้โอกาสทางการศึกษาและเป็นกำลังใจที่ดีมาโดยตลอด สุดท้ายขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นระดับปริญญาโท และรุ่นพี่นักศึกษาระดับปริญญาเอก ที่คอยให้กำลังใจ คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยมาตลอด

นัยเนตร ขาวงาม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
ตารางที่.....	ญ
ภาพที่.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ปัญหาการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ.....	9
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	11
ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	22
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว.....	27
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว.....	35
เกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	42
ข้อมูลของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่.....	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
ภาคสรุป.....	62

กรอบแนวคิดการวิจัย	63
บทที่ 3 วิธีการวิจัย.....	64
สถานที่ดำเนินการวิจัย.....	64
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	64
ตัวแปรและการวัดตัวแปร	67
เครื่องมือในการวิจัย.....	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล	72
การวิเคราะห์ข้อมูล	72
บทที่ 4 ผลการวิจัย	74
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่.....	75
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่.....	83
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่.....	90
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่.....	98
ตอนที่ 5 ผลการเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่.....	111
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	120
สรุปผลการวิจัย.....	120
อภิปรายผล.....	123
ข้อเสนอแนะ	126
บรรณานุกรม.....	129
ประวัติผู้วิจัย.....	147

ตารางที่

หน้า

ตารางที่ 1 รายชื่อกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่.....	65
ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่.....	78
ตารางที่ 3 จำนวนชุมชน ร้อยละ ที่ได้ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาพรวม	83
ตารางที่ 4 จำนวนชุมชน ร้อยละ ที่ได้ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	84
ตารางที่ 5 จำนวนชุมชน ร้อยละ ที่ได้ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี	85
ตารางที่ 6 จำนวนชุมชน ร้อยละ ที่ได้ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน.....	86
ตารางที่ 7 จำนวนชุมชน ร้อยละ ที่ได้ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน	87
ตารางที่ 8 จำนวนชุมชน ร้อยละ ที่ได้ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	88
ตารางที่ 9 จำนวนชุมชน ร้อยละ ที่ได้ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก	89
ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาพรวม.....	90
ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ...	91
ตารางที่ 12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามการมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ	93

ตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์.....	94
ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการประเมินผล.....	96
ตารางที่ 15 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน	99
ตารางที่ 16 ความสัมพันธ์ระหว่างเขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน	100
ตารางที่ 17 ความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน	100
ตารางที่ 18 ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนกับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน	101
ตารางที่ 19 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	102
ตารางที่ 20 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมกับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน	103
ตารางที่ 21 สรุปผลการทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis).....	108
ตารางที่ 22 สรุปผลการทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่.....	109
ตารางที่ 23 สรุปผลการเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่.....	117

ภาพที่

	หน้า
ภาพที่ 1 การจำแนกระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม.....	18
ภาพที่ 2 โครงสร้างความสัมพันธ์องค์การ.....	29
ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	63

บทที่ 1

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ และทำให้เศรษฐกิจประเทศไทยให้เติบโต ไม่แพ้ภาคการเกษตรหรืออุตสาหกรรมอื่นๆ สำนักงานเศรษฐกิจการคลังระบุว่า ภาคการท่องเที่ยวเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย เนื่องจากมีแนวโน้มอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของนักท่องเที่ยวในประเทศไทย ถึงแม้ว่าอัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยวจะหดตัว เนื่องจากมีเหตุการณ์ไม่ปกติ เช่น โรคระบาด ภัยธรรมชาติ และสถานการณ์ทางการเมือง แต่เมื่อเหตุการณ์กลับเข้าสู่ภาวะปกติ ภาคการท่องเที่ยวก็สามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อเป็นทิศทางในการกำหนดแนวทางการพัฒนา โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ให้ความสำคัญกับชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น และมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และมีการพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ได้บรรจุการท่องเที่ยวใน “ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลยั่งยืน” โดยพัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวธรรมชาติ วัฒนธรรมของภูมิภาค มีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและความเป็นไทย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 มียุทธศาสตร์ที่เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างมูลค่าธุรกิจบริการ ที่มีศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและชุมชนให้เป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศ รวมถึงเป็นแหล่งกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการบนฐานความเป็นไทย บริหารจัดการท่องเที่ยวให้เกิดสมดุลและยั่งยืน สร้างความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้นำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถอยู่ได้อย่างมั่นคงเกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

นอกเหนือจากการนำเอาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาการท่องเที่ยว และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้มีการจัดวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2579 ไว้ดังนี้ "ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีคุณภาพ

บนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน" แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นการท่องเที่ยว จะต้องพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ยังคงรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับสิ่งแวดล้อม ประกอบกับแนวโน้มด้านการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นประสบการณ์และให้ความสำคัญกับความรู้เชิงลึกของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือการท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวและมีส่วนได้ส่วนเสียที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยมีจุดขายที่หลากหลายทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต การอนุรักษ์ รวมทั้งมีการพัฒนารูปแบบเพื่อสร้างความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561)

ซึ่งแนวทางของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนี้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2579 ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่ได้กล่าวข้างต้น ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้เกิดรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทยและการให้คุณค่ากับสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวของไทยจึงต้องมีการปรับตัวตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งวางแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของประเทศ จากการทบทวนตามแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน พ.ศ.2563 - 2565 ภายใต้กรอบภารกิจสำคัญคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย สามารถดำเนินการตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและเพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทยมีความต่อเนื่อง และปรับตัวตามปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ที่ส่งผลกระทบต่อและใช้เป็นกรอบในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน แผนนี้จัดทำขึ้นภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (GSTC) แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 แผน พัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ที่มีเป้าหมายให้เกิดการลดความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาชุมชนฐานรากของประเทศ รวมถึงการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมไปในชุมชนท้องถิ่น สร้างโอกาสการมีงานทำ และการพัฒนาทุนมนุษย์ในชุมชนให้มีศักยภาพในการจัดการและดูแลรักษาทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนบนฐานการพึ่งพาตนเอง ความพอเพียงและยั่งยืน โดยมีวิสัยทัศน์ “การท่องเที่ยวโดยชุมชนของไทยพัฒนาสู่สากลอย่างมีเอกภาพ ยกระดับมาตรฐาน บนฐานการรักษา และจัดการทรัพยากรชุมชนอย่างสร้างสรรค์สู่ชุมชน แห่งความสุขและยั่งยืน” โดยมีแนวคิดหลักในการพัฒนาตาม

องค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย มีมาตรฐาน และมีคุณภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ รวมทั้งเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งในและต่างประเทศ 2) ยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยการเพิ่มคุณค่า มูลค่า ของต้นทุนทรัพยากรการท่องเที่ยวบนฐานอัตลักษณ์ของชุมชน 3) เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนในทุกระดับ) 4) ส่งเสริมให้เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม บนฐานเศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่ชุมชนแห่งความสุขอย่างยั่งยืน ซึ่งมีเป้าประสงค์ ที่พัฒนาคุณภาพทักษะและความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนทุกระดับให้มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความพอเพียง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2562 มุ่งสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมอย่างยั่งยืน ด้วยการเพิ่มรายได้ทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง สมดุลและทั่วถึงผ่านการนำเสนอคุณค่าของการท่องเที่ยวประเทศไทย ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่า และเปิดมุมมองใหม่ให้กับชีวิตจากการสัมผัสเสน่ห์วิถีไทยเฉพาะถิ่น (Unique Local Thai Experience) โดยแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดในประเทศ สร้างความเข้มแข็งจากภายใน (Strengthen from within) ให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่จะทำให้คนไทยรักและภาคภูมิใจในประเทศไทย สร้างความต้องการมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมและรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทย โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะเปลี่ยนมุมมองให้เห็นว่าการเที่ยวเมืองไทยนั้นดีกว่าที่เคยด้วยการเที่ยวแบบลึกซึ้งและเข้าถึงผ่านการมีส่วนร่วมกับคนท้องถิ่นหรือ Local Hero ผู้อนุรักษ์วิถีชีวิตวัฒนธรรม สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ถ่ายทอดเรื่องราวสร้างแรงบันดาลใจ และทำให้คนไทยได้รับมุมมองใหม่ จากการเดินทางท่องเที่ยวผ่านแคมเปญสื่อสารการตลาด “Amazing ไทยเท่” การดำเนินงาน 3 ทิศทางหลัก ประกอบด้วย 1) กระตุ้นการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย ทั้งกลุ่มนักท่องเที่ยวกระแสหลัก และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบกิจกรรมไลฟ์สไตล์ ได้แก่ อาหาร กีฬาและดนตรี โดยเฉพาะภาคเหนือจะสร้างแรงบันดาลใจจากการท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาลด้วยการสร้างสรรค์ แคมเปญ “Amazing Stories of the North” นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้ พิพิธภัณฑสถานและชุมชนที่บอกเล่าเรื่องราวความเป็นมา ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมสำหรับกลุ่ม Multi-generation Family และเจาะกลุ่มผู้หญิง ผู้ชื่นชอบประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและศิลปะผ่านโครงการ “ผ้างามเล่าเรื่องเมืองเหนือ” กระตุ้นความต้องการใช้จ่ายด้วยเรื่องราวผ้าพื้นเมืองที่บอกเล่าวิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์ของคนในภูมิภาค 2) ส่งเสริมการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวสู่พื้นที่รองตามศักยภาพของพื้นที่ผ่านโครงการ “เมืองรอง ต้องลอง” โดยเจาะกลุ่มเป้าหมายตรงกับ Destination Branding เพื่อคัดกรองเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นอย่างแท้จริง ทั้งนี้จังหวัดเชียงใหม่ มีเส้นทางเมืองหลักเชื่อมเมืองรอง (Additional) :

เชียงใหม่-ลำพูน-ลำปาง 3). ผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างใส่ใจสิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรทางท่องเที่ยวที่สำคัญของท้องถิ่น โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะทำงานร่วมกับคู่ค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ทั้งต้นน้ำ – กลางน้ำ – ปลายน้ำ ตั้งแต่ชุมชนท้องถิ่น ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงธุรกิจเกี่ยวเนื่องเพื่อสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว พัฒนาความรู้ด้านการตลาด สร้างความเข้มแข็งจากภายในให้ชุมชน รวมถึงสร้างสรรค์แนวคิดทางการท่องเที่ยวที่ให้คุณค่าและคำนึงถึงระบบนิเวศโดยรอบร่วมกับภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562)

รัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำของสังคมที่มุ่งเน้นสร้างรายได้และความเจริญ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกับภาครัฐ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์โอท็อปที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ โดยมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน เป็นผู้รับผิดชอบหลักส่งเสริมการดำเนินงานโอท็อป จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 16 ปี โดยร่วมกับหน่วยงานต่างๆ สนับสนุนส่งเสริมยกระดับผลิตภัณฑ์และพัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลาย เพื่อมุ่งปรับตัวสู่การค้าแบบสากล ทำให้ผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถแข่งขันได้ ต้องออกไปขายสินค้าตามที่ต่างๆ รายได้ไปตกอยู่กับผู้ประกอบการ หรือบางกลุ่มเล็กไม่มีกระจายถึงประชาชนกลุ่มใหญ่ในชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานราก ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรรายได้จากการท่องเที่ยวที่เป็นกระแสหลักของประเทศ ส่วนใหญ่ตกไปอยู่ในกลุ่มทุนเอกชน ไม่ลงไปถึงฐานรากเช่นเดียวกัน ทำให้โอกาสในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้ชุมชนตามแนวทางจำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาเชิงพื้นที่ ให้ชุมชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ในชุมชน ด้วยการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนผ่านยุคการผลักดันขายสินค้าสู่การเพิ่มช่องทางสร้างรายได้ตามความต้องการ โดยใช้เสน่ห์ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม รวมทั้งมีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระดับชุมชน ที่มีดึงดูดและมีคุณค่าเพียงพอให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมและใช้จ่ายเงินในทุกกิจกรรมของชุมชน ซึ่งทำให้มีรายได้กระจายอยู่กับคนในชุมชน เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561)

โดยจังหวัดเชียงใหม่มีแผนพัฒนาในปี พ.ศ. 2561 – 2564 โดยมีวิสัยทัศน์ นครแห่งชีวิตและความมั่นคง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่, 2561) เมืองที่ให้ความสุขและชีวิตที่มีคุณค่าแก่ผู้อยู่อาศัย และผู้มาเยือนในฐานะเมืองที่น่าอยู่และน่าท่องเที่ยวระดับโลก ประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว คือ 1) เป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวและบริการสากล ส่งเสริมและ

พัฒนาการท่องเที่ยวและบริการสุขภาพเชื่อมโยงชุมชนและท้องถิ่น โดยเน้นพัฒนาศักยภาพบุคลากร และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนและท้องถิ่น โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และเชื่อมโยงการประชาสัมพันธ์การตลาดทางการท่องเที่ยวและบริการ 2) เมืองแห่งเกษตรปลอดภัย โดยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ผู้ประกอบการ ธุรกิจ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการยกระดับการผลิต เชื่อมโยงการผลิต และการประกอบ ธุรกิจสู่ระดับสากล และ 3) เมืองแห่งความหลากหลายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยเสริมสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกทางวัฒนธรรม ส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีศักยภาพร่วมกับ เครือข่ายด้านวัฒนธรรมทุกระดับ ลดความเหลื่อมล้ำของสังคมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ป้องกัน ทรัพยากรธรรมชาติและฟื้นฟูให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ สามารถอำนวยความสะดวกได้ทั้งทางตรงและ ทางอ้อม ส่งเสริมความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกของชุมชนในการอนุรักษ์ หวงแหน ลดข้อขัดแย้ง และ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในรูปแบบเครือข่าย เพื่อสร้างการเชื่อมโยงของธุรกิจการ ท่องเที่ยวสู่ชุมชนและท้องถิ่น ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เช่น การ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมการท่องเที่ยว กรมพัฒนาชุมชน และกระทรวงวัฒนธรรม

ปัญหาการวิจัย

ทิศทางของแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) ได้ กำหนดแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ในยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ ตามแนว ทางการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคอย่างสมดุล เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดการพัฒนาให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ลด ความเหลื่อมล้ำให้กับชุมชนและท้องถิ่นในประเทศไทย ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้า มามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว โดยนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ มาใช้เป็น ต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2560)

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยยึดหลักบนพื้นฐานความยั่งยืนใน 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมวิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วน มีภารกิจหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษให้เป็นชุมชนต้นแบบ โดยมี เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคือเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็น

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดจากการพัฒนาตามหลักเกณฑ์ Global Sustainable Tourism Criteria (GSTC) (สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2559)

จากการพัฒนาที่ต่อเนื่องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้หลายหน่วยงาน โดยเฉพาะภาครัฐได้รับงบประมาณเป็นจำนวนมากเน้นการพัฒนาชุมชนให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้จังหวัดเชียงใหม่เกิดแหล่งท่องเที่ยวชุมชนใหม่ขึ้นเป็นจำนวนมาก เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาชุมชนในหลากหลายมิติ แต่กลับทำให้มีปัญหาเกิดขึ้นกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ 1) มีหน่วยงานที่หลากหลาย เข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ และการตลาด ซึ่งอาจไม่ใช่ภารกิจหลักของหน่วยงานนั้นๆ จึงไม่มีความเชี่ยวชาญ ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว 2) ระยะเวลาที่เข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนที่สั้น และไม่ต่อเนื่อง ซึ่งอาจทำให้ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างรอบด้าน 3) การส่งเสริมการตลาดให้กับชุมชนผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ โดยที่คนในชุมชนยังไม่พร้อมในการให้บริการนักท่องเที่ยว เหล่านี้ทำให้ส่งผลกระทบต่อ การให้บริการนักท่องเที่ยวที่ขาดความพร้อม นักท่องเที่ยวเกิดความไม่ประทับใจ จึงทำให้ไม่มีการกลับมาเที่ยวซ้ำ ในขณะที่เดียวกันการบริหารจัดการที่ไม่ดีอาจทำให้เกิดความขัดแย้งภายในชุมชนได้

ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาได้จำแนกตามศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน 3 ระดับ จึงควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและมีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มีระดับมาตรฐานที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่มีศักยภาพน้อย แสดงให้เห็นว่ามีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ไม่มีประสิทธิภาพ และอาจนำมาซึ่งปัญหาในชุมชนต่อไปได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อนำไปสู่การศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถทราบถึงแนวทางการเพิ่มระดับมาตรฐานของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ คาดว่าจะมีประโยชน์ในด้านวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ

ระดับนโยบาย

1. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สามารถนำผลจากแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ผลักดันการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง
2. กรมการท่องเที่ยว สามารถนำผลจากแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อวางแผนการพัฒนายกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระดับปฏิบัติการ

1. สำนักงานพัฒนาชุมชน สามารถนำผลจากแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อวางแผนการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์และสอดคล้องกับทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) เพื่อพัฒนากลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้มแข็งภายใต้หลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อก้าวไปสู่ “เศรษฐกิจครัวเรือนมีความมั่นคง ประชาชนใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนอย่างมีความสุข”

2. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) สามารถนำผลจากแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ไปใช้ในการวางแผนบริหารและพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่นหรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ตามระดับมาตรฐานเพื่อให้มีการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพได้

3. สถาบันการศึกษา และนักพัฒนาที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลจากแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถนำไปเป็นแนวทางการส่งเสริมพัฒนาได้อย่างเหมาะสม อย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4. กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถนำผลจากแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ นำไปพัฒนามาตรฐานในด้านที่ขาดการพัฒนา โดยกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถปรับปรุงการบริหารจัดการในด้านต่างๆ ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่การศึกษา คือ แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางของภาคเหนือของประเทศไทย เป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่และมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ ก่อให้เกิดสถานที่ท่องเที่ยวมากมายและหลากหลาย รวมไปถึงมีแหล่งการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 32 ชุมชน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยครอบคลุมประเด็นนี้ ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ความสัมพันธ์ระดับการมีส่วนร่วมกับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน และแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบไปด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 32 ชุมชน ผู้ให้ข้อมูล คือ สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากชุมชนโดยมีชุมชนเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ภายในชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชนอย่างชัดเจนและอย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีรายได้จากการท่องเที่ยวและมีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม

เกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง เครื่องมือประเมินศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน 5) ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 6) การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มการท่องเที่ยว ประกอบด้วย อายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน รูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชาติพันธุ์ สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชน จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน รายได้รวมจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเฉลี่ยใน 1 ปี จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ปัจจุบัน จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน ประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการของประธานกลุ่ม อายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ระดับการศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และจำนวนการได้รับการสนับสนุนจาก

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) การมีส่วนร่วมด้านการจัดการท่องเที่ยวของคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

แนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง วิธีหรือรูปแบบการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว ตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน มีองค์ประกอบ 6 ด้าน โดยมีแนวทางการพัฒนามาตรฐานซึ่งมีผลการแบ่งระดับมาตรฐานในการประเมิน 4 ระดับ คือ 1) ระดับมาตรฐานดีเยี่ยม 2) ระดับมาตรฐานดี 3) ระดับมาตรฐานพอใช้ และ 4) ระดับมาตรฐานควรปรับปรุง

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
4. เกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน
5. ข้อมูลของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายการมีส่วนร่วม

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งส่วนบุคคล ชุมชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกันที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้ ให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหา ที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมถึงความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหา สร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการและกิจกรรม ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

8. ร่วมควบคุมติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ ทั้งโดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการเมืองที่ยั่งยืนไว้ว่า การสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท้องถิ่นที่ยั่งยืน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์และรายได้จากการท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหนการสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องทรัพยากรท้องถิ่น และสภาพแวดล้อมให้อยู่อย่างยั่งยืน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจ หรือเคยเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นการไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

ธีรวิตร ทิมเสื่อ (2553) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการตัดสินใจ และการกระทำของคนในชุมชน ซึ่งในกระบวนการตัดสินใจนั้นเกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ทางสังคมและการจัดสรรทรัพยากร การควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากร สมาชิกชุมชนนั้นตระหนักถึงปัญหาสามารถวิเคราะห์ปัญหา และพัฒนาขีดความสามารถของตนในการแก้ปัญหา เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคม โดยสมัครใจต่อกิจกรรม

สรุปความหมายการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือคนในชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติ และประเมินผล ของการจัดกิจกรรมท้องถิ่น และการนำผลประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยการปลูกจิตสำนึกให้แก่กลุ่มคนรุ่นหลัง ให้เกิดความรัก ห่วงแหนทรัพยากรที่มีอยู่ให้คงอยู่ เพื่อให้คนในชุมชนทั้งรุ่นปัจจุบันและรุ่นหลัง อนุรักษ์ พื้นฟู ดูแลปกป้องทรัพยากรท้องถิ่น และสภาพแวดล้อมให้อยู่อย่างยั่งยืน

ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการและควบคุมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์

ศรีในฐานะสมาชิกสังคม ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นมี 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาทางการท่องเที่ยว การร่วมคิดและหาวิธีการแก้ปัญหาทางการท่องเที่ยว การร่วมวางนโยบาย วางแผนตัดสินใจ คิดหาวิธีการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น ร่วมปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนงานการท่องเที่ยวให้บรรลุตามที่กำหนดไว้ และร่วมควบคุมติดตามประเมินผลแผนการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้

ลักษณะที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นอย่างไม่แท้จริง เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพียงบางส่วนเท่านั้น โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการท่องเที่ยวที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น เป็นแนวคิดของการกระจายอำนาจจากส่วนกลางลงสู่ท้องถิ่น หรือเป็นความพยายามที่ให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจากส่วนล่างขึ้นสู่ส่วนบน ทั้งนี้เพราะชุมชนท้องถิ่นคือผู้รู้ปัญหาและความต้องการของตนเองดีกว่าผู้อื่น หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นอยู่ที่ความรู้และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยกระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการเรียนรู้ร่วมกันและการตัดสินใจร่วมกัน จึงมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนหลายรูปแบบ แต่ที่นิยมกันอยู่มี 3 รูปแบบคือ

รูปแบบที่ 1 การชักชวนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน รูปแบบนี้รัฐบาลเป็นผู้วางนโยบายและวางแผนในโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำโครงการท่องเที่ยวเลย แต่ถูกชักชวนจากรัฐบาลให้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

รูปแบบที่ 2 การให้องค์กรชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาต่อรองสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งรูปแบบนี้รัฐบาลและตัวแทนขององค์กรชุมชนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แม้ว่าในความเป็นจริงการริเริ่มโครงการท่องเที่ยวมาจากรัฐบาลก็ตาม แต่องค์กรชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้าร่วมตัดสินใจและเจรจาต่อรองผลประโยชน์กับรัฐบาลได้ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นให้มากที่สุดซึ่งผลสุดท้ายของการเจรจาต่อรองนั้น

รัฐบาลมักเป็นผู้ยอมโอนอ่อนผ่อนตามเสียงขององค์กรชุมชนท้องถิ่น เพื่อมิให้เกิดการขัดแย้งกับชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบนี้องค์กรชุมชนท้องถิ่น ต้องที่ศักยภาพสูงและมีความตื่นตัวในการรักษาผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นตนเองให้มากที่สุด

รูปแบบที่ 3 การให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้วยตนเองซึ่งรูปแบบนี้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้จัดการควบคุมและวางแผนการพัฒนาการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวด้วยตนเองอย่างสิ้นเชิง นับเป็นรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่พึ่งตนเองอย่างแท้จริง โดยไม่อาศัยความคิดริเริ่มและชักจูงจากบุคคลภายนอกหรือรัฐบาลเลย ประชาชนหรือองค์กรชุมชนท้องถิ่นสามารถวิเคราะห์และตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตลอดจนการติดตามประเมินผลสำเร็จของโครงการท่องเที่ยวด้วยตนเอง รูปแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสอย่างเต็มที่ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ แต่ชุมชนท้องถิ่นต้องมีความพร้อมและประสิทธิภาพสูง

วิธีการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวถึง วิธีการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น เป็นวิธีการที่สร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม วิธีการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสามารถกระทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้คือ

วิธีการที่ 1 การร่วมประชุมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการร่วมแก้ปัญหาในเรื่องของของการพัฒนาการท่องเที่ยว ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น

วิธีการที่ 2 การให้คำปรึกษาในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารโครงการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และร่วมในการตัดสินใจพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 3 การสำรวจความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการสำรวจความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 4 การประสานงานร่วมกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการให้ชุมชนท้องถิ่นร่วมตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทนกลุ่มเพื่อไปร่วมงานบริหารหรือการจัดการหรือร่วมในคณะกรรมการที่ปรึกษาในฝ่ายประชาชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 5 การไต่สวนสาธารณะในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลจากชุมชนท้องถิ่น เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ก่อนที่รัฐบาลตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 6 การออกเสียงประชามติโดยตรงในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นตอบคำถามของรัฐบาลโดยให้ประชาชนทุกคนในท้องถิ่นออกความคิดเห็นได้โดยตรง และให้ทุกคนเป็นผู้ตัดสินใจแทนรัฐบาลในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การมีส่วนร่วมของชุมชน

แนวคิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นเป็นการเปิดโอกาสให้แก่สมาชิกของชุมชนท้องถิ่นอย่างเท่าเทียม ในการเข้าร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามาช่วยในฐานะเจ้าหน้าที่หรือพนักงาน มีการเรียนรู้ร่วมกันและเข้าร่วมประชุมตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องฝึกฟังความคิดเห็น ปัญหา และความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการวางแผนกำกับดูแล ควบคุมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น ทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดความรักความหวงแหน และสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน จึงต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทุกขั้นตอน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นหาปัญหาทางการท่องเที่ยวและสาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น รวมถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย

ขั้นตอนที่ 2 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตั้งแต่ร่วมกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้ได้แผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถแก้ไขหรือลดปัญหาของชุมชนท้องถิ่นและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นได้ด้วย

ขั้นตอนที่ 3 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวตามขีดความสามารถของตนเองหรืออาจร่วมลงทุนในรูปแบบสหกรณ์ได้

ขั้นตอนที่ 5 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ขั้นตอนที่ 6 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม ประเมินผล แผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชน

Cohen J. and Uphoff N. (1980) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

นอกจากนี้ อคิน รพีพัฒน์ (2527) ได้กล่าวเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2546) ได้อธิบายความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยพื้นฐานของกระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้แข็งแรง ซึ่งโดยหลักการแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญดังต่อไปนี้

1.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน และเป็นสิทธิมนุษยชน ดังนั้นการดำเนินการพัฒนาจึงควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วยเหตุ 4 ประการดังต่อไปนี้

1.2.1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดความจำเป็นพื้นฐาน ช่วยให้เกิดกลุ่มที่ถูกละเลยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ได้มีโอกาสเสนอสิ่งที่ตนต้องการต่อผู้จัดทำนโยบายการพัฒนา และโอกาสได้รับการพัฒนาระดับฐานะให้สูงขึ้นหลุดพ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบ

1.2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน ช่วยให้รัฐบาลสามารถระดมทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น ความรู้ ทักษะ และทุนที่ต้องใช้ในโครงการพัฒนา

1.2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชน ช่วยให้ปรับปรุงการกระจายสินค้า และบริการ ตลอดจนการกระจายรายได้ให้ดีขึ้น และการมีวิถีชีวิตสาธารณะที่มีสุขภาพดี

1.2.4 การมีส่วนร่วมของประชาชน ช่วยตอบสนองความต้องการทางด้านจิตวิทยาของประชาชน จากการที่ได้อิทธิพลในการตัดสินใจเนื่องจากที่มีผลกระทบต่อชีวิตและการทำงาน

2. การจำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วม โดยแนวคิดของโคเฮนและอัทซอพ เป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบมากที่สุด คือ จำแนกขั้นตอน หรือประเภทของการมีส่วนร่วมออกเป็นเรียงของการตัดสินใจ (decision making) ดังนั้นการดำเนินการ (implementation) ผลประโยชน์ (benefits) และการประเมินผล (evaluation) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

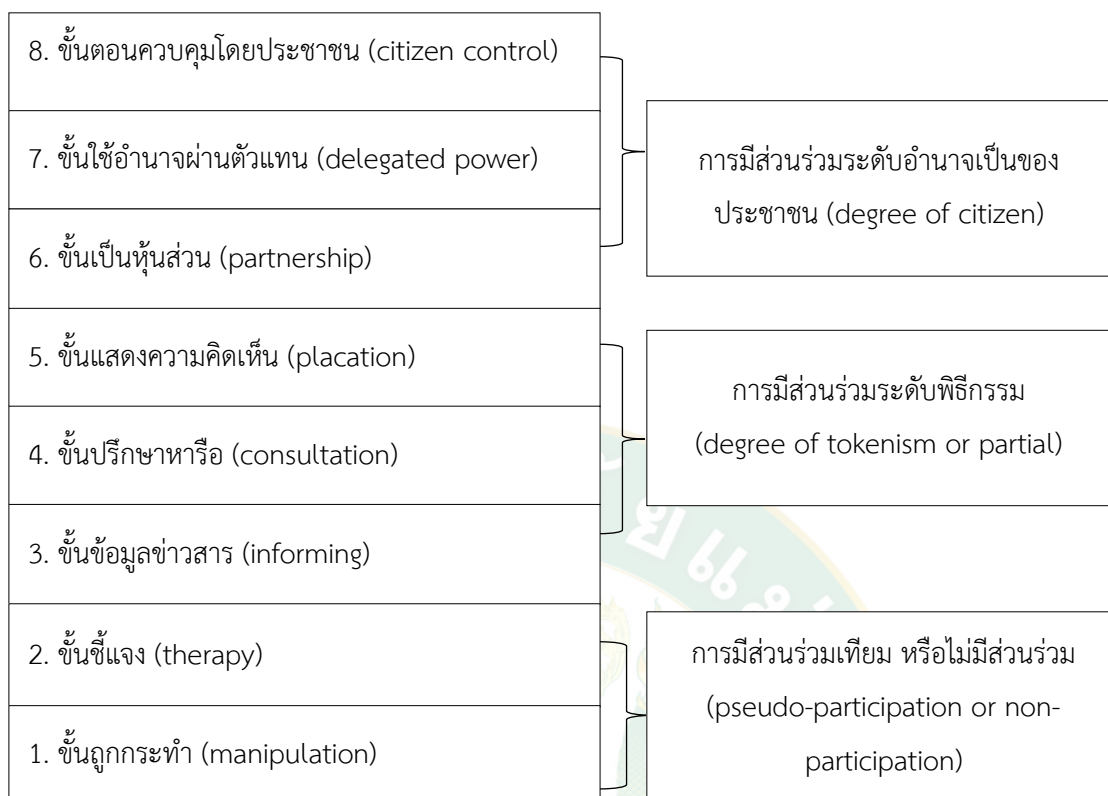
ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ วางแผนและการมีส่วนร่วมตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จะได้มากจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจำทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน และประสานงาน การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงาน หรือข้อมูล เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวก และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ในทางโทษต่อบุคคลและสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (view) ความชอบ (pre-faience) และความคาดหวัง (expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆได้

การจำแนกระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม การจำแนกระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม ความคิดของอาร์สไตน์ (Aronstein) ซึ่งเห็นว่าการมีส่วนร่วมมักจะมีลักษณะเป็นของบันไดการมีส่วนร่วม (participation) 8 ขั้นตอน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจำแนกระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม

ที่มา : ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2546)

จากภาพสามารถอธิบายขั้นบันไดของการมีส่วนร่วม 8 ขั้นตอน คือ ขั้นถูกกระทำ แบบขั้นที่สองคือขั้นชี้แจงนั้น เรียกว่า การมีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วมเป็นขั้นที่ประชาชนเข้าไม่ถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในการตัดสินใจ กรณีนี้ จะมีกลุ่มบุคคลจำนวนน้อยที่สุดที่อยู่ในอำนาจเท่านั้นทำหน้าที่ตัดสินใจ โดยไม่มีการพูดถึงเนื้อหา วิธีการของการตัดสินใจ หรือตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่ของผู้มีอำนาจตัดสินใจ ขั้นที่สองนี้สร้างมาเพื่อที่จะทดแทนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง ตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของสองขั้นตอนนี้ใช้เป็นการทำประโยชน์เข้าถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือควบคุมโครงการ แต่จะช่วยให้ผู้กุมอำนาจอยู่ดำเนินการให้การศึกษา (educate) หรือการชี้แจงแก่ผู้เข้าร่วม

บันไดขั้นที่ 3 ถึง 5 ก้าวหน้าถึงระดับที่เรียกว่า การมีส่วนร่วมแบบพิธีกรรมหรือการมีส่วนร่วมบางส่วน โดยขั้นที่ 3 ขั้นให้ข้อมูลข่าวสาร และขั้นที่ 4 ขั้นปรึกษาหารือ นั้น ความเห็นหรือข้อคิดเห็นของประชาชนได้รับการรับฟังจากผู้มีอำนาจอยู่มากขึ้นแต่ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้พวกไม่มีอำนาจที่จะรับประกันได้ว่า ความคิดเห็นของพวกเขาจะได้รับเอาใจใส่จากผู้ที่มีอำนาจเต็ม เมื่อการมีส่วนร่วมถูกจำกัดอยู่ในระดับเหล่านี้ จึงไม่มีทางที่จะทำการเปลี่ยนแปลงสภาพตามข้อเรียกร้องของผู้มีส่วนร่วมถูกจำกัดอยู่ที่ระดับเหล่านี้ จึงไม่มีทางที่จะทำการเปลี่ยนแปลงสภาพตามข้อเรียกร้องของผู้มี

ส่วนร่วมได้ ส่วนในขั้นที่ 5 ขั้นให้ความคิดเห็นเป็นขั้นสูงของการมีส่วนร่วม บางส่วนนี้ คือยอมให้คนไร้อำนาจ (have-on) ให้คำแนะนำได้ แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจต่อไป

บันไดขั้นสูงขึ้นไปเป็นระดับที่เรียกว่า อำนาจเป็นของประชาชนซึ่งเพิ่มระดับของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น ประชาชนสามารถเข้าไปสู่ขั้นที่ 6 ขั้นเป็นหุ้นส่วน ซึ่งจะทำให้สามารถเข้าร่วมการเจรจาเพื่อผลได้ผลเสีย (trade-offs) กับผู้มีอำนาจดั้งเดิม ส่วนในขั้นที่ 7 ของประชาชนโดยผ่านตัวแทนหรือประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจนั่นเอง ในการวัดการมีส่วนร่วมในมิติเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับระดับความก้าวหน้าของการมีส่วนร่วม หรือปริมาณอิทธิพลที่บุคคลอื่นนี้มีการจำแนกหลายแบบ ควรกำหนดระดับของการมีส่วนร่วมเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1. ระดับการมีส่วนร่วมเทียม (pseudo-participation) หรือการมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ (passive participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ผู้เข้าร่วมไม่มีอำนาจใดๆ ในการตัดสินใจ แต่จะเป็นฝ่ายกระทำตามการตัดสินใจของบุคคลอื่นๆ เท่านั้น

ระดับที่ 2. ระดับการมีส่วนร่วมบางส่วน (partial participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ผู้เข้าร่วมมีส่วนในการเสนอความคิดเห็น แต่อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่บุคคลอื่น

ระดับที่ 3. ระดับการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (genuine participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ส่วนความคิดเห็นของบุคคลที่เข้าร่วมได้รับการรับฟัง และยอมรับเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ผู้เข้าร่วมนั่นเอง

วิลม จีโรจพันธ์ และคณะ (2548) ได้กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของประชาคมต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า ประชาคม (community) หรือกลุ่มประชาชน นับเป็นองค์กรเล็กที่สุดและมีบทบาทเป็นเจ้าของท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทต่อการบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกัน ดังนี้

1. ร่วมพิจารณากิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละประเภทที่มีอยู่ ดำเนินการอยู่นั้นประชาคมจะต้องพิจารณาว่า ยินดีให้มีกิจกรรมนั้นหรือไม่ เช่น กิจกรรมเดินป่าชม โดยใช้ช้างเป็นพาหนะนำชม

2. ร่วมกำหนดแผนวิธีการและการจัดการ การจัดทำแผนพัฒนา แผนส่งเสริม แผนปฏิบัติการ แผนการตลาดและการประชาสัมพันธ์ (แผนเฉพาะกิจ แผนระยะสั้น แผนระยะกลาง แผนระยะยาว วิสัยทัศน์) ประชาคมในท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมประชุมกำหนดแผน กำหนดวิธีการจัดการและร่วมดำเนินกิจกรรมในลักษณะหุ้นส่วนหรือสหกรณ์ด้วย

3. ร่วมรับผลประโยชน์ในการดำเนินการอย่างเสมอภาค การร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ย่อมมีรายได้สู่ท้องถิ่น การจัดการจะต้องแบ่งปันผลกำไรหรือรายได้อื่นๆ ให้กับผู้ร่วมดำเนินการตามสัดส่วนอย่างเสมอภาคและโปร่งใส

4. ร่วมประเมินผล แก้ไขปัญหา เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และมีมาตรฐานในระดับสากล โดยที่การดำเนินการทุกครั้งจะต้องมีการประเมินผล การวิเคราะห์ปัญหา การแก้ไขปัญหา การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว และวัฒนธรรมท้องถิ่นจะต้องร่วมกัน ตลอดจนการสร้างระเบียบและมาตรการร่วมกัน เพื่อให้การทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ มีความคล่องตัว ประชาคมจะต้องเลือกผู้แทนกลุ่มหนึ่งคนหรือสองคนเพื่อทำหน้าที่ประสานและรองประสาน เพื่อประสานงาน และติดต่อกัน

เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการท่องเที่ยวที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้ จะต้องครบองค์ประกอบ 5 ประการคือ

1. ร่วมกันวางแผน

1.1. ร่วมคิด ร่วมวางแผน จัดการเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

1.2. ร่วมประชุม เสนอแนะและให้ความเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

1.3. หากท้องถิ่นใดที่ยังไม่มีการท่องเที่ยวแต่ต้องการให้เกิดขึ้นก็ต้องร่วมกันคิดว่าชุมชนของตนมีจุดเด่นอะไรที่แตกต่างจากชุมชนอื่น มีทรัพยากรอะไรที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้บ้าง

1.4. ร่วมบริหารจัดการและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

1.5. ร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ ของราคาของสินค้าและบริการอย่างได้มาตรฐาน

1.6. ร่วมจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อป้องกันความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

2. ร่วมกันปฏิบัติตามแผน

2.1 ประชาชนในท้องถิ่นต้องร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ที่วางไว้ตามแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนที่วางไว้

3. ร่วมกันใช้ประโยชน์

3.1 ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิ์ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น ด้วยความตระหนักและหวงแหน จึงต้องแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและทั่วถึง เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ อันจะกระตุ้นให้กิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืน

4. ร่วมติดตามและประเมินผล

4.1. การติดตามและประเมินผลเป็นการตรวจสอบและควบคุมให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้หากพบปัญหาหรืออุปสรรคก็สามารถแก้ไขได้ทันท่วงที ซึ่งขั้นตอนนี้อาจพบบทเรียนหรือวิธีการใหม่ๆ ที่เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไปได้

5. ร่วมบำรุงรักษา

5.1 เมื่อมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวแล้ว จะต้องร่วมกันบำรุงรักษา เพื่อให้คงอยู่ในสภาพสมบูรณ์ สามารถรองรับนักท่องเที่ยว และเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ต่อไป

การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการท่องเที่ยว

ดร.ชนิ เอมพันธุ์ (2550) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามลักษณะของการดำเนินงานที่ประชาชนท้องถิ่นมีโอกาสมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และ/หรือ ดำเนินการในรูปของธุรกิจท้องถิ่นรายบุคคล และการมีส่วนร่วมในรูปขององค์กรท้องถิ่น เช่น องค์กรท่องเที่ยวของหมู่บ้านหรือตำบล เป็นต้น

1. การมีส่วนร่วมระดับรับผลประโยชน์โดยตรงรายบุคคล เช่น สมาชิกชุมชนจัดให้บริการเกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดรายได้จากการให้บริการดังกล่าว เช่น เรือนำเที่ยว บังกะโล ที่พัก อาหาร การนำทาง หรือเป็นการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตจากชุมชน

2. การมีส่วนร่วมระดับชุมชนรวมกลุ่มจัดระบบการบริการนักท่องเที่ยว โดยชุมชนรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กำหนดมาตรฐานการรองรับการท่องเที่ยว มีการจัดการระบบการให้บริการในกิจกรรมต่างๆ ให้เรียบร้อยให้เกิดความสะดวกและมีมาตรฐานเดียวกัน มีการจัดสรรรายได้สู่ผู้ให้บริการโดยตรงและกับสมาชิกของชุมชนทั้งหมดในรูปของกองทุนหมู่บ้านจัดเป็นธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชน

สรุปการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นในทิศทางที่ถูกต้องนั้นควรให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีความสามารถในการดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการเพิ่มทักษะในการจัดการและประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก โดยเริ่มที่การให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของท้องถิ่น การเตรียมการจัดการวางแผนการควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยว และการใช้ประโยชน์จากการให้บริการ ในขณะเดียวกันก็ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ถ้าหากชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมหรือมีอำนาจเพียงพอในการร่วมควบคุมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ก็จะช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสามารถจัดสรรผลประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม และเกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น ดังนั้นการเข้ามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นต้องให้มีส่วนร่วมตลอดกระบวนการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นเป็นการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผลตอบแทนมาบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว และการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งมีกิจกรรมท่องเที่ยวหลายรูปแบบที่ชุมชนท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมได้ เช่น การให้ข้อมูลท้องถิ่นที่ถูกต้อง การให้บริการที่พัก อาหาร การขายสินค้าที่ระลึก การให้บริการมัคคุเทศก์ การรับจ้างในธุรกิจท่องเที่ยว การอนุรักษ์ระดับท้องถิ่น การควบคุมดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาระดับความเป็นอยู่ของชุมชน ส่งเสริมพัฒนาอาชีพ ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรการมีส่วนร่วมของ

ชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติตามแผน ร่วมกันใช้ประโยชน์ และ ร่วมติดตามและประเมินผล

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ปี พ.ศ.2545 เป็นปีสากลแห่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งคณะกรรมการสหประชาชาติได้เรียกร้องให้องค์การระหว่างประเทศ รัฐบาล และภาคเอกชน เข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมปีสากลแห่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งประเทศไทย การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย ได้กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวในทิศทางดังกล่าว ให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมอย่างสมดุลมากขึ้น นอกจากนี้ได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านได้ เรียนรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยว การจัดการรายได้และการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่คนทุก กลุ่มในชุมชนอย่างเป็นธรรม ดังนั้นสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงให้การสนับสนุน งานวิจัยเพื่อเป็นการยกระดับ “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” ให้เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนที่ตรงกับกระแสการเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยวโลก

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยว ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนเป็นเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว มีการเตรียมความพร้อมของชุมชน เสริมสร้างศักยภาพของบุคลากร ในชุมชนให้สามารถดำเนินงานได้ มีการประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆ ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ เพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง โดยในการจัดการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึง ความสามารถในการรองรับธรรมชาติ การคุ้มครองระบบนิเวศ หลีกเลี่ยงผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม ขณะเดียวกันก็มุ่งให้เกิดการอนุรักษ์ฐานทรัพยากร อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และการฟื้นฟูภูมิปัญญาอันเป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (วิระพล ทองมา, 2554)

ความหมายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนานุกรม (2546) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่ คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน และได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและพัฒนาชุมชนทั้งในด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการทำงานร่วมกันตั้งแต่ผู้อาวุโส ผู้นำ ผู้หญิง ผู้ชาย และเยาวชน ให้มีบทบาททุกภาคส่วน สร้างความภาคภูมิใจให้คนในชุมชน

ลินธุ์ สโรบล (2546) การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ ตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว นำเอาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวิถีการผลิตชุมชน มาใช้เป็นปัจจัยหรือต้นทุนการผลิตที่สำคัญในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อก่อประโยชน์ต่อท้องถิ่น

รชพร จันทรสว่าง (2546) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นชุมชน ฐานสำคัญคือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่ การท่องเที่ยวชุมชนมีส่วนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่นด้วยการสร้างงานและกระจายรายได้ ขณะเดียวกันก็ช่วยในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี

มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด (2548) ได้ให้ความหมายการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญทั้งในด้านการดำเนินการ บริหารจัดการ การตัดสินใจ และการจัดการผลประโยชน์ โดยอาศัยปัจจัยเกื้อหนุนจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม และกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น

ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2555) การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง เครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันก็ต้องรณรงค์กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยว โดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป กระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญและเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการกำลังใจหรือสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง เป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งให้กับคนในชุมชน เกิดรายได้ เกิดอาชีพเสริมจากการท่องเที่ยว บริหารจัดการจากคนในชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืน อนุรักษ์ฟื้นฟู หวงแหนทรัพยากรของชุมชนอาศัย คือ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม และกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ เรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้สรุปองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีอยู่ 4 ด้าน กล่าวคือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) องค์กรชุมชน 3) การจัดการ 4) การเรียนรู้ (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2560) ประเด็นสำคัญของแต่ละองค์ประกอบของ CBT ได้แก่

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

- 1.1 ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิถีการผลิตที่พึ่งพา
- 1.2 และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
- 1.3 ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2. ด้านองค์กรชุมชน

- 2.1 ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
- 2.2 มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่างๆ หลากหลาย
- 2.3 ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

3. ด้านการจัดการ

- 3.1 มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
- 3.2 มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยวและสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยว
- 3.3 การพัฒนาชุมชนโดยรวมได้
- 3.4 มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
- 3.5 มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

4. ด้านการเรียนรู้

- 4.1 ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิต
- 4.2 และวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- 4.3 มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน
- 4.4 สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของ

ชาวบ้านและผู้มาเยือน

หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนา สวนศรี (2546) ได้เสนอแนวทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ชุมชนเป็นศูนย์กลางหรือฐานเพื่อเป็นการกำหนดทิศทาง แผนงาน แผนปฏิบัติการโดยดำเนินการทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อมนั้น จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของ

กระบวนการพัฒนาแบบองค์รวมและเกี่ยวข้องกับกลุ่มต่างๆ ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว จึงต้องมีหลักการร่วมกันดังนี้

1. การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้มีการพิจารณาวิเคราะห์สภาพปัญหาผลกระทบการท่องเที่ยวอย่างรอบด้าน ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร

2. สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมทั้งการคิด การวางแผน การทำกิจกรรม การติดตามและประเมินผล การเรียนรู้และรับผลประโยชน์ร่วมกัน

3. ชุมชนต้องการรวมตัวเป็นกลุ่ม ชมรม องค์กร หรือองค์กรชุมชนเดิม เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นกลไกที่ทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมดในระดับหนึ่ง และดำเนินการด้านการกำหนดทิศทาง นโยบายการบริหารการจัดการ การประสานงาน เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชน

4. รูปแบบเนื้อหา กิจกรรม ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องคำนึงถึงการอาศัยร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมและความเป็นธรรม ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในเชิงสร้างสรรค์และลดผลกระทบในเชิงลบที่เกิดขึ้น

5. มีกฎ กติกา ที่เห็นร่วมกันจากชุมชน สำหรับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ชัดเจน และสามารถกำกับดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้

6. ชุมชนที่จัดการการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชน ชาวบ้านทั่วไปและนักท่องเที่ยว ควรมีกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา ตลาดจนกระบวนการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ถูกต้องเหมาะสม และมีความชัดเจน

7. การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีมาตรฐานที่มาจากข้อตกลงร่วมกันภายในชุมชน เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพิจารณา ร่วมกันถึงขีดความสามารถในการรองรับ

8. รายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวต้องมีส่วนในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชน

9. การท่องเที่ยวไม่ใช่อาชีพหลักของชุมชน โดยที่ชุมชนต้องดำรงอาชีพหลักของตนไว้ได้ ทั้งนี้หากอาชีพของชุมชนเปลี่ยนเป็นการจัดการการท่องเที่ยว จะเป็นการทำลายวิถีชีวิต และจิตวิญญาณดั้งเดิมของชุมชนอย่างชัดเจน

10. องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง ที่จะจัดการกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และพร้อมที่จะหยุดเมื่อเกินความสามารถ

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2560) กล่าวถึงหลักการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมีหลักการดังนี้

1. ชุมชนเป็นเจ้าของ

2. ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ
3. ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
4. ยกระดับคุณภาพชีวิต
5. มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
6. คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
7. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
8. เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
9. เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
10. มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

สรุปหลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การที่ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการ ซึ่งเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป กระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญ นักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าบ้านกับผู้มาเยือน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทำให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งขององค์ชุมชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตที่ดี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน กำหนดทิศทางการพัฒนา และการได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ซึ่งองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) องค์กรชุมชน 3) การจัดการ 4) การเรียนรู้ โดยหลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ชุมชนเป็นศูนย์กลางหรือฐานเพื่อเป็นการกำหนดทิศทาง แผนงาน แผนปฏิบัติการโดยดำเนินการทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อมนั้น จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวมและเกี่ยวข้องกับกลุ่มต่างๆ ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว คือ ชุมชนเป็นเจ้าของ ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง ยกระดับคุณภาพชีวิต มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น และมีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ความหมายการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ มาจากคำสองคำ คือ คำว่า “การบริหาร” ตรงกับ ภาษาอังกฤษว่า administration ซึ่งหมายถึง กระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุมมนุษย์ สภาพทางกายภาพ การเงิน สารสนเทศ และทรัพยากรอื่นขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่วนคำว่า “การจัดการ” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Management หมายถึง การจัดหรือดำเนินการตามนโยบาย ที่กำหนดไว้ มาวางแผนและดำเนินการให้บรรลุผล ดังนั้นกล่าวได้ว่า การบริหารเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับนโยบาย ส่วนการจัดการ เป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้นเมื่อนำคำทั้งสองมารวมกัน จึงมีความหมายถึง การกำหนดนโยบายและแปลงนโยบายไปสู่การวางแผน ปฏิบัติงานและการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ (กิ่งพร ทองใบ, 2545)

สมคิด บางโม (2542) ให้ความหมาย การบริหารจัดการว่า การบริหารเป็นกระบวนการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่างๆ เป็นอุปกรณ์ การจัดการ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ

เจริญผล สุวรรณโชติ (2544) ให้ความหมายการบริหารจัดการ คือ กระบวนการของสังคมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นกับกลุ่มหนึ่ง ที่เข้ามาร่วมกันเพื่อกระทำกิจกรรมอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายตามที่กำหนดไว้ เพื่อให้คงอยู่ต่อไป การกระตุ้นหรือการช่วย ให้เกิดการกระทำ การควบคุมและการกระทำที่ทำให้เกิดการรวมกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่าง มีระบบแบบแผน

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2545) ให้ความหมายการบริหารจัดการว่า เป็น ศิลปะในการทำให้สิ่งต่างๆ ให้ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะ ทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการ บริหารจัดการเป็นการทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่ร่วมปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ศศิญา ภารา (2550) ให้ความหมายการบริหารจัดการว่า เป็นการจัดการ หรือ การบริหารงานตามแผนการดำเนินงาน หรือ นโยบายที่ดีของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติหรือแหล่งทรัพยากรธรรมชาติโดยตรงรวมถึงความร่วมมือและประสาน กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งในส่วนภาครัฐและ เอกชน เพื่อให้ได้วิธีการหรือการจัดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งจำเป็นจะต้อง วิเคราะห์และศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ที่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมในเรื่อง ต่อไปนี้

1. นโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2. หน้าที่ขององค์กรบริหารระดับต่างๆ
3. ปัญหาและสาเหตุที่แท้จริงของการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งโดยธรรมชาติและจากมือมนุษย์
4. สภาพการใช้ที่ดินหรือสภาพการถือครองโดยรัฐหรือเอกชน

กล่าวโดยสรุป การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกับคน เพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและได้ระบุมความรับผิดชอบทางการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย การดำรงรักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์การและการปรับตัว กับสภาพภายนอก นอกจากนั้น การบริหารยัง หมายถึง กระบวนการของภารกิจ ซึ่งภารกิจ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การจูงใจและการควบคุม โดยอาศัยทั้ง ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างเหมาะสม

ความสำคัญของการบริหารจัดการ

การที่สังคมและเศรษฐกิจของประเทศจะเจริญก้าวหน้าไปได้ไกลและดีเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพขององค์กรต่างๆ เป็นสำคัญและประสิทธิภาพขององค์กรเหล่านี้จะมีมาก น้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับวิธีการว่าดีเพียงใดเป็นสำคัญ การจัดการจะเป็นปัจจัยกำหนด ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพขององค์กรโดยตรง โดยจะคอยชี้แนะและกำกับให้องค์กรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสนองความต้องการของกลุ่มและสังคมได้

การจัดการถือได้ว่าเป็นงานที่สำคัญที่จะทำให้ให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จได้โดย ส่วนรวมทั้งนี้ เพราะแม้ว่าผู้ที่ปฏิบัติงานในจุดต่างๆ จะทำให้งานในหน้าที่การงานที่เป็นงาน ด้านเทคนิคได้ดีก็ตาม ถ้าหากไม่ประสานหรือสอดคล้องกับงานที่กระทำโดยฝ่ายอื่นๆ หรือไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ภายนอกที่อยู่ไกลออกไป ย่อมจะทำให้งานต่างๆ ล้มเหลวไม่ก่อให้เกิด ผลสำเร็จให้กับกิจการได้ จึงเป็นที่ยอมรับกันว่า การจัดการเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งและถือว่า การจัดการเป็นทักษะระดับสูงที่จำเป็นต้องมีการถ่ายทอดและ ศึกษาหาความรู้ให้เพิ่มพูนขึ้นตลอดเวลา

กล่าวโดยสรุป การบริหารจัดการมีความสำคัญมาก เพราะเป็นกระบวนการที่จะทำให้ องค์กรบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การท่องเที่ยวในปัจจุบันนี้มีการแข่งขันสูงมากในแต่ละ ภูมิภาค ทำให้ต้องมีการปรับปรุงพัฒนาการจัดการ ให้สถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าว โดยเริ่มจากการวางแผนการ ให้บริการโดยกำหนดแผนงานให้ตรงกับเป้าหมายขององค์กร จากนั้นการหาบุคลากรมาทำงานให้ เป็นไปตามแบบแผนที่ได้วางไว้ โดยต้องคำนึงถึงการจัดองค์การชุมชน ในการให้บริการอย่างไรจึงจะ ทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจมากที่สุด และทำอย่างไรจึงจะชักจูงให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยว การที่ นักท่องเที่ยวจะประทับใจนั้น องค์กรหรือชุมชนต้องมีการควบคุมคุณภาพ ในการบริการให้ได้

มาตรฐาน จึงจะทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจและเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่จะจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวซ้ำอีกครั้ง

กระบวนการของการบริหารจัดการ ซึ่งกระบวนการของการบริหารจัดการมีนักวิชาการได้กล่าวถึงไว้หลายท่านมีรายละเอียดดังนี้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2542) ได้อธิบายกระบวนการบริหารจัดการ หมายถึง เป็นกระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ โดยใช้การวางแผน (planning) การจัดองค์การ (organizing) การจูงใจหรือการชักนำ (leading) และการควบคุม (controlling) มนุษย์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเงิน ทรัพยากรข้อมูลขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสามารถแสดงเป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โครงสร้างความสัมพันธ์องค์การ

ที่มา : ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2542)

1. การวางแผน คือ การเลือกภารกิจ วัตถุประสงค์และการกระทำเพื่อให้บรรลุ สิ่งที่ต้องการ การวางแผนต้องการการตัดสินใจ โดยเลือกจากทางเลือกที่จะกระทำในอนาคต การวางแผนและการควบคุมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กระบวนการวางแผน ประกอบด้วย ภารกิจ (mission) เป้าหมาย(goals) และแผน (plans) ภารกิจเป็นจุดมุ่งหมายพื้นฐานขององค์การ ซึ่งต้องอาศัยการขยายตัวด้วยเป้าหมายและแผนขององค์การ เป้าหมายเป็นผลลัพธ์ที่องค์การต้องการประกอบด้วยเป้าหมายด้านพนักงาน การตัดสินใจและกำหนดมาตรฐานในการทำงาน ส่วนแผนเป็นวิธีการบรรลุเป้าหมายเป็นสื่อเชื่อมระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพอนาคตที่ต้องการขององค์การ แผนจะช่วย

ผู้บริหารในการปฏิบัติการเพื่อบรรลุเป้าหมายและเพื่อประสานกิจกรรมต่างๆ ขององค์การให้มีความสัมพันธ์กัน

2. การจัดองค์การ คือ กระบวนการที่กำหนด กฎ ระเบียบ แบบแผน ในการ ปฏิบัติงาน ขององค์การ ซึ่งรวมถึงวิธีการการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม องค์การ คือ โครงสร้างที่ได้ตั้งขึ้น ตามกระบวนการ โดยมีการรับพนักงานให้เข้ามาทำงานร่วมกันในฝ่ายต่างๆ เพื่อให้บรรลุ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หรือหมายถึง กลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่มีความผูกพันกัน ซึ่งใช้ความพยายามหรือความสามารถร่วมกันในการผลิตสินค้าหรือบริการ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ หรือ หมายถึงการ จัดระบบระเบียบให้กับบุคคลต่างๆ ตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ เพราะฉะนั้นการ จัดองค์การจึงหมายถึง ความพยายามของผู้บริหารที่จะต้องหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ เพื่อที่จะมอบหมายงาน และอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน โดยมีการใช้ทรัพยากร ต่างๆ อย่าง ระมัดระวัง

3. การจูงใจ หรือการชักนำ คือ แรงผลักดันจากความต้องการและความคาดหวังต่างๆ ของ มนุษย์ เพื่อให้แสดงออกตามที่ต้องการ อาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหารจะใช้การจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำ ในสิ่งต่างๆ ด้วยความพึงพอใจ ในทางกลับกันผู้ใต้บังคับบัญชาก็อาจใช้วิธีการ เดียวกันกับผู้บริหาร การจูงใจพนักงานเพื่อให้ทำงานในระดับสูงสุดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ เป็นส่วนหนึ่งในความ รับผิดชอบที่สำคัญที่สุดในการจัดการและเป็นงานที่ลำบากงานหนึ่งการจูงใจ จะต้องคิดริเริ่ม อำนาจการ รักษาพฤติกรรมบุคคลและการกระทำ บทบาทของผู้บริหารก็คือ พิจารณา ปัจจัยซึ่ง กระตุ้นการจูงใจพนักงานและหาช่องทางกระตุ้นด้วยวิธีที่ให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารในปัจจุบันจะเผชิญกับปัญหาหลายประการ ซึ่งประกอบด้วย การจูงใจ ปัญหาเหล่านี้ ประกอบด้วย การกระจายแรงงาน การกำหนดโครงสร้างองค์การใหม่ และการใช้พนักงาน ในระดับที่ น้อยกว่าและผู้บริหารที่มีมากเกินความต้องการ

4. การควบคุม คือ การวัดและการแก้ไขการทำงาน เพื่อให้แน่ใจว่าวัตถุประสงค์ และแผน ขององค์การมีการใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ การวางแผนและการควบคุมมีความสัมพันธ์กันอย่าง ใกล้ชิด การควบคุมเป็นกระบวนการออกข้อกำหนด ซึ่งกำกับกิจกรรมการปฏิบัติ ขององค์การ เพื่อให้ บรรลุเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนดไว้ หน้าที่ควบคุมต้องการผู้บริหารที่จะกำหนดมาตรฐาน การ ทำงานที่เหมาะสม สามารถเปรียบเทียบการทำงานกับมาตรฐานที่กำหนดไว้และวิเคราะห์ปัญหา การ ควบคุมต้องการการจัดการสำหรับ ความสำคัญของการควบคุม หน้าที่การควบคุมมีความสัมพันธ์ อย่างใกล้ชิดกับการวางแผน ผู้บริหารใช้กระบวนการเพื่อเตรียมการปฏิบัติการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย องค์การ หน้าที่การควบคุมเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ใช้เพื่อพิจารณาองค์การสามารถบรรลุเป้าหมาย หรือไม่ การติดตามเป้าหมายขององค์การและการป้อนกลับการทำงาน หน้าที่การควบคุมจะช่วยให้

ผู้บริหารมีวิธีการที่จะปรับปรุงและช่วยให้องค์การเผชิญกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2542)

สมยศ นาวิกาน (2544) กล่าวว่า กระบวนการบริหารควรประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1. การวางแผน หมายถึง การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการ พิจารณาถึงความพร้อมขององค์การ ตลอดจนปัจจัยที่ช่วยให้องค์การหรือหน่วยงานบรรลุเป้าหมายและจัดทำแผนงาน ขึ้นมาเพื่อดำเนินงาน

2. การจัดองค์การ หมายถึง การให้รายละเอียดงานทุกอย่างที่ต้องกระทำ เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์การ การแบ่งปริมาณงานทั้งหมดเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถปฏิบัติได้โดยบุคคลคนเดียวและการกำหนดกลไกของการประสานงานของสมาชิกขององค์การ เพื่อทำให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3. การจูงใจ หมายถึง กระบวนการของการจูงใจและการจูงใจในการร่วม กิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกของกลุ่ม

4. การควบคุม หมายถึง ความพยายามอย่างมีระบบเพื่อกำหนดมาตรฐานของ การปฏิบัติงานการออกแบบระบบข้อมูลย้อนกลับ การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริง กับมาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้า พิจารณาว่ามีข้อแตกต่างหรือไม่และทำการแก้ไขใดๆ ที่ต้องการ เพื่อเป็นหลักประกันว่าทรัพยากรทุกอย่างขององค์การได้ถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์การ

กิงพร ทองใบ (2545) กล่าวว่า หน้าที่การบริหารได้ถูกกำหนดครั้งแรก ตั้งแต่ปี ค.ศ.1916 หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า หน้าที่ทางการจัดการ จึงประกอบด้วยการจัดการ แต่ละหน้าที่ ได้แก่

1. การวางแผน (planning) เป็นการกำหนดเป้าหมายและวิธีการดำเนินการให้ บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ ซึ่งการวางแผนนักบริหารจะต้องใช้วิสัยทัศน์ในการพิจารณา พร้อมกำหนดทางเลือกในการดำเนินการที่เหมาะสม การวางแผนที่ดีจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจ ให้ผู้เกี่ยวข้อง ในระดับต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม

2. การจัดองค์การ (organizing) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการ จัดโครงสร้างการ ออกแบบงาน การกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างคน งาน และทรัพยากรทางการ บริหารอื่นๆ ให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. การนำ (leading) เป็นกระบวนการในการใช้อิทธิพลและแรงจูงใจบุคคลอื่น ให้ทำงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

4. การควบคุม (controlling) เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน เพื่อใช้ตรวจสอบความก้าวหน้าในการดำเนินงาน วัดผลการดำเนินงานได้ว่า ได้ดำเนินการตาม วัตถุประสงค์หรือไม่และการแก้ไขผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน

Gulick Luther (1937) ได้เสนอสูตรเกี่ยวกับ กระบวนการบริหารที่เรียกว่า posdcorb มีสาระสำคัญดังนี้

1. planning หมายถึง กระบวนการวางแผน หรือวางโครงว่ามิงงานอะไรบ้าง ที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับของเงื่อนไขเวลา มีการกำหนดแนวทางของการปฏิบัติไว้ พร้อมกับ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ

2. organizing หมายถึง กระบวนการจัดรูปองค์การหรือเค้าโครงการว่า มิงงานอะไรบ้างที่ต้องปฏิบัติตามลำดับของเงื่อนไขเวลา มีการกำหนดแนวทางของการปฏิบัติไว้พร้อม กับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ

3. staffing หมายถึง กระบวนการเกี่ยวกับการจัดการกลุ่มบุคคล หรือ เจ้าหน้าที่ ตลอดจนบุคลากรทุกประเภทของหน่วยงาน การบริหารบุคคลดังกล่าวจะเริ่มจากการสรรหา บุคคลเข้ามาทำงาน การบรรจุแต่งตั้ง การฝึกอบรมและพัฒนาบุคคลที่บรรจุแต่งตั้งไว้แล้ว การเลื่อนขั้น ลดขั้น ให้ออกปลดออกและไล่ออก เพื่อให้สภาพการทำงานเป็นไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

4. directing หมายถึง กระบวนการวินิจฉัย สั่งการหลังจากที่ได้มีการวิเคราะห์โครงการโดยรอบคอบแล้วว่ามีเตรียมคนอย่างไร จัดรูปแบบงานอย่างไร รวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น

5. coordinating หมายถึง กระบวนการประสานงาน หรือสื่อสัมพันธ์ ภายในหน่วยงาน ดังได้กล่าวมาแล้วในการจัดองค์การว่า มีการจัดแบ่งสายงานการบังคับบัญชาอย่างไรบ้าง การประสานงานจะเป็นการประสานในสายงานดังกล่าว เพื่อก่อให้เกิดการทำงาน ที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนและเกิดความขัดแย้งกัน และการบริหารในลักษณะนี้เพื่อให้ ทุกหน่วยงานทำงานประสานกลมเกลียวกัน เพื่อวัตถุประสงค์หลักของหน่วยงาน

6. reporting หมายถึง การเสนอรายงานการทำงานต่างๆ ในสายงาน การบังคับบัญชาให้ทราบโดยตลอดสายงานการบริหาร เช่น การเสนอรายงานการทำงานต่างๆ ในสายงานการส่งเสริมของเกษตรจังหวัดที่รับนโยบายจากกรมไปปฏิบัติ เมื่อปฏิบัติงานแล้วก็จะรายงาน ผลตามปฏิบัติงานดังกล่าวจากจังหวัดไปยังกรม เป็นต้น โดยผ่านสายงานเพื่อให้ผู้บังคับบัญชา ได้ทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะ สะดวกแก่การประสานงานกันภายในหน่วยงานเดียวกันและ กับหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งจะเป็นการทำให้การทำงานเกิดความรอบคอบ มีหลักฐานและเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกัน และเป็นการบำรุงขวัญของบุคลากรในการทำงานควบคู่กันไปด้วย

7. budgeting หมายถึง กระบวนการจัดทำงานงบประมาณ การวางแผนการใช้ จ่ายงบประมาณ การจัดทำบัญชีและการควบคุม

ชมาพร คงควร (2549) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของการจัดการโดยผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการบริหารจัดการจะต้องมีการกำหนดแนวความคิดอย่างมีหลักการ เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จใน การดำเนินงาน

นับตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ คือ ภาพหรือสิ่งที่ต้องการอยากให้เกิดในอนาคตบน พื้นฐานแห่งความจริง ภารกิจคือ ภาระหน้าที่ตามเจตนารมณ์ที่จะทำให้อนาคตเป็นไปตามที่ตั้งใจและ เป้าหมายคือ ผลลัพธ์สุดท้ายที่บรรลุถึงภายในกรอบเวลาที่กำหนด ซึ่งเป็นผลจากวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ การที่บรรลุเป้าหมายนั้นจำเป็นต้องมีการปฏิบัติอย่างเป็นระบบขั้นตอน

กล่าวโดยสรุป กระบวนการของการบริหารจัดการ เป็นการบริหารงานที่มีจุดเริ่มต้นจากการวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการและการควบคุม ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารทุกคนต้องปฏิบัติ นอกจากนี้ กระบวนการจัดการยังมีความหมายครอบคลุมไปถึงกิจกรรมทางการอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการทำงานตามหน้าที่งานการจัดการด้วย เช่น การตัดสินใจ การติดต่อสื่อสาร หรือการมอบหมายงานก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการด้วย โดยมีขอบเขตของการจัดการแต่ละหน้าที่ ดังนี้

1. การวางแผน (planning) เป็นการกำหนดแผนงาน หรือวิธีการปฏิบัติงานไว้เป็น การล่วงหน้าเพื่อผลสำเร็จตามที่ต้องการ การวางแผนเป็นเครื่องช่วยให้ผู้บริหารมีความรอบคอบในการก้าวไปในอนาคต โดยไม่ตั้งอยู่ในความประมาทและสามารถเผชิญกับความไม่แน่นอนต่างๆ การวางแผนจึงเป็นการป้องกันปัญหามากกว่าการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น

2. การจัดองค์กร (organizing) เป็นการพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้งานต่างๆ สามารถดำเนินไป โดยมีการประสานงานกับเป็นอย่างดี ประกอบด้วย การกำหนดตำแหน่งงาน การจัดกลุ่มงาน การมอบหมายอำนาจหน้าที่ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน

3. การจัดคนเข้าทำงาน (staffing) เป็นภารกิจของผู้บริหารในการดำเนินการจัดการ ที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้องค์การธุรกิจมีกำลังคนที่มีประสิทธิภาพพร้อมในการทำงานในทุกตำแหน่งให้ เป็นไปตามหลัก “put the right man on the right job”

4. การสั่งการ (directing) เป็นกิจกรรมทางการจัดการโดยผู้นำหรือผู้บริหาร ในการบังคับบัญชาให้การทำงานต่างๆ ภายในโครงสร้างองค์การ ดำเนินไปโดยราบรื่น มีการประสานร่วมแรงร่วมใจกับทำงาน ซึ่งต้องอาศัยทักษะใบบ้านการติดต่อสื่อสาร (communication) และอาศัยวิธีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลที่ดี

5. การควบคุม (controlling) เป็นกิจกรรมต่างๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าการ ทำงานต่างๆ จะสำเร็จผลตามแผนที่ตั้งไว้ ขั้นตอนการควบคุมที่สำคัญนั้นจะต้องมีการวัดผลงานสิ่งที่ทำได้มีการเปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมายที่ตั้งไว้และการดำเนินการแก้ไขเมื่อมีสิ่งผิดปกติหรือความคลาดเคลื่อนจากที่กำหนดไว้ในแผน

ลักษณะของการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการมีลักษณะเป็นกระบวนการทางสังคมที่สามารถมองเห็นได้ 3 ทาง คือ

1. ทางโครงสร้าง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ตามลำดับขั้นตอนของสายการบังคับบัญชาในหน่วยงานนั้นๆ

2. ทางหน้าที่ คือ ขั้นตอนของหน่วยงานที่ระบุหน้าที่ บทบาท ความรับผิดชอบ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้เป้าหมายสำเร็จ

3. ทางปฏิบัติ คือ กระบวนการที่บุคคลและบุคคลต้องการร่วมทำปฏิกริยาซึ่งกันและกัน

ทั้งนี้ลักษณะเด่นของการบริหาร ได้แก่ การบริหารต้องมีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย ต้องอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญ ต้องใช้ทรัพยากรบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน ต้องมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการทางสังคม ต้องเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างกลุ่มบุคคล 2 คนขึ้นไป ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจเพื่อให้ภารกิจบรรลุตามวัตถุประสงค์ เป็นการร่วมมือดำเนินการอย่างมีเหตุผล มีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และการบริหารไม่มีตัวตน แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นสาขาวิชาที่มีการจัดการระเบียบอย่างเป็นระบบ คือ มีหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่เชื่อถือได้ เกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการบริหาร โดยลักษณะนี้การบริหารจึงเป็นศาสตร์สังคม ซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับจิตวิทยา สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ แต่ถ้าพิจารณาการบริหารในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้บริหารแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้การปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการบริหารก็จะมีลักษณะเป็นศิลป์ (arts) และมีปัจจัยพื้นฐานทางการบริหารอยู่ 4 อย่าง ที่เรียกว่า 4Ms ได้แก่ คน (man) เงิน (money) วัสดุสิ่งของ (materials) และการจัดการ (management)

นอกจากนั้นหากต้องการทราบว่าการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร ต้องดูจากหลักการที่ว่าด้วยเรื่องต่อไปนี้

1. การบริหารที่มีผู้บริหารเพียงคนเดียวในองค์การ
2. การกำหนดมาตรฐานการทำงานที่ชัดเจน
3. เอกภาพในการบังคับบัญชา
4. การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้แก่ผู้ร่วมงาน
5. การแบ่งฝ่ายงานและบุคลากรผู้รับผิดชอบให้แก่ผู้ร่วมงานให้เฉพาะเจาะจงขึ้น
6. การกำหนดมาตรฐานการทำงานที่ชัดเจน
7. การมอบหมายการควบคุมดูแลที่เหมาะสม
8. เปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ในองค์การได้

9. สามารถทำให้คนในองค์กรเกิดความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย

10. การยอมรับนโยบายส่วนบุคคลที่มีความสามารถ

11. การประเมินผลการปฏิบัติงานทั้งส่วนบุคคลและองค์กร

แต่อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการมีข้อจำกัดที่พึงระวัง ได้แก่ สถานภาพทางภูมิศาสตร์ ประชากร ทรัพยากร ลักษณะนิสัย และความสามารถของคนในชาติ ความเชื่อถือและความศรัทธา ขนบธรรมเนียมและประเพณีและค่านิยมและอุดมการณ์ทางสังคม

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการบริหารจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การบริหาร เป็นกระบวนการจัดองค์กรและการใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่ปัจจัยพื้นฐานทางการบริหารอยู่ 4 อย่าง ที่เรียกว่า 4Ms ได้แก่ คน (man) เงิน (money) วัสดุสิ่งของ (materials) และการจัดการ (management) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ได้วิธีการหรือการจัดการ บริหารงานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งจำเป็นจะต้องวิเคราะห์และศึกษาองค์ประกอบที่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมในเรื่อง การบริหารจัดการมีความสำคัญ เนื่องจากเป็น กระบวนการที่จะทำให้องค์กรบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การท่องเที่ยวในปัจจุบันนี้มีการแข่งขันสูง มากในแต่ละ ภูมิภาค ทำให้ต้องมีการปรับปรุงพัฒนาการจัดการให้สถานที่ท่องเที่ยว โดยกระบวนการ ของการบริหารจัดการ เป็นการบริหารงานที่มีจุดเริ่มต้นจาก การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคน เข้าทำงาน การสั่งการและการควบคุม ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ผู้บริหาร ทุกคนต้องปฏิบัติ การบริหารจัดการมี ลักษณะเป็นกระบวนการทางสังคมที่สามารถมองเห็นได้ 3 ทาง คือ 1) ทางโครงสร้าง 2) ทางหน้าที่ และ 3) ทางปฏิบัติ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ความหมายการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

การบริหารจัดการเป็นพื้นฐานหลักที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้กิจกรรมต่างๆ ดำเนินไปสู่ ผลสำเร็จเช่นเดียวกันกับการท่องเที่ยวที่จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดี และเหมาะสม ซึ่งลักษณะ การบริหารจัดการท่องเที่ยวได้มีนักวิชาการกล่าวไว้หลายรูปแบบ ดังนี้

วรรณพร วนิชชานุกร (2540) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การจัดการท่องเที่ยวที่ดีต้องมีการ บริหาร ควบคุมและจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว จากความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องของภาครัฐในส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่นและองค์กรที่ไม่ใช่ของรัฐ ซึ่งการบริหารดำเนินงานควร ครอบคลุมในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ควบคุมบริหารงานให้เป็นไปตามแผนแม่บทที่วางไว้ในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

2. จัดให้มีคู่มือการดำเนินงานท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานทั้งของเจ้าหน้าที่ในภาครัฐและเอกชน

3. กำหนดมาตรฐานทางสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมให้ได้ตามมาตรฐาน

4. มีการปรับปรุงกฎ ระเบียบ และ/หรือกฎหมายเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ให้การศึกษาและฝึกอบรมบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

มนัส สุวรรณ และคณะ (2541) จากโครงการศึกษาวิจัยมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและสถาบันดำรงราชานุภาพ ได้เสนอหลักการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวว่า ประกอบด้วย

1. ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดศักยภาพ ในการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยพิจารณาจากที่ตั้ง กิจกรรม ความพร้อม และความต้องการของชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปของการเป็นคณะกรรมการ การรับผิดชอบดำเนินการ การสนับสนุนภาครัฐ เป็นต้น

2. องค์กรต่างๆ ในพื้นที่ เช่น สมาคม อบต. องค์กรบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแผนงาน โครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินการองค์กรประชาชนอื่นๆ

3. ภาครัฐกิจการท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐมีหน้าที่ต้องทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคกันประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตคนส่วนใหญ่ในพื้นที่

มนัส สุวรรณ (2544) ได้กล่าวถึงระบบการบริหารจัดการทรัพยากร การท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวผู้มาใช้บริการเกิดความพึงพอใจมากที่สุดนั้น จะต้องมีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยผ่านการตรวจสอบทั้งกระบวนการ ด้วยดัชนีชี้วัด (indicators) ที่ครอบคลุมมิติต่างๆ อย่างครบถ้วน ทั้ง 7 มิติ ได้แก่

1. ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยที่ตั้ง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความสมบูรณ์ และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว

2. การรักษาสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยการจัดการขยะมูลฝอย คุณภาพน้ำ อากาศ เสียงและความเปราะบางด้านสิ่งแวดล้อม

3. เศรษฐกิจ สังคมประกอบด้วย ผลประโยชน์ชุมชน ความสามารถไปการพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วมของชุมชนความเข้มแข็งของชุมชนและวัฒนธรรม

4. ศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย คุณค่าทางอัตลักษณ์ ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ สุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์และสังคม

5. ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ประกอบด้วย คุณค่าทางสุนทรียภาพ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี คุณค่าทางวิทยาการและการศึกษา คุณค่าทางสังคม ขนาด สถานะภาพ ในปัจจุบันและความเสี่ยงต่อการเสื่อมสภาพ

6. คุณค่าทางการเรียนรู้และการศึกษา ประกอบด้วย ผลประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้ วิธีการเผยแพร่เนื้อหาความรู้ การปรับปรุงปัจจัยและกระบวนการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง

7. การบริหารจัดการ ประกอบด้วย ประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร และพลังงาน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย บุคลากร งบประมาณ ระเบียบข้อบังคับ และการให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว

ทัดดาว บุญปัญญาโรจน์ (2545) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการทรัพยากร ด้านการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีรูปแบบการบริหารใน 2 ระดับ คือ ระดับแนวนอน ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้องและระดับแนวตั้ง คือ หน่วยงานของรัฐ ในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น รวมทั้งองค์กรที่ไม่ใช่ของรัฐบาล แต่มีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนปกป้องผลประโยชน์ส่วนรวมและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แรงงาน ความรู้ ตามอำนาจของผู้คนในท้องถิ่นได้ ซึ่งการบริหารดำเนินงานควรครอบคลุมในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ควบคุมบริหารงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง
2. จัดให้มีคู่มือการดำเนินงานท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานทั้งของเจ้าหน้าที่ในภาครัฐและเอกชน
3. มีการกำหนดมาตรฐานทางสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมให้ได้ตามมาตรฐานนั้น
4. มีการกำหนดดัชนีทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาแบบยั่งยืน
5. ให้การศึกษาและฝึกอบรมบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีสำนึกใน เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

ชมาพร คงคร (2549) ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทางมาตรการและแผนปฏิบัติที่ดี ต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ การจัดการการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไรทิศทางและประสบความสำเร็จ

มานิตย์ สิงห์ทองชัย และคณะ (2552) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสม เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ สร้างอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ อีกทั้งเป็น

เครื่องมือ ที่สามารถปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ แต่การท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีการจัดการที่ดี มีการวางแผน กำหนดนโยบายที่ชัดเจน การจัดการท่องเที่ยวควรมีหลักการจัดการท่องเที่ยว ดังนี้

1. ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดศักยภาพ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยพิจารณาจากที่ตั้ง กิจกรรมความพร้อม และความต้องการของชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปของการเป็นคณะกรรมการ การรับผิดชอบดำเนินการ การสนับสนุนภาครัฐ เป็นต้น

2. องค์กรต่างๆ ในพื้นที่ เช่น สมาคมตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแผนงาน โครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินการองค์กรประชาชนอื่นๆ

3. ภาคธุรกิจการท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อมและรัฐ มีหน้าที่จะต้องทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคกับประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โครงการต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตคนส่วนใหญ่ในพื้นที่

ได้อธิบายองค์ประกอบจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ (มานิตย์ สิงห์ทองชัย และคณะ, 2552)

1. การจัดพื้นที่ ได้แก่ การจัดการเขตการใช้ประโยชน์ (Zoning) การศึกษาขีดจำกัดการรองรับได้ของพื้นที่ การกำหนดมาตรการใช้ประโยชน์ปลูกสร้างอาคารและปรับปรุงพื้นที่ ควบคุมการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยว การใช้มาตรการป้องกันและผลกระทบในพื้นที่

2. การให้การศึกษและการสื่อความหมาย ได้แก่ การส่งเสริมให้สถานที่ให้ความรู้ทุกรูปแบบ ส่งเสริมกิจกรรมที่ให้ความรู้ และสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการให้บริการที่มีคุณภาพ ส่งเสริมการใช้มัคคุเทศก์เฉพาะถิ่น จัดเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ และการให้การศึกษากับชุมชน

3. การจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ได้แก่ มุ่งกิจกรรมที่ไม่มีผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม หรือสามารถป้องกันแก้ไขได้ ส่งเสริมกิจกรรมที่ให้ความรู้ จัดให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม จัดกิจกรรมเกิดความสัมพันธ์ด้านนักท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยวและคนในท้องถิ่น

4. การบริการการท่องเที่ยว ได้แก่ การส่งเสริมการบริการที่มีความรับผิดชอบ สร้างการมีส่วนร่วมในการบริการของชุมชน กำหนดรูปแบบการบริการให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ในชุมชน การอบรมคุณภาพบุคลากรและสนับสนุนการบริการที่ได้มาตรฐาน

5. การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและลดผลกระทบ ได้แก่ กำหนด มาตรการจัดเก็บ และกำจัดขยะมูลฝอย กำหนดมาตรการป้องกันและกำจัดสิ่งปฏิกูล ควบคุมแบบอาคาร กวดขันกับกิจกรรมที่ทำลายสภาพแวดล้อม

การพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (system approach) และ บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้น จำเป็นต้องพิจารณาระบบย่อย (sub system) หรือ องค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบและความสัมพันธ์ (relationship) ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น รวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวด้วย องค์ประกอบหลักที่สำคัญในระบบการท่องเที่ยวจำแนกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว (tourism resource) เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวและเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาเที่ยว ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว ทั้งนี้ อาจแบ่ง ทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ทรัพยากรทางธรรมชาติ (natural tourism resource) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงามตามธรรมชาติ สามารถดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำพุร้อน ถ้ำ น้ำตก ชายทะเล หาดทราย ทะเลสาบ เกาะ แก่ง เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่ง น้ำจืด (ห้วย บึง หนอง คลอง) เป็นต้น บางแห่งได้รับการจัดให้เป็นสวนรุกขชาติสวนพฤกษศาสตร์ วนอุทยาน อุทยานแห่งชาติเขตสงวนพันธุ์สัตว์ สวนสัตว์เปิด อุทยานนกน้ำ เป็นต้น

1.2 ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น (man - made tourism resource) นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural heritage) เป็นผลงานที่บรรพบุรุษสร้างสรรค์ ที่อนุชนรุ่นหลังบังเกิดความหวงแหนและปฏิบัติสืบสานต่อไป ทั้งนี้ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นแบ่งออกได้ 3 ชนิด ได้แก่

1.2.1 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (historical tourism resource) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประสงค์หรือประโยชน์ของมนุษย์เอง ทั้งนี้เป็นมรดกในอดีต และได้สร้างเสริมในปัจจุบัน แต่มีผลดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น พระราชวัง ศาสนสถาน แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑสถาน กำแพงเมือง คูเมือง อุทยานประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน เป็นต้น

1.2.2 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต (culture and rural way of life) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนใน สังคม ซึ่งปฏิบัติยึดถือสืบทอดต่อกันมา เช่น ประเพณีในรอบปี ทั้งประเพณีในราชสำนัก (พระราชพิธี ต่างๆ) ประเพณีไทย ประเพณีท้องถิ่น ประเพณีเกี่ยวข้องกับความเชื่อที่เกี่ยวกับศาสนา เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีกินเจ หรือประเพณีถือศีลอด งานบุญขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เช่น พิธีโกนจุก พิธีแต่งงาน พิธีบวชและพิธีศพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ได้แก่ การสร้างบ้านเรือน ชุดแต่งกาย อาหารประจำถิ่น การประดิษฐ์ของใช้เพื่อการดำเนินชีวิต ภาษาพูดในท้องถิ่นและวรรณคดีพื้นบ้าน เป็นต้น หมู่บ้านที่มีวิถีชีวิตที่มี

เอกลักษณ์เฉพาะนับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น หมู่บ้านทอผ้า หมู่บ้านทำร่ม หมู่บ้านช้าง รวมถึงตลาดนัด ตลาดน้ำ

1.2.3 แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการและบันเทิง (recreation attraction) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการพักผ่อนที่ให้ความรื่นเริง บันเทิง เช่น สวนสัตว์ สวนสนุก สวนน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์การแสดงศิลปะสมัยใหม่ แหล่งบันเทิง ศูนย์การค้า ศูนย์การประชุม เป็นต้น

2. การบริการท่องเที่ยว (tourism service) ได้แก่ การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้นๆ เป็นการให้ความสะดวกระหว่างการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ บริการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ บริการขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว บริการที่พักแรม บริการอาหารและบันเทิง บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รวมถึงบริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

3. การตลาดท่องเที่ยว (tourism market) การที่จะมีนักท่องเที่ยว เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว นั้น จะต้องมีการตลาดท่องเที่ยวในการชักนำให้เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งการตลาดการท่องเที่ยว หมายถึง ความพยายามที่จะทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวของตน และใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น โดยการตลาดการท่องเที่ยวทำได้ 2 วิธี

3.1 การให้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว หมายถึง การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และบริการท่องเที่ยว เป็นต้น

3.2 การโฆษณาและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว หมายถึง การสื่อข้อมูลข่าวสารท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมาย เป็นต้น เพื่อเชิญชวนกระตุ้นนักท่องเที่ยว

กล่าวได้ว่า ในการพิจารณาองค์ประกอบภายในระบบการท่องเที่ยว มีองค์ประกอบ อีกมากมายที่มีบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกันและมีความสัมพันธ์ต่อกัน เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน ซึ่งความแตกต่างของแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวนี้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างในองค์ประกอบย่อย และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ดังแสดงในภาพประกอบ

กล่าวโดยสรุป การบริหารและจัดการท่องเที่ยว เป็นการกระทำอย่างมีเป้าหมาย ที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎี ระบบการท่องเที่ยว และแนวคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริงรวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดี ต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้วการจัดการท่องเที่ยว จะดำเนินไปอย่างไร้ทิศทางและประสบความสำเร็จ

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม

การจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ถือเป็นรูปแบบการจัดการหนึ่งที่มีความสำคัญและสอดคล้องกับหลักการ ของการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง และการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ และความสัมพันธ์เชิงอำนาจตลอดจน เป็นการถ่ายโอนอำนาจจากบุคคลผู้มีอำนาจลงไปสู่สมาชิกในชุมชนและเกี่ยวข้องกับการเพิ่มพลังอำนาจให้กับสมาชิกในชุมชนในการร่วมกันคิด และร่วมกัน ตัดสินใจในเรื่องราวต่างๆ ตลอดจนร่วมปฏิบัติการพัฒนาชุมชนในทิศทางที่เหมาะสม (พจนานุกรม, 2546) โดยสรุปแล้วการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นลักษณะของการท่องเที่ยว แบบพอเพียงที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน ชุมชนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวด้วยตนเอง แบ่งปันความสุขทั้งเจ้าบ้านและผู้มาเยือน โดยมีแนวทางการพัฒนาตามองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. ด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติแหล่งวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or authentic or endemic or unique)
2. ด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (responsible travel) ต้องไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีการจัดการยั่งยืน รวมถึงชุมชนและนักท่องเที่ยวร่วมกับอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดการของเสียจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการที่ยั่งยืน (sustainable managed tourism)
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (learning process) โดยมีการให้การศึกษา (education) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของการท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ประสบการณ์ (experience) ความประทับใจ (appreciation) เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึก ที่ถูกต้องของนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง
4. ด้านการมีส่วนร่วมเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนท้องถิ่น ที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้อง คือ หน่วยงานของรัฐ ในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น รวมทั้งองค์กรที่ไม่ใช่ของรัฐบาล มีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนปกป้องผลประโยชน์ส่วนรวมและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แรงงาน ความรู้ ตามอำนาจของผู้คนในท้องถิ่นได้ เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ สร้างอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ อีกทั้งเป็นเครื่องมือ ที่สามารถปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ แต่การท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีการจัดการที่ดี มีการวางแผน กำหนดนโยบายที่ชัดเจน การจัดการท่องเที่ยวควรมีหลักการจัดการท่องเที่ยว โดยหลักการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย 1) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดศักยภาพในการพัฒนาการ

ท่องเที่ยว 2) องค์กรต่างๆ ในพื้นที่ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแผนงาน 3) ภาคธุรกิจการท่องเที่ยว ทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคกันประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ถือเป็นรูปแบบการจัดการหนึ่งที่มีความสำคัญและสอดคล้องกับหลักการของการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง และการท่องเที่ยวการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยสมาชิกในชุมชนในการร่วมกันคิด และร่วมกันตัดสินใจในเรื่องราวต่างๆ ตลอดจนร่วมปฏิบัติการพัฒนาชุมชนในทิศทางที่เหมาะสม โดยมีแนวทางการพัฒนาตามองค์ประกอบต่าง คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม

เกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

เกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนดำเนินการ โดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การมหาชน (อพท.) (สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2559) คือ กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนมีการจัดการอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์ และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และด้านบริการและความปลอดภัย เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน 6 ด้านนั้น จะแบ่งเป้าประสงค์ทั้งสิ้น 31 เป้าประสงค์ ดังนี้

ด้าน 1 ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการอย่างยั่งยืน

- 1.1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
- 1.2 ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
- 1.3 ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ
- 1.4 การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
- 1.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ
- 1.6 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.7 การจัดการการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
- 1.8 ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ
- 1.9 เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ด้าน 2: ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี

- 2.1 การจัดสรรรายได้มีประสิทธิภาพ
- 2.2 การส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.3 ผลិតภัณฑ์ชุมชนมีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว
- 2.4 สิทธิมนุษยชนในการท่องเที่ยวได้รับการให้ความสำคัญ

ด้าน 3: ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม

- 3.1 ข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวมีคุณภาพ
- 3.2 การเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมชุมชนผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
- 3.3 การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนมีประสิทธิภาพ

ด้าน 4: ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

- 4.1 การจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ
- 4.2 ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ
- 4.3 การเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
- 4.4 การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีประสิทธิภาพ
- 4.5 การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ

ด้าน 5: ด้านบริการและความปลอดภัย

- 5.1 การให้บริการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปอย่างน่าพึงพอใจ
- 5.2 นักสื่อความหมายมีประสิทธิภาพ
- 5.3 จุดบริการท่องเที่ยวมีคุณภาพ
- 5.4 การติดต่อประสานงานด้านบริการมีประสิทธิภาพ
- 5.5 เส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัย
- 5.6 จุดบริการท่องเที่ยวมีความปลอดภัย
- 5.7 การบริหารจัดการเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนมีประสิทธิภาพ
- 5.8 การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินมีประสิทธิภาพ

ด้าน 6 การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก

- 6.1 การทำงานร่วมกันของชุมชนผู้ประกอบการนำเที่ยว
- 6.2 การบริการของผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอกต่อชุมชน

แต่ละเป้าประสงค์จะประกอบด้วย “เกณฑ์ย่อย” ที่ใช้วัดระดับประสิทธิภาพ และคุณภาพของแต่ละเป้าประสงค์โดยในแต่ละ “เกณฑ์ย่อย” จะประกอบด้วย “ดัชนี” ซึ่งวัดความสมบูรณ์ของ

เกณฑ์ย่อยแต่ละข้อวัตถุประสงค์ของเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

1. เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน
2. เพื่อเป็นเครื่องมือประเมินระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน
3. เพื่อเป็นเครื่องมือในการวางแผนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนดำเนินการของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการนำเกณฑ์ไปใช้ประโยชน์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนต้นแบบผ่านการขับเคลื่อนของกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ต่างๆ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชนเอง และผู้วิจัยใช้เกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 6 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการอย่างยั่งยืน 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน 5) ด้านบริการและความปลอดภัย และ 6) ด้านการส่งเสริมประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก

ข้อมูลของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลขั้นปฐมภูมิ และทุติยภูมิของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมดจำนวน 32 ชุมชน พบว่าชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ทั้งของคนพื้นเมืองล้านนา และชาติพันธุ์อื่นๆ ที่คงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ โดยนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาของชุมชนรายชุมชน ดังนี้

ชุมชนเสาแดง ตำบลแจ่มหลวง อำเภอกัลยาณิวัฒนา

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2555 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนเสาแดง หมายถึง การท่องเที่ยวที่ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมจัดการทุกขั้นตอน รวมทั้งชาวบ้านมีรายได้จากกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ลื้อ แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเสาแดง ประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติเพื่อชมพระอาทิตย์ขึ้น

ในช่วงเช้า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ การเล่นดนตรีท้องถิ่น “เป่าแคน” การเดินกวาดเคี้ยว การแต่งกายชุดชาติพันธุ์ลีซู และการละเล่นสะบ้า แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานสามารถเยี่ยมชมวัดเสาแดงและศาลเทพเจ้า และมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนสำหรับลูกค้ากลุ่ม CSR ได้แก่ การทำแนวกันไฟป่าและการทำฝาย

ชุมชนห้วยบะบ้า ตำบลแจ่มหลวง อำเภอภักดีชุมพล

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2555 โดยใช้ชื่อกิจกรรม “กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยบะบ้า” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนห้วยบะบ้า หมายถึง เพิ่มรายได้ให้ชุมชน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาติพันธุ์กระเหรี่ยง แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนห้วยบะบ้า ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมน้ำออกภูไม้ตะครุบหิน และน้ำตกแพะฉ่อ แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน ในถ้ำพระซึ่งมีโบราณวัตถุ แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน เรียนรู้วิถีการทำสมุนไพรจากป่าและมีวัฒนธรรม ประเพณี พิธีตานข้าวใหม่ในเดือนแรกของปี พิธีสืบชะตาแม่น้ำ(เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำเนนาทวิ พิธีเลี้ยงผีฝาย พิธีผูกข้อมือใหญ่

ชุมชนวัดจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอภักดีชุมพล

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2555 โดยใช้ชื่อกิจกรรม “กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนห้วยบะบ้า หมายถึง ท่องเที่ยวที่ชุมชนจัดการด้วยตัวเอง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาติพันธุ์กระเหรี่ยง แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนวัดจันทร์ ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ป่าสน ป่าต้นน้ำ(อ่างห้วยบ้านร้าง) และอ่างห้วยอ้อ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณีแซะโซ แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน โบราณวัตถุ วัดจันทร์ ไชวโพหลู และไชวก๊อถอมอ และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน การจักสาน การทอผ้า และย้อมสีธรรมชาติ

ชุมชนห้วยฮ่อม-ชุมชนดอยตุง-ชุมชนห้วยครก ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอภักดีชุมพล

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2555 โดยใช้ชื่อกิจกรรม “เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่าฮ่อม” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนห้วยบะบ้า หมายถึง กลุ่มที่สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน อนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติประเพณีชนเผ่ากระเหรี่ยง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาติพันธุ์กระเหรี่ยง แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนห้วยฮ่อม-ชุมชนดอยตุง-ชุมชนห้วยครก ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ไปยังจุดชมวิวดอยเสด็จก้อจ๊ะ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีการจักสาน ทอผ้า แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน คือ บ้านเดื่อหว่า (บ้านดั้งเดิม) และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิต

ชุมชน เรียนรู้วิถีการกินอยู่กับป่า และมีพิธีต่างๆของชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ตานข้าวใหม่ในช่วงเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ พิธีผูกข้อมือ พิธีเลี้ยงผีผาย พิธีผูกข้อมือใหญ่ พิธีชะโซ่ พิธีกินข้าวใหม่ และพิธีเลี้ยงผีต้นน้ำ

ชุมชนดงสามหมื่น ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2555 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนดงสามหมื่น หมายถึง สืบสานวัฒนธรรม อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ม้ง แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนดงสามหมื่น ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยนักท่องเที่ยวสามารถเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติในป่าดงซ่ง และเยี่ยมชมสวนเกษตร แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชน การเยี่ยมชมบ้านดั้งเดิมของชาติพันธุ์ม้ง ดนตรีท้องถิ่น ตำข้าวปุก การแต่งกายชนเผ่าม้ง การทอผ้าใยกล้วย การปักผ้า และการตีมีด ซึ่งมีประเพณีพิธีเลี้ยงป่าดงซ่งในเดือนมกราคม พิธีกินเจ พิธีกินข้าวใหม่ และเทศกาลขึ้นปีใหม่ (หน่อเป๊ะจ่าว) ในเดือนธันวาคม

ชุมชนห้วยปู ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2555 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยปู” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนห้วยปู หมายถึง การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมาช่วยดูแลรักษาวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาติพันธุ์กระเหรี่ยง แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนห้วยปู ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ พื้นที่นา เส้นทางศึกษาธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้เรื่องชุดชนเผ่าปกากะญอและสามารถสามใส่ ฟังเครื่องดนตรีชนเผ่าปกากะญอ ตำข้าวด้วยครกกระเดื่อง การทอผ้า จักสาน การตีมีด และการทำชาใบเมี่ยง และสามารถร่วมทำกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นประโยชน์ต่อชุมชน (สำหรับลูกค้ากลุ่ม CSR) โดยทำฝ่ายในเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ

ชุมชนผาหมอน-ชุมชนหนองหล่ม ตำบลบ้านหลวง อำเภอยอดทอง

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2549 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านผาหมอน” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของ ชุมชนผาหมอน-ชุมชนหนองหล่ม หมายถึง การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่จัดการทรัพยากร และบุคคลากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของชาติพันธุ์กระเหรี่ยง แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนผาหมอน-ชุมชนหนองหล่ม ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยนักท่องเที่ยวสามารถศึกษาเส้นทางเดินป่าในพื้นที่

ป่าของชุมชน การทำเกษตรที่สูง เช่น การนาขั้นบันได การชมไม้ดอกเมืองหนาว และมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชน เช่น พิธีผูกข้อมือปีใหม่ โดย “ฮีโง” พิธีเลี้ยงผีฝ่าย พิธีเลี้ยงผีโต้ง ผีนา หรือเรียกว่า “พิธีเหลื่อซิว” พิธีเรียกขวัญควาย หลังสิ้นสุดการทำนา เพื่อขอบคุณควายที่ช่วยให้การทำนาสำเร็จลงได้ พิธีผูกข้อมือออกพรรษา ทำในลักษณะเดียวกับผูกข้อมือปีใหม่ ประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าวและทำบุญเลี้ยงขวัญข้าว เพื่อฉลองให้ผลผลิตข้าวที่ได้ก่อนนำไปเก็บในยุ้งข้าว พิธีเลี้ยงเด็กเกิดใหม่ จัดงานเลี้ยงรับขวัญ โดยการนำรกและสายสะดือของทารกไปผูกติดไว้กับต้นไม้ที่มีลักษณะดี ป่าที่ชาวบ้านนำรกสายสะดือเด็กไปผูกติดกับต้นไม้ เรียกว่า “ป่าเดปอ”

ชุมชนเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2562 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเชิงดอย” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนเชิงดอย หมายถึง อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาการย้อมผ้าจากหินโมคคัลลาน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงภูมิปัญญาการย้อมผ้าจากหินโมคคัลลานของชาติพันธุ์คนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเชิงดอย ประกอบไปแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชน โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยว และนำผ้ามาย้อมสีจากหินโมคคัลลาน

ชุมชนถ้ำเชียงดาว ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2549 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “กลุ่มรักษ์ดอยหลวง” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนถ้ำเชียงดาว หมายถึง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของชาติพันธุ์เมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนถ้ำเชียงดาว ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมถ้ำเชียงดาว และเดินป่าดอยหลวงเชียงดาวเพื่อศึกษาแหล่งธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ในเดือนพฤศจิกายนจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานวัดถ้ำผาป่อง วัดถ้ำเชียงดาว วัดถ้ำป่าเปียง และวัดถ้ำปากสูง แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชน โดยมีกิจกรรมการจักสานไม้ไผ่ เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ถ้ำเชียงดาว เรียนรู้และชม เครื่องใช้วัตถุโบราณ และเรียนรู้การทำสมุนไพรในชุมชน เช่น เครื่องกวาด กวาดเครื่องแดง

ชุมชนหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2553 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนหัวทุ่ง” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนถ้ำเชียงดาว หมายถึง การท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้เกิดรายได้เสริมในชุมชน ให้อยุ่ดี กินดี สะอาด ปลอดภัย ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของชาติพันธุ์เมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนหัวทุ่ง ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยว

ทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติป่าชุมชน เพื่อชมน้ำออกภู และสามารถเก็บของป่าได้จามฤดูกาล และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้สมุนไพรพื้นบ้านที่นำมารักษาโรคของคนในชุมชน การจักสาน และการทำขนมพื้นเมือง

ชุมชนลวงเหนือ ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2557 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนไต้ลื้อบ้านลวงเหนือ” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนลวงเหนือ หมายถึง ชุมชนคิด ชุมชนทำ ชุมชนได้ ชุมชนยั่งยืน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไต้ลื้อ แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนลวงเหนือ ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมทุ่งนา ไร่ สวน และแม่น้ำลำคลองของในพื้นที่ชุมชน แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไต้ลื้อ วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมได้ถูกฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบสาน เผยแพร่จากคนในชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญาด้านมุขปาฐะ ด้านงานช่าง งานฝีมือ ด้านการแต่งกาย ด้านอาหาร ด้านความเชื่อ ด้านสุขภาพ และด้านศิลปะ ชุมชนได้รับรางวัล 1) ต้นแบบชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากหน่วยงานกรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและกีฬา ในปี 2559 2) ชุมชนช่างคิด จากหน่วยงานกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ในปี 2559 3) ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากหน่วยงานกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ในปี 2560

ชุมชนวัดหมื่นสาร ตำบลห้วยยา อำเภอเมือง

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2562 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนวัดหมื่นสาร” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนวัดหมื่นสาร หมายถึง การสร้างอาชีพ เสริมให้คนในชุมชน และการอนุรักษ์เครื่องเงิน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงที่เน้นการเรียนรู้ภูมิปัญญา การทำเครื่องเงิน ของชาติพันธุ์เมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานและโบราณวัตถุ นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมหอศิลป์สุทธิจิตโต พิพิธภัณฑ์เครื่องเงิน เจดีย์ทรงล้านนาผสมไทยใหญ่ และเรียนรู้ลงมือทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน การทำเครื่องเงิน และการทำตุ้งโบราณของจังหวัดเชียงใหม่

ชุมชนสันลมจอย ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2555 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านสันลมจอย” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนสันลมจอย หมายถึง การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของชาติพันธุ์คนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนสันลมจอย ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมอ่างน้ำลำห้วยโป่งน้อย

อ่างน้ำยาปั่น อ่างแปด และเดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ป่าที่ใกล้เมือง เชียงใหม่มากที่สุด และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณีเลี้ยงผีเสื้อบ้าน (พ่อบุญพาพาน) ประเพณีเลี้ยงผีปันน้ำ (ผีขุนน้ำ) ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่บ้าน ประเพณีแห่ไม้ค้ำโพธิ์ ประเพณีเป็ง (ลอยกระทง) ประเพณีชนเผ่าลือ

ชุมชนห้วยผักกูด ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2554 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “กลุ่มวิสาหกิจชุมชน อนุรักษ์ช้างบ้านห้วยผักกูด” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนห้วยผักกูด หมายถึง การอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณี และจารีต สู่การกระจายรายได้แก่ชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตคน เลี้ยงช้าง ของชาติพันธุ์กระเหรี่ยง แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนห้วยผักกูดประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยว ทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมถ้ำหลวงห้วยผักกูด ถ้ำน้อยห้วยผักกูด ก้อนหินระฆัง และ ถ้ำห้วยน้ำริน

ชุมชนท้องผาย ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2561 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “กลุ่มการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านท้องผาย” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท้องผาย หมายถึง ต้องการถ่ายทอด วิถีชีวิตการเป็นอยู่ของคนในชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงภูมิปัญญาการทอผ้าตีนจกของชาติพันธุ์ คนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนท้องผาย ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิต ชุมชน การทอผ้าตีนจก ที่นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาเรียนรู้การทอลายผ้าตีนจกตั้งแต่เริ่มต้นเก็บฝ้าย ปั่นฝ้าย ไปจนถึงการทำลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ของอำเภอแม่แจ่ม

ชุมชนเหล่าพัฒนา-ชุมชนม่อนเงาะ ตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2558 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลเมืองเก่า” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนเหล่าพัฒนา-ชุมชนม่อนเงาะ หมายถึง การท่องเที่ยวทุกคนในชุมชนในหมู่บ้านของเรา การท่องเที่ยวตามวิถีคนชุมชน ซึ่งเป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของชาติพันธุ์คนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเหล่าพัฒนา-ชุมชน ม่อนเงาะ ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเดินศึกษาเส้นทางเดิน ป่า 1 กิโลเมตร ของดอยม่อนเงาะ และล่องแพเมืองเก่า ชมไร่ชา สวนองุ่น และกล้วยไม้ชิมปีเดียม รวมไปถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน การจักสานไม้ไผ่ การทำน้ำเมี่ยง และยาต้มสมุนไพร

ชุมชนดอนเจียง ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2559 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ลุ่มน้ำฮาว” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนดอนเจียง หมายถึง เพิ่มรายได้ให้ชุมชนจากการทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของชาติพันธุ์คนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนดอนเจียง ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้วิถีการทำเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การปลูกข้าว การทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมักจุลินทรีย์ และสารไล่แมลง และมีกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นประโยชน์ต่อชุมชน (สำหรับลูกค้ากลุ่ม CSR) เช่น ปลูกป่า ทำฝายชะลอน้ำ

ชุมชนปางไคร้ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2557 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปางไคร้” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนปางไคร้ หมายถึง เพิ่มรายได้ให้ชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของชาติพันธุ์คนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนปางไคร้ ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมป่าเบญจพรรณ ป่าดิบเขา และเดินศึกษาเส้นทางเดินป่าที่มีพืชพรรณ เช่น กล้วยไม้พามุย ต้นไม้ห้าพระยา แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดปางไคร้ เจดีย์ศรีชลกร และกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชน เช่น การเก็บผักและเห็ดของชุมชนเพื่อนำไปทำอาหารพื้นเมือง การทำขนมพื้นเมือง การเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ในท้องถิ่น และการประดิษฐ์กล้วยไม้พามุย

ชุมชนโป่งน้อยใหม่ ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2562 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “โฮมสเตย์บ้านโป่งน้อยใหม่” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนห้วยบะบ้า หมายถึง สถานที่เรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของชาติพันธุ์กระเหรี่ยง แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนโป่งน้อยใหม่ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมป่าไม้ที่ยังอุดมสมบูรณ์ ชมน้ำตกเตี้ยและโป่งและมอซอ น้ำตกเล็กท่ามกลางป่าและบ้านพักชาวเขา ผาแง่ม หน้าผาสูงที่มีดงกุหลาบพันปี ออกดอกช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม และชมไร่ผลไม้เมืองหนาว ลูกพลับ สตรอเบอร์รี่ เสาวรส ชมแปลงสาธิตผลไม้และไม้ดอกเมืองหนาว เช่น ดอกเบญจมาศ เดินป่าสัมผัสธรรมชาติและวิถีชีวิตชาวเขาเผ่าปกากะญอ เรียนรู้พันธุ์ไม้และสมุนไพร แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน ชมประเพณีและวัฒนธรรมพื้นบ้านวิถีชีวิตชาวไทยภูเขาเผ่าปกากะญอ

ชุมชนแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2543 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “หมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนและโฮมสเตย์แม่กำปอง” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนแม่กำปอง หมายถึง การท่องเที่ยวโดยชุมชนมุ่งเน้นการพัฒนา และอนุรักษ์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของชาติพันธุ์คนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนแม่กำปอง ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเดินศึกษาเส้นทางศึกษาธรรมชาติ และป่าชุมชน น้ำตก ดอยม่อนล้าน กิวลม แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน วัดแม่กำปอง และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน ฐานเรียนรู้การทำเหมือง ชุมชนได้รับรางวัล 1) ASEAN Home Stay Standard จากหน่วยงานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปีที่ได้รับ : 2016-2018 2) Traveler Destination Awards 2013 จากนิตยสารโลนลี่ แพลนเน็ต ทราเวลเลอร์ ในปี 2556 3) หมู่บ้านท่องเที่ยวต้นแบบเชิงนิเวศน์ จากหน่วยงาน กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ในปี 2555 4) PATA Gold Awards จากหน่วยงาน สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ปี 2553 และ 5) ศูนย์เรียนรู้ชุมชนดีเด่นระดับจังหวัด จากหน่วยงาน กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ปี 2553

ชุมชนวังไผ่ ตำบลท่าตอน อำเภอแม่อาย

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2558 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไผ่ที่บ้านวังไผ่” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนวังไผ่ หมายถึง “สวนป่าเข้าเป็นป่าคา ป่าน้องป่าหากัน เป็น เป็น” (เที่ยวกันฉันทน์น้อง) ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทลื้อ แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนวังไผ่ ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมแม่น้ำกก โดยการล่องเรือ หรือ แพไม้ไผ่ จากท่าเรือสาธารณะท่าตอนไปตามสายน้ำกกคดเคี้ยวสู่หมู่บ้านตลอดสองฝากฝั่งจะได้สัมผัสธรรมชาติ เรือแล่นผ่านโตรกหินผาเกาะแก่งในสายน้ำระยะทางกว่า 15 กิโลเมตร ใช้เวลา 4 ชั่วโมง เวลาในการเดินทางนั้นขึ้นอยู่กับฤดูกาลของกระแสน้ำอีกด้วย เรือนำนักท่องเที่ยวเทียบท่าเข้าสู่หมู่บ้านท่าวังไผ่ และเดินป่าชุมชนเส้นทางหาดันบุก ซึ่งเป็นพืชรายได้ของคนในชุมชน แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผ้าทอไทลื้อ การบายศรีสู่ขวัญแบบไทลื้อ ศาลเจ้าบ้าน พระบรมธาตุเจดีย์ศรีภูมิรัตนหริรัญ วัดป่าภูมิรัตนหริรัญ ไร่ดาบ ฟ่อนจิง และฟ่อนไร่สักการะวัจจุดเด่น วิถีชีวิตวัฒนธรรมไทลื้อ

ชุมชนดอยปู่หมื่น ตำบลแม่สาว อำเภอแม่อาย

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2553 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “ดอยปู่หมื่นลาหู่โฮมสเตย์” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนดอยปู่หมื่น หมายถึง การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการกันเอง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ลาหู่ แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

คอปู่หมื่น ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมน้ำตกปู่หมื่น เส้นทางเดินป่าดูนก แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตชนเผ่าแบบดั้งเดิม การทำชาแบบดั้งเดิม การทำบ้านดินทำอาหารท้องถิ่นและมีกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นประโยชน์ต่อชุมชน (สำหรับลูกค้ากลุ่ม CSR) เช่น กิจกรรมทำฝาย ปลูกป่า สอนภาษา ซ่อมบำรุงระบบประปาภูเขา **ชุมชนได้รับรางวัล** มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จากหน่วยงานกรมการท่องเที่ยวและกีฬาแห่งประเทศไทย ในปี 2553 ต้นแบบหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากหน่วยงาน กระทรวงวัฒนธรรม ในปี 2555 และ3) หมู่บ้านต้นแบบวิลเลจทัวลิสซึม จากกระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี 2560

ชุมชนโป่งกวาว ตำบลสะเมิงเหนือ อำเภอสะเมิง

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2555 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “โฮมสเตย์หมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโป่งกวาว” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนโป่งกวาว หมายถึง การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นหลักของการท่องเที่ยวตามวิถี สร้างชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของชาติพันธุ์คนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนโป่งกวาว ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมบ่อน้ำพุร้อนโป่งกวาว เดินเส้นทางศึกษาธรรมชาติ น้ำตกโป่งน้อย เส้นทางศึกษาธรรมชาติบ่อน้ำร้อนโป่งกวาว-น้ำตกนาดง ชมม่อนผาจ้วง และชมอ่างเก็บน้ำแม่ปาน และร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมแปลงปลูกผัก เช่น มะเขือม่วง ถั่วแขก ถั่วลิสง พืชผักสวนครัว สมุนไพรพื้นบ้าน นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนที่อาศัยอยู่กับป่า และน้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เข้ากับวิถีชีวิตของคนในชุมชน และฐานเรียนรู้ในชุมชน และมีกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นประโยชน์ต่อชุมชน (สำหรับลูกค้ากลุ่ม CSR) เช่น กิจกรรมทำฝาย ปลูกป่า **ชุมชนได้รับรางวัล** มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จากหน่วยงาน กรมการท่องเที่ยวและกีฬาแห่งประเทศไทย ในปี 2559-2561

ชุมชนต้นเปา ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2561 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านต้นเปา” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนต้นเปา หมายถึง การท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยคนในชุมชนเอง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้ภูมิปัญญาคนทำกระดาษสาของชาติพันธุ์คนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนต้นเปา ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาและเรียนรู้การทำกระดาษสา โดยมีกิจกรรมและการบริการท่องเที่ยว คือ การทำแผ่นกระดาษสา การทำลวดลายในแผ่น การทำดอกไม้จากกระดาษสา การย้อมลายน้ำไหลบนกระดาษสา และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น ถุง กรอบรูป เชือก

ชุมชนปง-ห้วยลาน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2555 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปง-ห้วยลาน” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนห้วยชะบัว หมายถึง ชุมชนเป็นคนจัดการเอง และของมีส่วนร่วมในการกระจายรายได้ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาติพันธุ์คนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนปง-ห้วยลาน ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมอ่างเก็บน้ำห้วยลานอ่างเก็บน้ำดอยโตน และอ่างเก็บน้ำห้วยป่าไร่ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำบายศรีสู่ขวัญ และเลี้ยงผีขุนน้ำห้วยลาน แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน เช่น โบราณวัตถุ เต่าเผาเครื่องถ้วยโบราณสันกำแพง และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้การทอผ้า การปั่นฝ้าย การอัดฝ้าย การจักสานจากใบตาล และขนมพื้นบ้านที่มีเฉพาะในพื้นที่ คือ ขนมขี้แมว และสามารถร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นประโยชน์ต่อชุมชน (สำหรับลูกค้ากลุ่ม CSR) เช่น ปลูกป่า ทำฝาย ชุมชนได้รับรางวัล มาตรฐานโฮมสเตย์ จากหน่วยงานกรมการท่องเที่ยว ในปี 2557 และหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดเชียงใหม่ จากหน่วยงานสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2558

ชุมชนสันป่าเปา ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2555 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “โฮมสเตย์สันทราย” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนสันป่าเปา หมายถึง ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันรับผลประโยชน์นี้ เกิดการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิต ชาติพันธุ์คนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนสันป่าเปา ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์วัดร่องเมิง วัดดอยแท่นพระผาหลวง วัดดอยสะเก็ด และกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชน เรียนรู้การทำสวนเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมชมวิถีชีวิตชุมชน การปั่นตุ๊กตาดินเผา การเย็บผ้าด้วยมือ การทำโคมตุ้ง เกษตรอินทรีย์ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกะลามะพร้าว บ้านดิน หอศิลป์ พิธีบายศรีสู่ขวัญ เพื่อเป็นการเสริมสิริมงคลแก่ชีวิต และการแสดงแบบล้านนา และร่วมรับประทานอาหารขันโตก อาหารพื้นเมืองทางเหนือ ชุมชนได้รับรางวัล มาตรฐาน Home Stay จากหน่วยงาน กรมการท่องเที่ยว ในปี 2551

ชุมชนจอมแจ้ง ตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2557 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “การท่องเที่ยวสีเขียวบ้านจอมแจ้ง” ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตของชาติพันธุ์คนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประกอบไปด้วย การศึกษาเส้นทางป่าชุมชน และเส้นทางเกษตร การทำปุ๋ยหมัก แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน คือ วัดจอมแจ้ง มีประเพณีการ

สงฆ์พระธาตุ ต้นทางนกงุงบานเต็มต้นสวยงาม ในเดือนมิถุนายนของทุกปี และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน ฐานเรียนรู้ชุมชน โดยมีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ภูมิปัญญาของบ้านจองแจ้งได้ ประกอบไปด้วย เรียนรู้การทำเครื่องเงิน กลอง ตีมีด เสีนบะเก่า ปฏิบัติ การจักสาน การทำผางประทีป ทำขนม การเก็บผักสวนครัวเพื่อทำอาหารพื้นถิ่น

ชุมชนกัวแลน้อย ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2548 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “กลุ่มหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกัวแลน้อย เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบ้านกัวแลน้อย หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการจัดการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อบริหารและให้บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตภูมิปัญญา การแกะสลักไม้ ของชาติพันธุ์คนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนกัวแลน้อย ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดกัวแลน้อย และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญา การแกะสลักไม้ประเภทต่างๆ ได้แก่ การแกะสลักช้างจิว การแกะสลักช้างใหญ่ การแกะสลักภาพรามเกียรติ์ โดยมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำการแกะสลักงานไม้ชิ้นเล็กตามความสนใจของนักท่องเที่ยว และมีกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นประโยชน์ต่อชุมชน (สำหรับลูกค้ากลุ่ม CSR) คือ การสอนภาษาอังกฤษให้นักเรียนในชุมชน

ชุมชนทุ่งโป่ง ตำบลบ้านปาง อำเภอลำปาง

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2554 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่สูงบ้านทุ่งโป่ง ม.4” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนทุ่งโป่ง หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น มาใช้ในการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตการทำเกษตร ของชาติพันธุ์คนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนทุ่งโป่ง ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ น้ำตกตาดครกตาก้อย น้ำตกศรีสังวาล แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน โดยมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชนที่นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมและลงมือทำ ได้แก่ การทำสวนกุหลาบ การเลี้ยงผึ้ง การผลิตผลิตภัณฑ์กล้วยปิ้งรส

ชุมชนไร่กองขิง ตำบลหนองควาย อำเภอลำปาง

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.2555 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านไร่กองขิง” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนไร่กองขิง หมายถึง การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อชุมชนคนรักสุขภาพ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาติพันธุ์คนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนไร่กองขิง ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การแต่งกายแบบล้านนา ประเพณีตานกล้วยสลาก ประเพณีตานข้าวใหม่เดือนสี่เป็ง ประเพณีเดือนยี่

เป็้ง ประเพณีเป็้งปุด ประเพณีปอยหลวง วิถีคนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน แปรรูปสมุนไพรรักษาโรค ยาพิษ การทำขนมพื้นบ้าน อาหารท้องถิ่นตามฤดูกาล กิจกรรมเรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรมล้านนา เช่น ตัดตุง โบตองประดิษฐ์ และกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นประโยชน์ต่อชุมชน (สำหรับลูกค้ากลุ่ม CSR) การปลูกป่า ทำแนวกันไฟ การจัดการฝายแม่ั่ว รับรางวัลที่ได้รับ 1) ASEAN Community Based Tourism Standard (ASEAN TOURISM FORUM) Singapore ในปี 2560 2) รางวัลชนะเลิศ โครงการ หมู่บ้านสวย เมืองสุข ระดับจังหวัดเชียงใหม่ จากกรมการท่องเที่ยว ในปี 2560 3) รางวัลชุมชนชนวนเที่ยวประจำปี 2559 โครงการ ท่องเที่ยวทั่วไทยเก้ไม่เหมือนใคร จากกรมการท่องเที่ยว ในปี 2559 4) Thailand Sustainable Tourism Awards 2015 ชุมชนคนดีที่สนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในปี 2558

ชุมชนเหมืองกุง ตำบลหนองควาย อำเภอหางดง

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ. 2548 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกุง” ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผา ของชาติคนเมืองล้านนา แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเหมืองกุง โดยเน้นกระบวนการทำเครื่องปั้นดินเผา ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมดินไปจนถึงการเผาของเครื่องปั้นดินเผา และมีวัฒนธรรม ประเพณี ปีใหม่เมือง แห่งไม้ค้ำในช่วงเดือนเมษายน และเลี้ยงผีเมือง (ปู่แสะย่าแสะ) เลี้ยงผีเจ้าบ้าน เลี้ยงผีปู่ย่า ในช่วงเดือน พฤษภาคมจนถึงเดือนมิถุนายน

ชุมชนมูเซอปากทาง ตำบลม่อนจอง อำเภออมก๋อย

เริ่มก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ. 2555 โดยใช้ชื่อกลุ่ม “วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว ดอยม่อนจอง” นิยามการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนมูเซอปากทาง หมายถึง การท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ตามวิถีชีวิตคนชุมชนชนเผ่า ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของชาติพันธุ์ลาหู่ แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนมูเซอปากทาง ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวสามารถเดินป่าม่อนจอง ในเดือนพฤศจิกายนจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตชุมชน เรียนรู้วิถีการปลูกกาแฟ รวมไปถึงมีกิจกรรมแปรรูปกาแฟ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ (2562) การศึกษาเรื่อง การศึกษาศักยภาพและรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในพื้นที่ภาคเหนือ และภาคกลาง ประเทศไทย เพื่อจำแนกลักษณะของชุมชนที่มีการท่องเที่ยวระหว่างการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวในชุมชน ตามเกณฑ์ตัวชี้วัดมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อประเมินศักยภาพของชุมชนที่มีการท่องเที่ยว และเพื่อรวบรวมสารสนเทศและจัดทำฐานข้อมูลของชุมชนที่มีการท่องเที่ยว ผลจากการศึกษาชุมชนที่มีการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคเหนือ 15 จังหวัด และภาคกลาง 2 จังหวัด พบว่า 1) ลักษณะของชุมชนที่มีการท่องเที่ยวจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน และการท่องเที่ยวในชุมชน และยังพบชุมชนที่เลิกทำการท่องเที่ยวแล้ว โดยมีระดับมาตรฐานของชุมชนตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ภาคเหนือตอนบน จำนวน 76 ชุมชน พบว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับ A จำนวน 30 ชุมชน อยู่ในระดับ B จำนวน 38 ชุมชน และอยู่ในระดับ C จำนวน 8 ชุมชน

จริยา โกเมนต์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนต่อความเป็นปึกแผ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อความเป็นปึกแผ่นของชุมชนท่องเที่ยว และเสนอแนวทางการผลักดันนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อหนุนเสริมความเป็นปึกแผ่นของชุมชน วิธีการวิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน การสุ่มตัวอย่างได้ตัวอย่างในระดับชุมชน 56 ชุมชน และระดับครัวเรือน 672 ครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม mplus 8 ผลการศึกษาปัจจัยด้านการตอบสนองของครัวเรือนต่อนโยบายท่องเที่ยวชุมชนและผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความเป็นปึกแผ่นของชุมชนได้ร้อยละ 40.50 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความเป็นปึกแผ่นของชุมชน มากที่สุด คือ การตอบสนองของครัวเรือนต่อนโยบายท่องเที่ยวชุมชน และผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยผลการศึกษาในระดับชุมชน พบว่า ปัจจัยด้านผลของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อชุมชน การสนับสนุนจากภายนอก การจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนและระยะเวลาการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ร่วมกันอธิบาย ความแปรปรวนของความเป็นปึกแผ่นของชุมชนได้ร้อยละ 76.80 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความเป็นปึกแผ่นของชุมชนมากที่สุด คือ การจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชน รองลงมาเป็นผลของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อชุมชนการสนับสนุนจากภายนอก และระยะเวลาการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

สมชาย ชมภูน้อย (2561) การศึกษาเรื่อง แนวทางการเพิ่มมูลค่าท่องเที่ยวชุมชนกรณีศึกษา ชุมชนบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนของประเทศในปัจจุบัน ที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน

เพิ่มศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบและโครงสร้างการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสม เพื่อให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน และการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเสนอแนะข้อมูล มูลค่า และแนวทางการเพิ่มมูลค่าจากการท่องเที่ยวเพื่อชุมชน ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจตามนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ สำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไปปฏิบัติใช้งานและสร้างรายได้แก่เศรษฐกิจชุมชนของประชาชนในท้องถิ่นต่อไป เป็นการศึกษาแบบกรณีศึกษาโดยผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีชื่อเสียง และมีแนวโน้มทางการตลาดที่ดี โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง คัดเลือกชุมชนบ้านเชิงจังหวัดอุดรธานี โดยศึกษาศักยภาพเชิงกลยุทธ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชน รูปแบบโครงสร้างและวิธีการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ใน 4 ด้าน คือ 1) ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชน 2) รูปแบบและโครงสร้างการบริหารจัดการของชุมชน 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน และ 4) การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน

สุดถนอม ตันเจริญ (2560) ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบางชั้นแตก จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน แนวทางการรับรู้และการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบางชั้นแตก ซึ่งเป็นการต่อยอดการวิจัยเพื่อถ่ายทอดความรู้และกระตุ้นจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า ศักยภาพด้านองค์กรชุมชนและด้านการจัดการในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมากที่สุด โดยเฉพาะการที่ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน ชุมชนสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ และการมีกฎกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบสำคัญของศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด ส่วนการรับรู้และเรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเรื่องการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือนมากที่สุด จากสื่อแผ่นพับที่ผู้วิจัยได้เผยแพร่โดยจัดกิจกรรมบริการวิชาการ และแจกจ่ายไปยังผู้นำชุมชนและชุมชนทุกหมู่บ้านก่อนเก็บข้อมูลภาคสนาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นภาพรวมของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ยั่งยืน กิจกรรมการท่องเที่ยวมีผลต่อรายได้ของชุมชน สังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนมากที่สุด

ปวีณา งามประภาสสม (2559) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเมาะหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน และหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน มีความสัมพันธ์กันในทางบวก เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการในด้านที่มีความสัมพันธ์สูงกว่าปัจจัยด้านอื่นเรียงตามลำดับ คือ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน อยู่ในระดับสูงที่สุด ($R = 0.241$) รองลงมาคือ ปัจจัยการมีส่วนร่วม ($R = 0.231$) ปัจจัยด้านการพัฒนาศักยภาพ ($R = 0.216$) ปัจจัยด้านการรับรู้ ($R = 0.152$) และปัจจัยด้านการสร้างเครือข่าย ($R = 0.131$) แนวทางการบริหารจัดการเพื่อให้การท่องเที่ยวของชุมชนเหมาะสมหลีกเลี่ยงเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) ส่งเสริมงบประมาณและองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการจากหน่วยงานภายนอก 2) การดำเนินการด้านสิทธิในที่ดินทำกิน เพื่อสามารถกู้ยืมเงินเพื่อการจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก 3) มีการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ 4) ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ 5) จัดฝึกอบรมหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อย 6) จัดทำแผนที่แสดงจุดท่องเที่ยวที่ชัดเจน 7) จัดสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม 8) เชื่อมประสานการดำเนินงานกับชุมชนท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อศึกษาพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยว

นราวดี บัวขวัญ และคณะ (2559) ศึกษาเรื่อง ชีตความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชิตความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวการท่องเที่ยว เพื่อนำเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเกิดประโยชน์สูงสุดโดยสอดคล้องกับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า ชีตความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 ชุมชนจากการประเมินองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับชิตความสามารถในการรองรับได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคนชุมชนและนักท่องเที่ยว เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนดังกล่าวเกิดความยั่งยืน จึงเสนอให้มีแนวทางในการจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับชิตความสามารถรองรับด้านการท่องเที่ยวในแต่ละองค์ประกอบที่ได้ศึกษาไว้โดยชุมชนควรมีการวางกฎระเบียบ หรือข้อตกลงในการกำกับดูแลอย่างเป็นรูปธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนา และการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ (2558) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบชิตความสามารถในการแข่งขันทางการตลาด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการณ์การแข่งขันทางการตลาด วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาชิตความสามารถในการแข่งขันทางการตลาด ประเมินและปรับปรุงแบบการพัฒนาชิตความสามารถในการแข่งขันทาง

การตลาด ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของทวารวดี 4 จังหวัด มีความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่มีจุดอ่อนในเรื่องของการตลาดและการประชาสัมพันธ์เชิงรุกที่ต้องมีการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง แนวโน้มที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น ระดับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก การพัฒนารูปแบบขีดความสามารถในการแข่งขันทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รูปแบบที่มีชื่อเรียกว่า “DVARAVATI Model”

ปวีรบรรต สมนึก (2555) ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูที่เน้นในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น กระบวนการดำเนินงานของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและการอนุรักษ์วัฒนธรรม และศึกษาปัจจัยในการดำเนินงานที่นำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภู โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องของชุมชน การสัมภาษณ์แกนนำและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภู ตลอดจนการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภู ผลการศึกษาพบว่า ภูมิปัญญาของตนเองชาวบ้านภูตามวิถีชีวิตของชาวภูไท จนทำให้แกนนำชุมชนได้เกิดแนวคิดและเริ่มทำโฮมสเตย์ในหมู่บ้านขึ้น แต่ปรากฏว่าผลการทำโฮมสเตย์ล้มเหลว เพราะไม่มีสิ่งดึงดูดความสนใจของผู้คนหรือนักท่องเที่ยว จนกระทั่งหมู่บ้านได้รับรางวัลหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว ส่งผลให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีศักยภาพที่พร้อมให้บริการกับนักท่องเที่ยว กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง 2) กระบวนการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านภูนั้น ใช้โครงสร้างของกรมการหมู่บ้านเข้ามา และแบ่งบทบาทหน้าที่ตามความเหมาะสมออกเป็น 6 ฝ่าย โดยมีกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ชุมชนออกเป็น 6 ฐาน สำหรับกลไกการจัดการในการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนบ้านภูนั้น มีการดำเนินการในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผ่านศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านภู ด้านการส่งเสริมอาชีพด้านศิลปะและวัฒนธรรมเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟู และด้านการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ปัจจัยในการดำเนินงานที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือ ความต้องการและความสามัคคีของคนในชุมชน การมีจิตสำนึกและภูมิใจในบ้านเกิดที่เป็นแบบฉบับของชาวผู้ไท ที่มีวัฒนธรรมและความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย มีจิตใจโอบอ้อมอารี และการรู้จักการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

กฤติยา สมศิลา (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน อำเภอคาม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และวิเคราะห์ปัจจัยขีดความสามารถที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับ ได้แก่

เจ้าหน้าที่หน่วยงาน ราชการ เจ้าหน้าที่ชุมชน เยาวชนและประชาชนชุมชนบ้านโนน จำนวน 400 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอนุमान สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยเลือกใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโนน แสดงว่าเมื่อชุมชนบ้านโนนมีปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนสูง ส่งผลให้ผลการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโนนอยู่ในระดับที่สูงขึ้น และปัจจัยขีดความสามารถของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโนน แสดงว่าเมื่อชุมชนบ้านโนนมีปัจจัยขีดความสามารถของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนสูง ส่งผลให้ผลการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโนนอยู่ในระดับที่สูงขึ้นด้วย

จิตประสงค์ สุริเดช (2560) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลของการวิจัยพบว่า การพัฒนาให้รองรับนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการการท่องเที่ยวบ้านนาด้วงเป็นการบริหารโดยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำและประชาชนในหมู่บ้านรวมกลุ่มภายในบ้าน การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.32) โดยการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมากที่สุดในระดับ (ค่าเฉลี่ย 3.71) รองลงมา การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.34 และ 2.91) ด้านปัจจัยที่สำคัญที่มีความสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวและทัศนคติของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการท่องเที่ยวระดับปานกลาง ($R=0.449$, $P>0.05$) สามารถอธิบายความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีนัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 20.23 และแนวทางในการส่งเสริมมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ควรมีการประชุมร่วมกันในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนที่ไม่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวได้รับรู้การท่องเที่ยวความสำคัญการท่องเที่ยวและประโยชน์ ควรสนับสนุนและส่งเสริมด้านตลาดท่องเที่ยวข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ คือ ควรมีการทำความตกลงร่วมกันในการแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับประชาชนแต่ละครัวเรือนเท่าเทียมตามความเหมาะสม

พิทักษ์ ศิริวงศ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการชุมชน แบบมีส่วนร่วมเพื่อรองรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีอัตลักษณ์ในพื้นที่ชุมชนหมู่บ้านไทยมุสลิม มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพในการจัดการชุมชน และศึกษาแนวทางการบริหารจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อค้นหาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาจากการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในชุมชนผลการศึกษาพบว่า จากการศึกษาสภาพทั่วไปของหมู่บ้านไทยมุสลิมมีความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านศาสนาและวิถีชีวิต และ

ลักษณะของชุมชนการเกษตรที่สมบูรณ์ เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงเกิดเป็นแนวคิดการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีอัตลักษณ์ในพื้นที่ชุมชนหมู่บ้านไทยมุสลิม เพื่อให้การดำเนินงานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประสบความสำเร็จ ได้มีแนวทางการบริหารจัดการเพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมเพื่อจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามอัตลักษณ์ท้องถิ่นชุมชนไทยมุสลิม ด้วยการถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานวิจัยผ่านผู้นำชุมชน จากนั้นจึงให้ผู้นำชุมชนนำข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานวิจัยไปถ่ายทอดให้กับประชาชนในหมู่บ้าน ตลอดจนการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชน สำหรับการพัฒนาระบบสารสนเทศของศูนย์บริหารจัดการได้มีแนวทางในการทำป้ายสื่อความหมายเพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้ตามจุดต่างๆ การทำ Infographic, qrcode การจัดทำ website หรือ facebook Fanpage ของชุมชน เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนและแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับประชาชนได้มี โดยการพัฒนาแผนธุรกิจสำหรับบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน

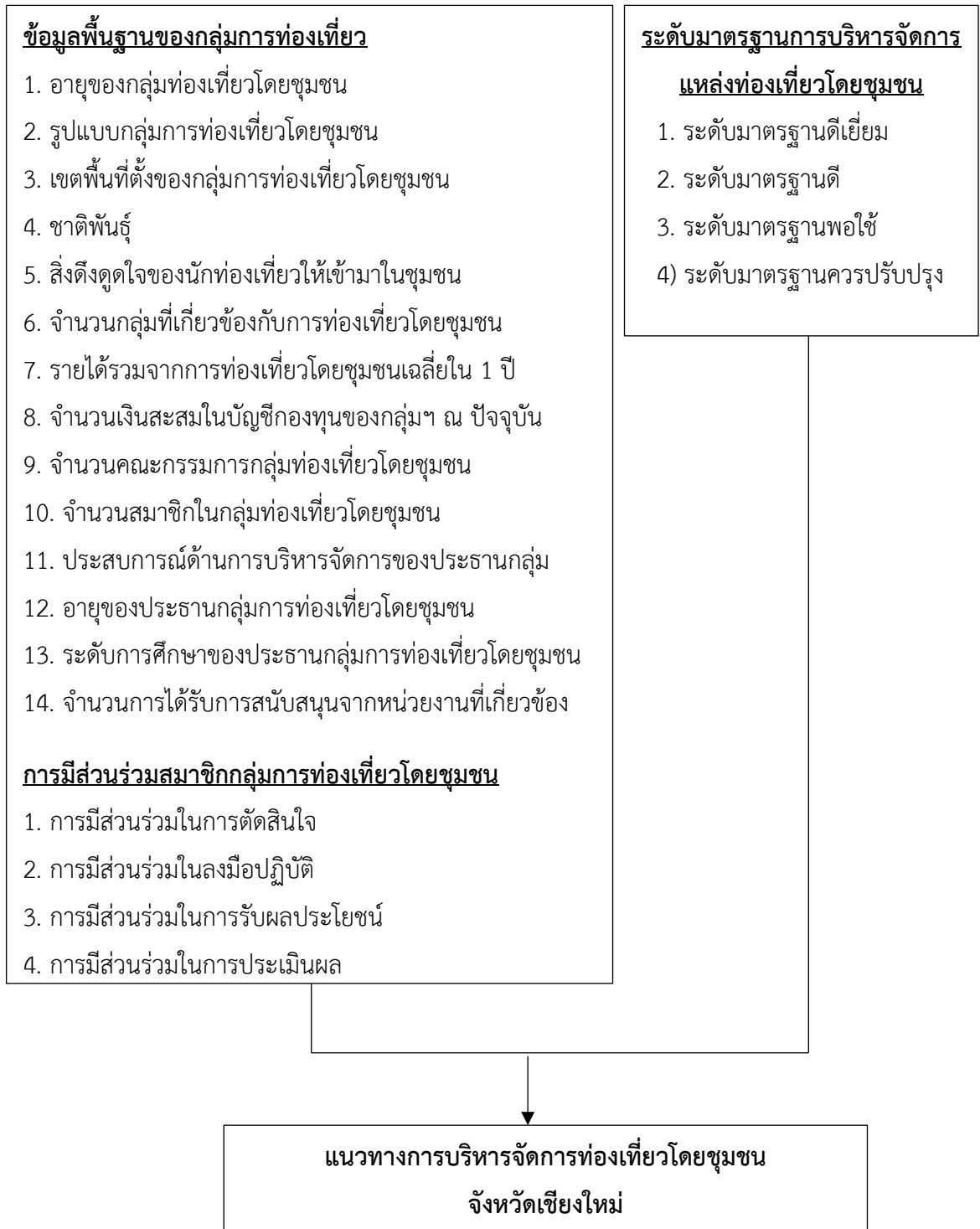

ภาคสรุป

การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ได้ศึกษา ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน และเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น

ผู้วิจัยจึงสะท้อนออกมาให้เห็นในกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วยความสัมพันธ์ของตัวแปร คือ 1) ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มการท่องเที่ยว ประกอบด้วย อายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน รูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน ชาติพันธุ์ สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชน จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน รายได้รวมจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเฉลี่ยใน 1 ปี จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ณ ปัจจุบัน จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน ประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการของประธานกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน อายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ระดับการศึกษาของประธานกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน และจำนวนการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 2) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ระดับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลของการมีส่วนร่วม ประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ที่มีต่อเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจสังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน 5) ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเชื่อมโยงสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแหล่งท่องเที่ยว สามารถแบ่งได้ 4 ระดับ 1) ระดับมาตรฐานดีเยี่ยม 2) ระดับมาตรฐานดี 3) ระดับมาตรฐานพอใช้ และ 4) ระดับมาตรฐานควรปรับปรุง เพื่อนำไปสู่ความแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ รายละเอียดดัง ภาพที่ 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ และเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นเพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยดำเนินการในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาศัยอยู่ เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรเหล่านี้ จึงส่งผลให้จังหวัดเชียงใหม่มีการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบรวมถึงการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมีจำนวน 35 ชุมชน ที่กระจายอยู่ในอำเภอต่างๆ ทั่วจังหวัดเชียงใหม่

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ทบทวนฐานข้อมูลรายชื่อกลุ่มที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ประชากรทั้งหมดในการศึกษา จำนวน 35 ชุมชน (สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง

จากประชากรกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 35 ชุมชน ผู้วิจัยได้ทำการคำนวณโดยใช้สูตรของเครซีและมอร์ (Krejcie and Morgan, 1970)

$$\text{มีสูตรในการคำนวณดังนี้ } n = \frac{\chi^2 NP(1-P)}{e^2(N-1) + \chi^2 P(1-P)}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ (0.5)

χ^2 = ค่าไคสแควร์ที่ $df = 1$ และระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (3.84)

P = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (0.5)

$$\text{แทนค่า } n = \frac{3.84 \times (35) \times 0.5(1-0.5)}{0.0025 \times (35-1) + 3.84 \times 0.5(1-0.5)} = 32$$

จากสูตรคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 ชุมชน

การสุ่มตัวอย่าง

จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Judgmental sampling) จนได้กลุ่มตัวอย่างครบ 32 ชุมชน โดยมีการกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

1. ชุมชนมีโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มโดยคนในชุมชน
2. ชุมชนวัตถุประสงค์ในการทำงานของกลุ่มในการดำเนินการเพื่อการท่องเที่ยว
3. ชุมชนมีการดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน

จากเกณฑ์ได้กลุ่มตัวอย่างของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 32 ชุมชน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายชื่อกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	ชื่อชุมชน
1	กัลยาณิวัฒนา	แจ่มหลวง	บ้านเสาแดง
2	กัลยาณิวัฒนา	แจ่มหลวง	บ้านห้วยบะบ้า
3	กัลยาณิวัฒนา	บ้านจันทร์	บ้านวัดจันทร์
4	กัลยาณิวัฒนา	บ้านจันทร์	บ้านห้วยฮ่อม-บ้านดอยตุง-บ้านห้วยครก
5	กัลยาณิวัฒนา	แม่แดด	บ้านดงสามหมื่น
6	กัลยาณิวัฒนา	แม่แดด	บ้านห้วยปู
7	จอมทอง	บ้านหลวง	บ้านผาหมอน-บ้านหนองหล่ม
8	จอมทอง	สบเตี๊ยะ	บ้านเชิงดอย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	ชื่อชุมชน
9	เชียงดาว	เชียงดาว	บ้านถ้ำเชียงดาว
10	เชียงดาว	เชียงดาว	บ้านหัวทุ่ง
11	ดอยสะเก็ด	ลวงเหนือ	บ้านลวงเหนือ
12	เมือง	หายยา	ชุมชนวัดหมื่นสาร
13	เมือง	สุเทพ	บ้านสันลมจอย
14	แม่แจ่ม	แม่ศึก	บ้านห้วยผักกูด
15	แม่แจ่ม	ช่างเคิ่ง	บ้านท้องฝาย
16	แม่แตง	เมืองกาย	บ้านเหล่าพัฒนา-บ้านม่อนเงาะ
17	แม่แตง	สบเปิง	บ้านดอนเจียง
18	แม่ริม	โป่งแยง	บ้านบงไคร้
19	แม่วาง	แม่วิน	บ้านโป่งน้อยใหม่
20	แม่ออน	ห้วยแก้ว	บ้านแม่กำปอง
21	แม่อาย	ท่าตอน	บ้านวังไผ่
22	แม่อาย	แม่สาว	ดอยปู่หมื่น
23	สะเมิง	สะเมิงเหนือ	บ้านโป่งกวาว
24	สันกำแพง	ต้นเปา	บ้านต้นเปา
25	สันกำแพง	ออนใต้	บ้านปง
26	สันทราย	สันป่าเปา	บ้านสันต้นเปา
27	สันป่าตอง	น้ำบ่อหลวง	บ้านจอมแจ้ง
28	สันป่าตอง	บ้านแม่	บ้านกิวแลน้อย
29	หางดง	บ้านปง	บ้านทุ่งโป่ง
30	หางดง	หนองควาย	บ้านไร่กองขิง
31	หางดง	หนองควาย	บ้านเหมืองกุง
32	อมก๋อย	ม่อนจอง	บ้านมูเซอปากทาง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563

โดยผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ตัวแทนของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม ซึ่งประกอบไปด้วย อายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน รูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน เขตพื้นที่ที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชาติพันธุ์ สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชน รายได้รวมจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเฉลี่ยใน 1 ปี จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ณ ปัจจุบัน จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวนการได้รับการสนับสนุน ประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน อายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และระดับการศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

- 1.1 มีหน้าที่เป็นประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก และประชาสัมพันธ์ ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 1.2 เป็นบุคคลที่เป็นศูนย์กลางการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวของกลุ่ม ทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม
- 1.3 เป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นผู้ได้รับโอกาสในการพัฒนาความรู้ ทักษะ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนน้อยที่สุด

2. สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยใช้ความน่าจะเป็น (probability sampling) โดยการสุ่มอย่างแบบมีระบบ (systematic random sampling) โดยกำหนดโควตาจำนวนผู้ให้ข้อมูล 5 คน เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยการจัดเรียงรายชื่อของสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งหมด จากนั้นหาสัดส่วนของช่วงในการสุ่มตัวอย่าง แล้วสุ่มสมาชิกโดยเริ่มจากหน่วยแรก ส่วนหน่วยต่อไปให้นับจากช่วงของสัดส่วนที่คำนวณได้ จนกว่าจะครบ 5 คน

ตัวแปรและการวัดตัวแปร

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวชี้วัดหรือตัวแปรต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย อายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน รูปแบบกลุ่มการ

ท่องเที่ยวโดยชุมชน เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชาติพันธุ์ สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชน จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน รายได้รวมจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเฉลี่ยใน 1 ปี จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ณ ปัจจุบัน จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน อายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ระดับการศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และจำนวนการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. อายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง จำนวนปีที่เริ่มดำเนินการในรูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จนถึงปัจจุบัน

3. รูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง ลักษณะการบริหารจัดการของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปัจจุบัน ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ชมรม สมาคม กลุ่มสหกรณ์ และเครือข่าย

4. เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การแบ่งพื้นที่ในการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐของแต่ละพื้นที่ ที่กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนตั้งอยู่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร

5. ชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มสมาชิกที่เชื่อว่าสืบสายโลหิตมาร่วมกัน เนื่องจากจากความคล้ายคลึงกันของลักษณะทางกายภาพ หรือขนบธรรมเนียมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างร่วมกันหรืออาจเกิดขึ้นจากความทรงจำ ณ ช่วงเวลาใดช่วงเวลานึง หรือช่วงเวลาของการอพยพของกลุ่มการท่องเที่ยวที่เป็นผู้ให้ข้อมูล เช่น คนเมืองล้านนา กระเหรี่ยง ลahu ม้ง อาข่า และปะหล่อง เป็นต้น

6. ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยว ลักษณะสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวของกลุ่มท่องเที่ยวที่เป็นผู้ให้ข้อมูล โดยระบุ เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น

7. ประสิทธิภาพของกลุ่ม หมายถึง จำนวนปีที่กลุ่มการท่องเที่ยว มีประสิทธิภาพรับนักท่องเที่ยว ตั้งแต่ก่อตั้งกลุ่ม จนถึงปัจจุบัน

8. การได้รับการสนับสนุน หมายถึง การได้รับการสนับสนุนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนของผู้ให้ข้อมูลโดยระบุเรื่องที่ได้รับการสนับสนุน และผู้ให้การสนับสนุนของผู้ให้ข้อมูล

9. จำนวนสมาชิกในกลุ่ม หมายถึง จำนวนสมาชิกทั้งหมดที่เข้าร่วมกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

10. รายได้เฉลี่ยต่อปี หมายถึง จำนวนรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มโดยเฉลี่ยต่อปี

11. จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน หมายถึง กลุ่มภายในชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยว เช่น กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มการเกษตร กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มดนตรี กลุ่มจักสาน เป็นต้น

12. การมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว หมายถึง ระดับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลของการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ที่มีต่อเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน 5) ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 6) การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก

13. ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง ระดับมาตรฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเกณฑ์มาตรฐาน เมืองค้ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน 5) ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 6) การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก ซึ่งมีผลการแบ่งระดับมาตรฐานในการประเมิน 4 ระดับ คือ 1) ระดับมาตรฐานดีเยี่ยม 2) ระดับมาตรฐานดี 3) ระดับมาตรฐานพอใช้ และ 4) ระดับมาตรฐานควรปรับปรุง

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถาม โดยกำหนดองค์ประกอบตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบไปด้วย อายุของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน รูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน เขตพื้นที่ที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชาติพันธุ์ สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชน รายได้รวมจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเฉลี่ยใน 1 ปี จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ณ ปัจจุบัน จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการ

ท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวนการได้รับการสนับสนุน ประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการของ
ประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน อายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และระดับ
การศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ตอนที่ 2 ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ของกลุ่มการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 32 ชุมชน โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดย
ชุมชน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การมหาชน (อพท.)
ซึ่งมีประเด็นศึกษา ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี 3) ด้านการอนุรักษ์และ
ส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็น
ระบบและยั่งยืน 5) ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 6) การส่งเสริมการ
ประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการด้านการเข้าถึงตลาด และทำงาน
ร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก โดยมีผลการแบ่งระดับมาตรฐานในการประเมิน 4 ระดับ คือ
1) ระดับมาตรฐานดีเยี่ยม 2) ระดับมาตรฐานดี 3) ระดับมาตรฐานพอใช้ และ 4) ระดับมาตรฐานควร
ปรับปรุง โดยใช้เกณฑ์การแปลผลข้อมูลดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.01 - 4.00	หมายความว่า มีมาตรฐานในระดับดีเยี่ยม
2.01 - 3.00	หมายความว่า มีมาตรฐานในระดับดี
1.01 - 2.00	หมายความว่า มีมาตรฐานในระดับพอใช้
0.00 - 1.00	หมายความว่า มีมาตรฐานในระดับควรปรับปรุง

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ของ
คณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมีประเด็นศึกษา ประกอบไปด้วย การมี
ส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการ
มีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยใช้การประเมินค่าแบบให้ค่า (Likert Scale) จำแนกเป็น 5 ระดับ
ซึ่งมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน	ระดับคะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

จากนั้นนำคะแนนที่ใช้มาคำนวณน้ำหนักค่าคะแนนเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์วิเคราะห์แปรผล ข้อมูลดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายความว่า มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

3.41 - 4.20 หมายความว่า มีระดับการมีส่วนร่วมมาก

2.61 - 3.40 หมายความว่า มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

1.81 - 2.60 หมายความว่า มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย

1.00 - 1.80 หมายความว่า มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อการสนทนากลุ่ม เพื่อให้คำตอบที่เป็นส่วนหนึ่งของแนวทางที่เหมาะสมแบบสนทนากลุ่ม ในการพัฒนาชุมชนตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 - 3 มาร่วมพิจารณาและได้จัดทำการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับตัวแทนจากชุมชนท่องเที่ยว จำนวน 6 ชุมชน ซึ่งเป็นตัวแทนชุมชนท่องเที่ยวทุกมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีผลคะแนนรวมมากที่สุด 2 อันดับแรก

การทดสอบเครื่องมือวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยมีการทดสอบเครื่องมือจากตัวแปรเพื่อใช้เข้าในการเก็บรวบรวมข้อมูลรวมทั้งการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวัดสิ่งที่ต้องการศึกษา

1. การทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content of Validity) ในด้านการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้สร้างและกำหนดขอบเขตของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น จากนั้นจึงนำไปเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความ ถูกต้องของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวิจัย หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้เกณฑ์ประเมินความสอดคล้องกำหนดค่าตัวเลขระหว่าง - 1 หา +1 ดังนี้

ถ้าคำถามมีค่า +1 คือผู้ตรวจสอบแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถนำไปใช้วัดค่าตัวแปรที่ศึกษาได้

ถ้าคำถามมีค่า 0 คือผู้ตรวจสอบไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถนำไปใช้ค่าตัวแปรที่ศึกษาได้หรือไม่

ถ้าคำถามมีค่า -1 คือผู้ตรวจสอบแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถวัดค่าตัวแปรที่ศึกษาได้

$$\text{มีสูตรในการคำนวณดังนี้ } IOC = \frac{R}{N} \text{ แทนค่า } = \frac{30.33}{N} = 0.84$$

ผลจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า ได้ค่า IOC เฉลี่ย 0.84 (ตั้งรายละเอียดในภาคผนวก ค)

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว มาตรวจสอบปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง และนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ โดยศึกษาความรู้จากตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย เพื่อตรวจสอบให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์ และตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา และภาษาที่ใช้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง
3. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อขอความร่วมมือไปยังกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 32 ชุมชน
4. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ จากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่
5. สืบหาข้อมูลกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน
6. จัดประชุมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อร่วมกันหาแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน
7. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ แปลผล และสรุปผลการวิจัย เพื่อนำผลการศึกษามาในการอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ มีการวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data)

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใช้สถิติเชิงบรรยายหรือสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.2 ข้อมูลระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน และระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใช้สถิติเชิงบรรยายหรือสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ใช้การหาความสัมพันธ์ โดยการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) โดยใช้เครื่องมือโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing)

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เชื่อมโยงเนื้อหาให้ถูกต้องสอดคล้องตามหลักวิชาการ ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ที่ 1 - 3 มาร่วมพิจารณาและได้จัดทำการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับตัวแทนจากชุมชนท่องเที่ยว จำนวน 6 ชุมชน ซึ่งเป็นตัวแทนชุมชนท่องเที่ยวทุกมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีผลคะแนนรวมมากที่สุด 2 อันดับแรก โดยผลจากการจัดทำแนวทางในการพัฒนาชุมชน

จากนั้นอภิปรายผลการศึกษาเชิงพรรณนาเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อตอบในวัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ และ 4) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 32 ชุมชน โดยได้มีการสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การจัดประชุมกลุ่มย่อยโดยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

ผลการศึกษาได้อภิปรายในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย เพื่อให้สอดคล้องและครอบคลุมประเด็นเนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งเป็น ส่วน 5 ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

ตอนที่ 5 ผลการเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

อายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษา พบว่า อายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน มากที่สุด คือ 6 – 10 ปี จำนวน 17 ชุมชน (ร้อยละ 53.13) รองลงมาอายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 7 ชุมชน และอายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน 11 – 15 ปี จำนวน 5 ชุมชน (ร้อยละ 21.88 และ 15.63) ตามลำดับ ส่วนอายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนมากกว่าปี 15 ปี จำนวน 3 ชุมชน (ร้อยละ 9.38) โดยมีค่าสูงสุด 21 ปี คือ ชุมชนแม่กำปอง ได้เริ่มทำการท่องเที่ยวตั้งแต่ว่าปี พ.ศ. 2543 ค่าต่ำสุด 2 ปี มีจำนวน 2 ชุมชน คือ ชุมชนเชิงตอย และชุมชนโป่งน้อยใหม่ ซึ่งได้รับการสนับสนุนให้เป็นกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนจากหน่วยงานภาครัฐในปี พ.ศ. 2562

รูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษา พบว่า รูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มากที่สุด คือ วิชากิจชุมชน จำนวน 12 ชุมชน (ร้อยละ 37.50) รองลงมารูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ กลุ่ม จำนวน 11 ชุมชน (ร้อยละ 34.38) และรูปแบบเครือข่ายการท่องเที่ยว จำนวน 7 ชุมชน (ร้อยละ 21.88) ส่วนรูปแบบชมรม จำนวน 2 ชุมชน (ร้อยละ 6.25)

เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษา พบว่า เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 20 ชุมชน (ร้อยละ 62.50) เนื่องจากชุมชนท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทำให้หน่วยงานเข้ามาสนับสนุนได้ง่ายมากกว่าพื้นที่อื่น รองลงมาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลจำนวน 10 ชุมชน (ร้อยละ 31.25) ส่วนเทศบาลเมือง จำนวน 1 ชุมชน (ร้อยละ 3.13) และเทศบาลนคร จำนวน 1 ชุมชน (ร้อยละ 3.13)

ชาติพันธุ์

จากการศึกษา พบว่า ชาติพันธุ์ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด คือ คนพื้นเมืองล้านนา จำนวน 19 ชุมชน (ร้อยละ 59.38) รองลงมา คือ ชาติพันธุ์กระเหรี่ยง จำนวน 7 ชุมชน (ร้อยละ 21.88) ชาติพันธุ์ลาหู่ จำนวน 2 ชุมชน (ร้อยละ 6.25) ชาติพันธุ์ไทลื้อจำนวน 2 ชุมชน (ร้อยละ 6.25) ส่วนชาติพันธุ์ม้ง จำนวน 1 ชุมชน (ร้อยละ 3.13) และชาติพันธุ์ลีซู จำนวน 1 ชุมชน (ร้อยละ 3.13)

สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชน

จากการศึกษา พบว่า สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนมากที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรม/วิถีชีวิต จำนวน 11 ชุมชน (ร้อยละ 34.38) ด้านกลุ่มวิสาหกิจ จำนวน 11 ชุมชน (ร้อยละ 34.38) ด้านธรรมชาติ จำนวน 10 ชุมชน (ร้อยละ 31.25)

รายได้รวมจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเฉลี่ยใน 1 ปี

จากการศึกษา พบว่า รายได้รวมจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเฉลี่ยมากที่สุด คือ น้อยกว่า 90,000 บาท จำนวน 15 ชุมชน (ร้อยละ 46.88) รองลงมารายได้ 90,001 - 160,000 บาทจำนวน 7 ชุมชน (ร้อยละ 21.88) และรายได้มากกว่า 300,000 บาท จำนวน 5 ชุมชน (ร้อยละ 15.63) ส่วนรายได้ 160,001 - 230,000 บาท จำนวน 4 ชุมชน (ร้อยละ 12.50) ซึ่งมีค่าสูงสุด 10,000,000 และค่าต่ำสุด 20,000 ทำให้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีค่าคือ 1,763,670.57 เนื่องจากชุมชนท่องเที่ยวมีรายได้รวมจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเฉลี่ยใน 1 ปี ที่แตกต่างกันมากโดยชุมชนที่มีรายได้สูงสุด คือ ชุมชนแม่กำปอง ที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมากตลอดทั้งปี ซึ่งมีการบริหารจัดการที่ดี และมีสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่ครบครัน รวมไปถึงการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหลายหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง ส่วนชุมชนท่องเที่ยวที่มีรายได้น้อยที่สุด คือ ชุมชนต้นเปา เนื่องจากเพิ่งได้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี 2562 ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวน้อยกว่าชุมชนท่องเที่ยวอื่น

จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ณ ปัจจุบัน

จากการศึกษา พบว่า จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ณ ปัจจุบันมากที่สุด คือ น้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 20 ชุมชน (ร้อยละ 62.50) รองลงมาจำนวนเงินสะสม 40,000 - 80,000 บาท (ร้อยละ 18.75) และจำนวนเงินสะสม 10,000 - 40,000 บาท จำนวน 4 ชุมชน (ร้อยละ 12.50) ส่วนจำนวนเงินสะสมมากกว่า 80,000 บาท จำนวน 2 ชุมชน (ร้อยละ 6.25) ซึ่งมีค่าสูงสุด 1,000,000 คือ ชุมชนแม่กำปอง และค่าต่ำสุด 0 ทำให้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีค่าคือ 180661.08 เนื่องจากสถานการณ์โควิด 19 ทำให้ชุมชนท่องเที่ยวไม่มีนักท่องเที่ยว จึงขาดรายได้เสริมจากการทำท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้หลายชุมชนนำเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากระจายรายได้ให้กับสมาชิกภายในกลุ่ม

จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษา พบว่า จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด คือ น้อยกว่า 10 คน จำนวน 18 ชุมชน (ร้อยละ 56.25) รองลงมาจำนวนคณะกรรมการ 11 - 20 คน จำนวน 10 ชุมชน (ร้อยละ 31.25) และจำนวนคณะกรรมการ 21 - 30 คน จำนวน 2 ชุมชน (ร้อยละ 6.25) ส่วน

จำนวนคณะกรรมการมากกว่า 30 คน จำนวน 2 ชุมชน (ร้อยละ 6.25) ซึ่งมีค่าสูงสุด 37 คน คือ ชุมชนลวงเหนือ และค่าต่ำสุด 5 คน

จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษา พบว่า จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด คือ จำนวนสมาชิก 21 - 40 คน จำนวน 12 ชุมชน (ร้อยละ 37.50) รองลงมาจำนวนสมาชิกน้อยกว่า 20 คน จำนวน 10 ชุมชน (ร้อยละ 31.25) และจำนวนสมาชิก 41 - 60 คน จำนวน 5 ชุมชน (ร้อยละ 15.63) จำนวนมากกว่า 60 คน จำนวน 5 ชุมชน (ร้อยละ 15.63) ซึ่งมีค่าสูงสุด 800 คน คือ ชุมชนมูเซอปากทาง เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนคือทุกครัวเรือนในพื้นที่ของชุมชน และค่าต่ำสุด 10 คน คือ ชุมชนเหล่าพัฒนา-ชุมชนม่อนเงาะ เนื่องจากรับเฉพาะนักท่องเที่ยวพักโฮมสเตย์เท่านั้น จึงทำให้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีค่าคือ 149.46

จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษา พบว่า จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มากที่สุด คือ น้อยกว่า 5 กลุ่ม จำนวน 18 ชุมชน (ร้อยละ 56.25) รองลงมา 6 - 10 กลุ่ม จำนวน 12 ชุมชน (ร้อยละ 37.50) ส่วนจำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มากกว่า 10 กลุ่ม จำนวน 2 ชุมชน (ร้อยละ 6.25) ซึ่งมีค่าสูงสุด 14 กลุ่ม คือ ชุมชนแม่กำปอง และค่าต่ำสุด 4 กลุ่ม คือ ชุมชนห้วยบะบ๋า

จำนวนการได้รับการสนับสนุน

จากการศึกษา พบว่า จำนวนการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานมากที่สุด คือ น้อยกว่า 5 หน่วยงาน จำนวน 26 ชุมชน (ร้อยละ 81.25) รองลงมาจำนวนการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานมากกว่า 5 หน่วยงาน จำนวน 6 ชุมชน (ร้อยละ 18.75) ซึ่งมีค่าสูงสุด 7 หน่วยงาน คือ ชุมชนผาหมอน-ชุมชนหนองหล่ม ชุมชนสันลมจอย และชุมชนแม่กำปอง ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน รวมไปถึงผู้ประกอบการทางท่องเที่ยว และค่าต่ำสุด 2 หน่วยงาน

ประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษา พบว่า ประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด คือ น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 15 ชุมชน (ร้อยละ 46.88) รองลงมาประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการ 6 - 10 ปีจำนวน 13 ชุมชน (ร้อยละ 40.63) ส่วนประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการมากกว่า 11 ปี จำนวน 4 ชุมชน ประกอบไปด้วย ชุมชนผาหมอน-ชุมชนหนองหล่ม ชุมชนถ้ำเชียงดาว ชุมชนแม่กำปอง และชุมชนดอยปู่หมื่น (ร้อยละ 12.50) ซึ่งมีค่าสูงสุด 21 ปี คือ

ชุมชนแม่กำปอง โดยประธานมีประสบการณ์ ด้านการบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 และค่าต่ำสุด 2 ปี

อายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษา พบว่าอายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด คือ อายุ 51 - 60 ปี จำนวน 12 ชุมชน (ร้อยละ 37.50) รองลงมาอายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 41 - 50 ปี จำนวน 8 ชุมชน (ร้อยละ 25.00) และอายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากกว่า 60 ปี จำนวน 6 ชุมชน (ร้อยละ 18.75) ส่วนอายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนน้อยกว่า 40 ปี จำนวน 6 ชุมชน (ร้อยละ 18.75) ซึ่งมีค่าสูงสุด 78 ปี คือ ชุมชนจอมแจ้ง และมีค่าต่ำสุด 33 ปี คือ ชุมชนหมู่เซอปากทาง

ระดับการศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 18 ชุมชน (ร้อยละ 56.25) รองลงระดับการศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนระดับปริญญาตรี จำนวน 10 ชุมชน (ร้อยละ 31.25) ส่วนระดับการศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 4 ชุมชน (ร้อยละ 12.50)

ดังรายละเอียดตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่	ชุมชน (N=32)	
	จำนวน	ร้อยละ
อายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน		
น้อยกว่า 5 ปี	7	21.88
6 – 10 ปี	17	53.13
11 – 15 ปี	5	15.63
มากกว่าปี 15 ปี	3	09.38
Min = 2 Max = 21 \bar{X} = 8.6875 S.D. = 4.56097		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่	ชุมชน (N=32)	
	จำนวน	ร้อยละ
รูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
กลุ่ม	11	34.38
วิสาหกิจชุมชน	12	37.50
ชมรม	2	06.25
เครือข่ายการท่องเที่ยว	7	21.88
เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	20	62.50
เทศบาลตำบล	10	31.25
เทศบาลเมือง	1	03.13
เทศบาลนคร	1	03.13
ชาติพันธุ์		
คนเมืองล้านนา	19	59.38
กระเหรี่ยง	7	21.88
ม้ง	1	03.13
ลีซู	1	03.13
ลาหู่	2	06.25
ไทลื้อ	2	06.25
สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชน		
ธรรมชาติ	10	31.25
วัฒนธรรม/วิถีชีวิต	11	34.38
กลุ่มวิสาหกิจ	11	34.38

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่	ชุมชน (N=32)	
	จำนวน	ร้อยละ
รายได้รวมจากการท่องเที่ยวเฉลี่ยใน 1 ปี		
น้อยกว่า 90,000 บาท	15	46.88
90,001 - 160,000 บาท	7	21.88
160,001 - 230,000 บาท	4	12.50
230,001 - 300,000 บาท	1	03.13
มากกว่า 300,000 บาท	5	15.63
Min = 20,000 Max = 10,000,000 \bar{X} = 536,250 S.D. = 1,763,670.57		
จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ณ ปัจจุบัน		
น้อยกว่า 10,000 บาท	21	65.60
10,001 - 40,000 บาท	3	09.38
40,001 - 80,000 บาท	5	15.63
มากกว่า 80,000 บาท	3	09.38
Min = 0 Max = 1,000,000 \bar{X} = 59046.88 S.D. = 180661.08		
จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน		
น้อยกว่า 10 คน	18	56.25
11 - 20 คน	10	31.25
21 - 30 คน	2	06.25
มากกว่า 30 คน	2	06.25
Min = 5 Max = 37 \bar{X} = 12.59 S.D. = 8.15		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่	ชุมชน (N=32)	
	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน		
น้อยกว่า 20 คน	10	31.25
21 - 40 คน	12	37.50
41 - 60 คน	5	15.63
มากกว่า 60 คน	5	15.63
Min = 10 Max = 800 \bar{X} = 80.84 S.D. = 149.46		
จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
น้อยกว่า 5 กลุ่ม	18	56.25
6 - 10 กลุ่ม	12	37.50
มากกว่า 10 กลุ่ม	2	6.25
Min = 4 Max = 14 \bar{X} = 6.3438 S.D. = 2.35015		
จำนวนการได้รับการสนับสนุน		
น้อยกว่า 5 หน่วยงาน	26	81.25
มากกว่า 5 หน่วยงาน	6	18.75
Min = 2 Max = 7 \bar{X} = 4 S.D. = 1.52		
ประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
น้อยกว่า 5 ปี	15	46.88
6 - 10 ปี	13	40.63
มากกว่า 11 ปี	4	12.50
Min = 2 Max = 21 \bar{X} = 7.09 S.D. = 4.33		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่	ชุมชน (N=32)	
	จำนวน	ร้อยละ
อายุ (ประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน)		
น้อยกว่า 40 ปี	6	18.75
40 - 50 ปี	8	25.00
51 - 60 ปี	12	37.50
มากกว่า 60 ปี	6	18.75
Min = 33 Max = 78 \bar{X} = 51.75 S.D. = 11.19		
ระดับการศึกษา (ประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน)		
มัธยมศึกษา	18	56.25
ปริญญาตรี	10	31.25
สูงกว่าปริญญาตรี	4	12.50

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัด เชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 6 ด้าน ซึ่งนำเสนอในรูปแบบตาราง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย จำนวน และร้อยละ โดยใช้เกณฑ์ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผลการศึกษาระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวม พบว่า ในภาพรวมมีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับดี ($\bar{X} = 2.78$ S.D. = 0.77) เมื่อจำแนกรายระดับมาตรฐานแล้ว พบว่า ชุมชนที่มีการท่องเที่ยวมีจำนวน 32 ชุมชน ส่วนใหญ่มีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับดี จำนวน 20 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 62.50 ประกอบไปด้วย ชุมชนเหมืองกุง ชุมชนวัดจันทร์ ชุมชนกัวแลน้อย ชุมชนจอมแจ้ง ชุมชนโป่งกวาว ชุมชนสันป่าเปา ชุมชนโป่งน้อยใหม่ ชุมชนวังไผ่ ชุมชนห้วยฮ่อม-ชุมขนดอยตุ้ง-ชุมขนห้วยครก ชุมชนปางไคร้ ชุมชนหัวทุ่ง ชุมชนวัดหมื่นสาร ชุมชนห้วยผักกูด ชุมชนสันลมจอย ชุมชนเสาแดง ชุมชนดงสามหมื่น ชุมชนท้องฝาย ชุมชนห้วยปู ชุมชนทุ่งโป่ง และชุมขนดอนเจียง รองลงมามีมาตรฐานในระดับดีเยี่ยม จำนวน 10 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 31.25 ประกอบไปด้วย ชุมชนไร่กองขิง ชุมชนหลวงเหนือ ชุมชนดอยปู่หมื่น ชุมชนปาง-ห้วยลาน ชุมชนหมูเซอปากทาง ชุมชนแม่กำปอง ชุมชนเชิงดอย ชุมชนผาหมอน-ชุมขนหนองหล่ม ชุมชนเชียงดาว และชุมขนเหล่าพัฒนา-ชุมขนม่อนเงาะ และมีมาตรฐานในระดับพอใช้ จำนวน 2 ชุมชน ชุมชนห้วยบะบ้า และชุมขนต้นเปา คิดเป็นร้อยละ 6.25 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนชุมชน ร้อยละ ที่ได้ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาพรวม

ระดับมาตรฐานฯ	จำนวน	ร้อยละ
ดีเยี่ยม	10	31.25
ดี	20	62.50
พอใช้	2	6.25
ควรปรับปรุง	0	0
รวม	32	100.00

จากผลการศึกษาระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาพรวมสามารถแสดงรายละเอียดในแต่ละด้านได้ดังนี้

ด้านที่ 1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่าชุมชนท่องเที่ยวมีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านที่ 1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า อยู่ในระดับดีเยี่ยม (ค่าเฉลี่ย 3.08) เมื่อจำแนกรายระดับมาตรฐาน พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งมีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับดีเยี่ยม จำนวน 19 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 59.38 โดยชุมชนที่มีระดับมาตรฐานสูงสุด คือ ชุมชนแม่กำปอง (ค่าเฉลี่ย 4.00) เนื่องจากมีประสบการณ์ในการทำท่องเที่ยวที่นาน ซึ่งก่อตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้รับรางวัล และผ่านมาตรฐานต่างๆ รองลงมา มีมาตรฐานในระดับดี จำนวน 9 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 28.13 และมีมาตรฐานในระดับพอใช้ จำนวน 4 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 12.50 โดยชุมชนที่มีระดับมาตรฐานน้อยที่สุด คือ ชุมชนท้องผาย และชุมชนต้นเปา เนื่องจากเพิ่งได้รับการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ. 2562 จึงทำให้ชุมชนขาดความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนชุมชน ร้อยละ ที่ได้ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ระดับมาตรฐาน	จำนวน	ร้อยละ
ดีเยี่ยม	19	59.38
ดี	9	28.13
พอใช้	4	12.50
ควรปรับปรุง	0	0
รวม	32	100.00

ด้านที่ 2 การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า ชุมชนท่องเที่ยวมีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านที่ 2 การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี พบว่า อยู่ในระดับดีเยี่ยม (ค่าเฉลี่ย 3.23) เมื่อจำแนกรายระดับมาตรฐาน พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งมีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับดีเยี่ยม จำนวน 18 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 56.25 โดยมีจำนวนชุมชนที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.00 จำนวน 8 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเชิงดอย ชุมชนลวงเหนือ ชุมชนแม่กำปอง ชุมชนโป่งกวาว ชุมชนปางห้วยลาน ชุมชนจอมแจ้ง ชุมชนไร่กองซิง และชุมชนมูเซอปากทาง เห็นได้ว่าชุมชนที่กล่าวมา มีการจัดการการจัดสรรรายได้มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีผลิตภัณฑ์ชุมชนมีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว และให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนในการท่องเที่ยว รองลงมา มีมาตรฐานในระดับดี จำนวน 14 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 43.75 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนชุมชน ร้อยละ ที่ได้ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี

ระดับมาตรฐาน	จำนวน	ร้อยละ
ดีเยี่ยม	18	56.25
ดี	14	43.75
พอใช้	0	0
ควรปรับปรุง	0	0
รวม	32	100.00

ด้านที่ 3 การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า ชุมชนท่องเที่ยวมีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านที่ 3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน พบว่า อยู่ในระดับดีเยี่ยม (ค่าเฉลี่ย 3.48) เมื่อจำแนกรายระดับมาตรฐาน พบว่า เกือบทั้งหมดมีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับดีเยี่ยม จำนวน 23 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 71.88 โดยมีจำนวนชุมชนที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.00 จำนวน 13 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนวัดจันทร์ ชุมชนผาหมอน-ชุมชนหนองหล่ม ชุมชนเชิงดอย ชุมชนถ้ำเชียงดาว ชุมชนลวงเหนือ ชุมชนดอนเจียง ชุมชนปางไคร้ ชุมชนแม่กำปอง ชุมชนดอยปู่หมื่น ชุมชนปางห้วยลาน ชุมชนไร่กองซิง ชุมชนเหมืองกุง และชุมชนหมูเขือปากทาง เห็นได้ว่าชุมชนที่กล่าวมา มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวและได้รับเผยแพร่อย่างมีคุณภาพ รวมไปถึงการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนมีประสิทธิภาพ รองลงมา มีมาตรฐานในระดับดี จำนวน 7 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 21.88 ส่วนชุมชนที่มีมาตรฐานในระดับพอใช้ จำนวน 2 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 6.25 โดยชุมชนที่มีระดับมาตรฐานน้อยที่สุด คือ ชุมชนห้วยปู (ค่าเฉลี่ย 1.67) เนื่องจากขาดการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนชุมชน ร้อยละ ที่ได้ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน

ระดับมาตรฐาน	จำนวน	ร้อยละ
ดีเยี่ยม	23	71.88
ดี	7	21.88
พอใช้	2	6.25
ควรปรับปรุง	0	0
รวม	32	100.00

ด้านที่ 4 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวมีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านที่ 4 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน พบว่า อยู่ในระดับดีเยี่ยม (ค่าเฉลี่ย 3.17) เมื่อจำแนกรายระดับมาตรฐาน พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งมีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับดีเยี่ยม จำนวน 21 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 65.63 โดยมีจำนวนชุมชนที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.00 จำนวน 6 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนถ้ำเชียงดาว ชุมชนโป่งน้อยใหม่ ชุมชนคอกยี่หมี ชุมชนปางห้วยลาน ชุมชนไร่กองขิง ชุมชนหมูเซอปากทาง เห็นได้ว่าชุมชนที่กล่าวมา มีการจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวและการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการจัดการข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมา มีมาตรฐานในระดับดี จำนวน 9 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 28.13 ส่วนชุมชนที่มีมาตรฐานในระดับควรปรับปรุง จำนวน 2 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 6.25 โดยชุมชนที่มีระดับมาตรฐานน้อยที่สุด คือ ชุมชนต้นเปา (ค่าเฉลี่ย 0.71) ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนชุมชน ร้อยละ ที่ได้ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ระดับมาตรฐาน	จำนวน	ร้อยละ
ดีเยี่ยม	21	65.63
ดี	9	28.13
พอใช้	0	0
ควรปรับปรุง	2	6.25
รวม	32	100.00

ด้านที่ 5 คุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่าชุมชนท่องเที่ยวมีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านที่ 5 คุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า อยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.33) เมื่อจำแนกรายระดับมาตรฐานพบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งมีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับดีเยี่ยม จำนวน 21 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 65.63 โดยชุมชนที่มีระดับมาตรฐานสูงสุด คือ ชุมชนเชิงคอย (ค่าเฉลี่ย 3.69) เนื่องจากมีการให้บริการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปอย่างน่าพึงพอใจ มีนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการด้านบริการที่มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัย รองลงมา มีมาตรฐานในระดับดี จำนวน 9 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 28.13 ส่วนชุมชนที่มีมาตรฐานในระดับควรปรับปรุง จำนวน 2 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 6.25 โดยชุมชนที่มีระดับมาตรฐานน้อยที่สุด คือ ชุมชนทุ่งโป่ง (ค่าเฉลี่ย 1.06) ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนชุมชน ร้อยละ ที่ได้ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ระดับมาตรฐาน	จำนวน	ร้อยละ
ดีเยี่ยม	4	12.50
ดี	18	56.25
พอใช้	10	31.25
ควรปรับปรุง	0	0
รวม	32	100.00

ด้านที่ 6 การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวมีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านที่ 6 การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก พบว่า อยู่ในระดับพอใช้ (ค่าเฉลี่ย 1.42) เมื่อจำแนกรายระดับมาตรฐาน พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งมีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับควรปรับปรุง จำนวน 18 ชุมชน ร้อยละ 56.25 เนื่องจากชุมชนท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอกในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ร่วมกับชุมชน รองลงมา มีมาตรฐานในระดับดีเยี่ยม จำนวน 10 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 31.25 มีมาตรฐานในระดับดี จำนวน 2 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 6.25 และมาตรฐานในระดับพอใช้ จำนวน 2 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 6.25 ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนชุมชน ร้อยละ ที่ได้ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก

ระดับมาตรฐานฯ	จำนวน	ร้อยละ
ดีเยี่ยม	10	31.25
ดี	2	6.25
พอใช้	2	6.25
ควรปรับปรุง	18	56.25
รวม	32	100.00

ผลการศึกษาระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนรายชุมชนสามารถแสดงรายละเอียดในรายด้าน ดังภาคผนวก ง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบตาราง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$ S.D.= 0.69) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าชุมชนท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.20$ S.D. = 0.61) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.19$ S.D. = 0.65) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.69$ S.D. = 0.69) และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.66$ S.D. = 0.79) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาพรวม

ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.20	0.61	มาก
ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ	4.19	0.65	มาก
ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.66	0.79	มาก
ด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.69	0.69	มาก
เฉลี่ยรวม	3.93	0.69	มาก

จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนรายด้าน พบว่า

ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมพบว่า ชุมชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$ S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ชุมชนมีระดับความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือปัญหาและเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหาในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และกำหนดวิธีการปฏิบัติงานในการให้บริการการท่องเที่ยวของชุมชนมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.34 ซึ่งการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือปัญหา และกำหนดวิธีการปฏิบัติงานต้องมีมติในที่ประชุมกรรมการและสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้สมาชิกทุกคนต้องเข้าร่วมจึงมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมา คือ การตัดสินใจในการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.31 และการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนน้อยที่สุด คือ การกำหนดราคาการให้บริการทางการท่องเที่ยวของชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.03 เนื่องจากการกำหนดราคาการให้บริการทางการท่องเที่ยวนั้น สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกลุ่มเฉพาะเท่านั้น เช่น ประธาน รองประธาน และเหรัญญิก รายละเอียดดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	S.D	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	14 (43.75)	14 (43.75)	4 (12.50)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.31	0.69	มากที่สุด
1.2 การมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงสร้างกลุ่ม และบทบาทหน้าที่ในกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	12 (37.50)	16 (50.00)	4 (12.50)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.25	0.67	มากที่สุด
1.3 การมีส่วนร่วมกิจกรรมกำหนดวัตถุประสงค์ของการทำท่องเที่ยวโดยชุมชน	11 (34.38)	17 (53.13)	4 (12.50)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.22	0.66	มากที่สุด
1.4 การมีส่วนร่วมในกำหนดข้อตกลงระเบียบของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนและข้อปฏิบัติของนักท่องเที่ยว	12 (37.50)	16 (50.00)	3 (9.38)	1 (3.13)	0 (0.00)	4.22	0.75	มากที่สุด

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{x}	S.D	แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
1.5 การมีส่วนร่วมกำหนดราคาการ ให้บริการทางการท่องเที่ยวของชุมชน	6 (18.75)	22 (68.75)	3 (9.38)	1 (3.13)	0 (0.00)	4.03	0.65	มาก
1.6 การมีส่วนร่วมในการกำหนดการ จัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น สมาชิกกลุ่ม และแก่ชุมชน	8 (25.00)	20 (62.50)	4 (12.50)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.13	0.61	มาก
1.7 การมีส่วนร่วมในการออกแบบ กิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวโดย ชุมชน	9 (28.13)	21 (65.63)	2 (6.25)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.22	0.55	มาก ที่สุด
1.8 การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือก รูปแบบในการประชาสัมพันธ์การ ท่องเที่ยวของชุมชน	5 (15.63)	21 (65.63)	6 (18.75)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.97	0.59	มาก
1.9 การมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ ปัญหาและเลือกแนวทางในการแก้ไข ปัญหาในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน	11 (34.38)	21 (65.63)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.34	0.48	มาก ที่สุด
1.10 การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการ ปฏิบัติงานในการให้บริการการท่องเที่ยว ของชุมชน	11 (34.38)	21 (65.63)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.34	0.48	มาก ที่สุด
เฉลี่ยรวม						4.20	0.61	มาก

ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ โดยภาพรวมการมีส่วนร่วม พบว่า ชุมชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (\bar{x} 4.19 S.D. 0.65) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือการบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.44 เนื่องจากสมาชิกกลุ่มทุกคนเคยให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือการบริการอื่นๆ ให้กับนักท่องเที่ยว รองลงมาคือ การปฏิบัติตามข้อตกลง กฎระเบียบของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติงาน การให้บริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และ/หรือโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการเป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานภายนอกในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.38, 4.31, 4.28 และ 4.16 ตามลำดับ และการมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติที่น้อยที่สุดคือ การเป็นผู้ถ่ายทอด

ความรู้ในด้านการบริหารจัดการแก่สมาชิกอื่นในชุมชน และการเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์การ
ท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การออกบูธ (\bar{X} 3.88 และ 3.88) ตามลำดับ เนื่องจากเป็นตัวแทนชุมชน
เท่านั้นที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในด้านการบริหารจัดการแก่สมาชิกอื่นในชุมชนและการ
เป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน รายละเอียดดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร
จัดการท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามการมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ

ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	S.D	แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
2.1 การปฏิบัติตามข้อตกลง กฎระเบียบ ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	12 (37.50)	20 (62.50)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.38	0.49	มาก ที่สุด
2.2 การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติงาน การ ให้บริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	10 (31.20)	22 (68.80)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.31	0.47	มาก ที่สุด
2.3 การมีส่วนในการดำเนินกิจกรรม และ/หรือโปรแกรมการท่องเที่ยวโดย ชุมชน	11 (34.38)	19 (59.38)	2 (6.25)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.28	0.58	มาก ที่สุด
2.4 การให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือการบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน	15 (46.88)	16 (50.00)	1 (3.13)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.44	0.56	มาก ที่สุด
2.5 การเป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมกับ หน่วยงานภายนอกในด้านการบริหาร จัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	13 (40.63)	13 (40.63)	4 (12.50)	2 (6.25)	0 (0.00)	4.16	0.88	มาก
2.6 การเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในด้านการ บริหารจัดการแก่สมาชิกอื่นในชุมชน	6 (18.75)	18 (56.25)	6 (18.75)	2 (6.25)	0 (0.00)	3.88	0.79	มาก
2.7 การเป็นตัวแทนในการ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การออกบูธ	6 (18.75)	17 (53.13)	8 (25.00)	1 (3.13)	0 (0.00)	3.88	0.75	มาก
เฉลี่ยรวม						4.19	0.65	มาก

ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมการมีส่วนร่วม พบว่า ชุมชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} 3.66 S.D. 0.79) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การได้รับโอกาสเข้าร่วมศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นๆ ในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.00 รองลงมาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก คือ การได้รับโอกาสเข้าร่วมอบรมความรู้ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การได้รับผลประโยชน์ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินจากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม เช่น โอกาสในการเข้าอบรม ศึกษาดูงาน สิทธิประโยชน์ การได้รับรายได้จากการให้บริการทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการมีอาชีพเสริมจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น ผู้นำเที่ยว โฮมสเตย์ ขายสินค้า โดยมีค่าเฉลี่ย 3.94, 3.75, 3.72 และ 3.66 ตามลำดับ ส่วนการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง คือ การได้รับการสนับสนุนเงินจากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับกลุ่มฯ ค่าเล่าเรียนบุตร เงินช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มฯ และการได้รับเงินปันผลจากกองทุนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.41 และ 3.13 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	S.D	แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
3.1 การได้รับโอกาสเข้าร่วมศึกษาดูงาน ในพื้นที่อื่นๆ ในด้านการบริหารจัดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน	7 (31.88)	18 (56.25)	7 (21.88)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.00	0.67	มาก
3.2 การได้รับโอกาสเข้าร่วมอบรมความรู้ ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดย ชุมชน	7 (31.88)	16 (50.00)	9 (28.13)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.94	0.72	มาก
3.3 การได้รับรายได้จากการให้บริการ ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4 (12.50)	16 (50.00)	11 (34.38)	1 (3.13)	0 (0.00)	3.72	0.73	มาก
3.4 การได้รับเงินปันผลจากกองทุนกลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชน	2 (6.25)	9 (28.13)	12 (37.50)	9 (28.13)	0 (0.00)	3.13	0.91	ปาน กลาง

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	S.D	แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
3.5 การได้รับการสนับสนุนเงินจากกลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น สนับสนุน ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปร่วมกิจกรรมที่ เกี่ยวกับกลุ่มฯ ค่าเล่าเรียนบุตร เงิน ช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มฯ	4 (12.50)	11 (34.38)	11 (34.38)	6 (18.75)	0 (0.00)	3.41	0.95	ปาน กลาง
3.6 การได้รับผลประโยชน์ทั้งที่เป็นตัว เงินและไม่เป็นตัวเงินจากกลุ่มการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเหมาะสมและ เป็นธรรม เช่น โอกาสในการเข้าอบรม ศึกษาดูงาน สิทธิประโยชน์	3 (9.38)	20 (62.50)	7 (21.88)	2 (6.25)	0 (0.00)	3.75	0.72	มาก
3.7 การมีอาชีพเสริมจากการจัดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น ผู้นำเที่ยว โฮมส เตย์ ขายสินค้า	5 (15.63)	13 (40.63)	12 (37.50)	2 (6.25)	0 (0.00)	3.66	0.83	มาก
เฉลี่ยรวม						3.66	0.79	มาก

ด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมการมีส่วนร่วม พบว่า ชุมชนมีระดับ
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} 3.69 S.D. 0.69) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า
การนำผลการประเมินของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาปรับปรุงข้อบกพร่อง เกี่ยวกับการบริหาร
จัดการของกลุ่มฯ มีส่วนร่วมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.91 รองลงมาคือ การเข้าร่วมประเมินผลที่ได้รับ
ทั้งด้านดีและไม่ดี จากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การเข้าร่วมประเมินความพึงพอใจ
ของนักท่องเที่ยว การนำข้อเสนอแนะจากการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมาปรับปรุง
ข้อบกพร่อง เกี่ยวกับการบริหารจัดการของกลุ่มฯ การเข้าร่วมสำรวจและวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลง
ของชุมชนจากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การเข้าร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานด้าน
การให้บริการนักท่องเที่ยวของสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน การเข้าร่วมประเมินทักษะด้านการ
บริหารจัดการของคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการเข้าร่วมประเมินผลทั้งด้านดี
และไม่ดีจากการทำงานร่วมกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยมีค่าเฉลี่ย 3.75,
3.75, 3.75, 3.72, 3.69, 3.63 และ 3.53 ตามลำดับ และการเข้าร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการ

ท่องเที่ยว ติดตามและควบคุมการดำเนินงานของกลุ่มในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.50 รายละเอียดดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	S.D	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
4.1 การร่วมสำรวจและวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของชุมชนจากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3 (9.38)	17 (53.13)	12 (37.50)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.72	0.63	มาก
4.2 การร่วมประเมินความรู้ด้านการบริหารจัดการของคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3 (9.38)	16 (50.00)	12 (37.50)	1 (3.13)	0 (0.00)	3.66	0.70	มาก
4.3 การร่วมประเมินทักษะด้านการบริหารจัดการของคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3 (9.38)	17 (53.13)	9 (28.13)	3 (9.38)	0 (0.00)	3.63	0.79	มาก
4.4 การร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการให้บริการนักท่องเที่ยวของสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2 (6.25)	18 (56.25)	12 (37.50)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.69	0.59	มาก
4.5 การร่วมประเมินผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดี จากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4 (12.50)	16 (50.00)	12 (37.50)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.75	0.67	มาก
4.6 การร่วมนำผลการประเมินของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาปรับปรุงข้อบกพร่อง เกี่ยวกับการบริหารจัดการของกลุ่มฯ	4 (12.50)	21 (65.63)	7 (21.88)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.91	0.59	มาก
4.7 การร่วมประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	3 (9.38)	18 (56.25)	11 (34.38)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.75	0.62	มาก
4.8 การร่วมนำข้อเสนอแนะจากการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมาปรับปรุงข้อบกพร่อง เกี่ยวกับการบริหารจัดการของกลุ่มฯ	4 (12.50)	16 (50.00)	12 (37.50)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.75	0.67	มาก

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{x}	S.D	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
4.8 การร่วมนำข้อเสนอแนะจากการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว มาปรับปรุงข้อบกพร่อง เกี่ยวกับการบริหารจัดการของกลุ่มฯ	4 (12.50)	16 (50.00)	12 (37.50)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.75	0.67	มาก
4.9 การร่วมประเมินผลทั้งด้านดีและไม่ดี จากการทำงานร่วมกับหน่วยงาน ภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	4 (12.50)	12 (37.50)	13 (40.63)	3 (9.38)	0 (0.00)	3.53	0.84	มาก
4.10 การร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ติดตามและควบคุมการดำเนินงานของกลุ่มในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3 (9.38)	13 (40.63)	13 (40.63)	3 (9.38)	0 (0.00)	3.50	0.80	มาก
เฉลี่ยรวม						3.69	0.69	มาก

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบไปด้วย ปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มการท่องเที่ยว และปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยว ดังนั้นการวิเคราะห์ในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้ทดสอบสมมติฐานจำนวน 2 ข้อ โดยนำเสนอในรูปแบบตาราง และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ผลการวิจัยแสดงผลดังนี้

4.1 การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test)

4.1.1 รูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สมมติฐานทางการวิจัย รูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : รูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : รูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ Chi-square พบว่า ค่า sig เท่ากับ 0.524 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) และสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Chi-square = 5.153 P-value = 0.524) ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

รูปแบบกลุ่มของ การท่องเที่ยวโดยชุมชน	ระดับมาตรฐานฯ				รวม
	ดีเยี่ยม	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	
กลุ่มการท่องเที่ยว	4	6	1	0	11
วิสาหกิจชุมชน	4	7	1	0	12
ชมรม	2	0	0	0	2
เครือข่าย	1	5	1	0	7
รวม	11	18	3	0	32

$$\chi^2 = 5.153 \quad P\text{-value} = 0.524$$

4.1.2 เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สมมติฐานทางการวิจัย เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ Chi-square พบว่า ค่า sig เท่ากับ 0.019 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และสามารถสรุปได้ว่า เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Chi-square = 15.176 P-value = 0.019) ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ความสัมพันธ์ระหว่างเขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

เขตพื้นที่ตั้ง ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ระดับมาตรฐานฯ				รวม
	ดีเยี่ยม	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	
อบต.	5	14	1	0	20
เทศบาล	6	4	2	0	12
รวม	11	18	3	0	32

$$\chi^2 = 15.176 \quad P\text{-value} = 0.019$$

4.1.3 ขาดพื้นที่

สมมติฐานทางการวิจัย ขาดพื้นที่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : ขาดพื้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : ขาดพื้นที่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ Chi-square พบว่า ค่า sig เท่ากับ 0.805 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) และสามารถสรุปได้ ขาดพื้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Chi-square = 6.126 P-value = 0.805) ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ความสัมพันธ์ระหว่างขาดพื้นที่กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

ขาดพื้นที่	ระดับมาตรฐานฯ				รวม
	ดีเยี่ยม	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	
คนเมืองล้านนา	6	10	2	0	18
ขาดพื้นที่	5	8	1	0	14
รวม	11	18	3	0	32

$$\chi^2 = 6.126 \quad P\text{-value} = 0.805$$

4.1.4 สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชน

สมมติฐานทางการวิจัย สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ Chi-square พบว่า ค่า sig เท่ากับ 0.087 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) และสามารถสรุปได้ สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Chi-square = 8.116 P-value = 0.087) ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนกับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว ให้เข้ามาในชุมชน	ระดับมาตรฐานฯ				รวม
	ดีเยี่ยม	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	
ธรรมชาติ	7	4	0	0	11
วัฒนธรรม	3	6	1	0	10
วิสาหกิจ	1	8	2	0	11
รวม	11	18	3	0	32

$$\chi^2 = 8.116 \quad P\text{-value} = 0.087$$

4.1.5 เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สมมติฐานทางการวิจัย ระดับการศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : ระดับการศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : ระดับการศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ Chi-square พบว่า ค่า sig เท่ากับ 0.488 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) และสามารถสรุปได้ ระดับการศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Chi-square = 3.436 P-value = 0.488) ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

ระดับการศึกษาของประธานกลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชน	ระดับมาตรฐานฯ				รวม
	ดีเยี่ยม	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	
ระดับมัธยม	5	11	2	0	18
ปริญญาตรี	4	6	0	0	10
ปริญญาโท	2	1	1	0	4
รวม	11	18	3	0	32

$$\chi^2 = 3.436 \quad P\text{-value} = 0.488$$

4.1.6 การมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สมมติฐานทางการวิจัย การมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : การมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : การมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ Chi-square พบว่า ค่า sig เท่ากับ 0.019 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และสามารถสรุปได้ การมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการ

จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Chi-square = 7.952 P-value = 0.019) ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมกับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

ระดับการมีส่วนร่วม	ระดับมาตรฐาน ^a				รวม
	ดีเยี่ยม	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	
มากที่สุด	0	11	0	0	11
มาก	9	9	0	0	18
ปานกลาง	1	2	0	0	3
น้อย	0	0	0	0	0
น้อยที่สุด	0	0	0	0	0
รวม	10	22	0	0	32

$$\chi^2 = 7.952 \quad P\text{-value} = 0.019$$

4.2 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยใช้สถิติ สัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยทั่วไป ใช้เกณฑ์ดังนี้ (Hinkle D. E. 1998)

ค่า r ระดับของความสัมพันธ์

0.90 – 1.00	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก
0.70 - 0.90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
0.50 – 0.70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
0.30 – 0.50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
0.00 – 0.30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

4.2.1 อายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : อายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : อายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ค่า sig เท่ากับ 0.756 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) และสามารถสรุปได้ อายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.066$ P-value = 0.756)

4.2.2 จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ค่า sig เท่ากับ 0.019 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ Chi-square พบว่า ค่า sig เท่ากับ 0.003 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และสามารถสรุปได้ จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.563$ P-value = 0.003)

4.2.3 รายได้รวมจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเฉลี่ยใน 1 ปี มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : รายได้รวมจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเฉลี่ยใน 1 ปี ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : รายได้รวมจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเฉลี่ยใน 1 ปี มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ค่า sig เท่ากับ 0.019 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) และสามารถสรุปได้ รายได้รวมจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.22$ P-value = 0.289)

4.2.4 จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ณ ปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ณ ปัจจุบัน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ณ ปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ค่า sig เท่ากับ 0.140 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) และสามารถสรุปได้ จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ณ ปัจจุบัน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.304$ P-value = 0.140)

4.2.5 จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ค่า sig 0.027 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และสามารถสรุปได้ จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.441$ P-value = 0.027)

4.2.6 จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ค่า sig เท่ากับ 0.275 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) และสามารถสรุปได้ จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.227$ P-value = 0.275)

4.2.7 ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ค่า sig เท่ากับ 0.094 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) และสามารถสรุปได้ ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.342$ P-value = 0.094)

4.2.8 อายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : อายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : อายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ค่า sig เท่ากับ 0.693 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) และสามารถสรุปได้ อายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.083$ P-value = 0.693)

4.2.9 จำนวนการได้รับการสนับสนุน มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_0 : จำนวนการได้รับการสนับสนุนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

H_1 : จำนวนการได้รับการสนับสนุนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ค่า sig เท่ากับ 0.019 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และสามารถสรุปได้ การมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.455$, P-value = 0.022)

รายละเอียดผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) แสดงดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 สรุปผลการทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

ปัจจัยพื้นฐานของชุมชน		ระดับมาตรฐานฯ
4.2.1 อายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน	ค่าสหสัมพันธ์ (r)	0.066
	P-value	0.756
	ระดับความสัมพันธ์	ไม่มีความสัมพันธ์
4.2.2 จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ค่าสหสัมพันธ์ (r)	0.563*
	P-value	0.003
	ระดับความสัมพันธ์	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
4.2.3 รายได้รวมจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเฉลี่ยใน 1 ปี	ค่าสหสัมพันธ์ (r)	0.22
	P-value	0.289
	ระดับความสัมพันธ์	ไม่มีความสัมพันธ์
4.2.4 จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ณ ปัจจุบัน	ค่าสหสัมพันธ์ (r)	0.304
	P-value	0.140
	ระดับความสัมพันธ์	ไม่มีความสัมพันธ์
4.2.5 จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน	ค่าสหสัมพันธ์ (r)	0.441*
	P-value	0.027
	ระดับความสัมพันธ์	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
4.2.6 จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน	ค่าสหสัมพันธ์ (r)	0.227
	P-value	0.275
	ระดับความสัมพันธ์	ไม่มีความสัมพันธ์
4.2.7 ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ค่าสหสัมพันธ์ (r)	0.342
	P-value	0.094
	ระดับความสัมพันธ์	ไม่มีความสัมพันธ์
4.2.8 อายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ค่าสหสัมพันธ์ (r)	0.083
	P-value	0.693
	ระดับความสัมพันธ์	ไม่มีความสัมพันธ์
4.2.9 จำนวนการได้รับการสนับสนุน	ค่าสหสัมพันธ์ (r)	0.455*
	P-value	0.022
	ระดับความสัมพันธ์	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

* P-value < 0.05

สรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่

การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test) ประกอบด้วย เขตพื้นที่ที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\chi^2 = 15.176$ P-value = 0.019) และการมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\chi^2 = 7.952$ P-value = 0.019)

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ประกอบไปด้วย จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลาง ($r = 0.563$, P-value = 0.003) นอกจากนี้ปัจจัยจำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับต่ำ ($r = 0.441$, P-value = 0.027) และปัจจัยจำนวนการได้รับการสนับสนุน ($r = 0.455$, P-value = 0.022)

ส่วนอายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน รูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชาติพันธุ์ สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชน รายได้รวมจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเฉลี่ยใน 1 ปี จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ณ ปัจจุบัน จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน ประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน อายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ระดับการศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ รายละเอียดดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 สรุปผลการทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

	ปัจจัยพื้นฐานของชุมชน	ค่าสถิติ		แปลผล
		χ^2	r	
1	รูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	5.153	-	ไม่มีความสัมพันธ์
2	เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	15.176*	-	มีความสัมพันธ์
3	ชาติพันธุ์	6.126	-	ไม่มีความสัมพันธ์
4	สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชน	8.116	-	ไม่มีความสัมพันธ์
5	ระดับการศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.436	-	ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐานของชุมชน	ค่าสถิติ		แปลผล
	χ^2	r	
6 การมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	7.952*		มีความสัมพันธ์
7 อายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน	-	0.066	ไม่มีความสัมพันธ์
8 จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	-	0.563*	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
9 รายได้รวมจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน	-	0.220	ไม่มีความสัมพันธ์
10 จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ณ ปัจจุบัน	-	0.304	ไม่มีความสัมพันธ์
11 จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน	-	0.441*	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
12 จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน	-	0.227	ไม่มีความสัมพันธ์
13 ประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	-	0.342	ไม่มีความสัมพันธ์
14 อายุของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	-	0.083	ไม่มีความสัมพันธ์
15 จำนวนการได้รับการสนับสนุน	-	0.455*	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

* P-value < 0.05

ตอนที่ 5 ผลการเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

แนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ที่ 1 - 3 มาร่วมพิจารณาและได้จัดทำการประชุมกลุ่มย่อย (focus group discussion) ร่วมกับตัวแทนจากชุมชนท่องเที่ยว จำนวน 6 ชุมชน ซึ่งเป็นตัวแทนชุมชนท่องเที่ยวทุกมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีผลคะแนนรวมมากที่สุด 2 อันดับแรก โดยผลจากการจัดทำแนวทางในการพัฒนาชุมชน สามารถนำเสนอตามระดับมาตรฐานที่ชุมชนได้รับในแต่ละด้าน ดังนี้

ชุมชนที่มีมาตรฐานในระดับดีเยี่ยม จำนวน 10 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 31.25 ประกอบไปด้วย ชุมชนไร่กองซิง ชุมชนลวงเหนือ ชุมชนคอยปู่หมื่น ชุมชนปง-ห้วยลาน ชุมชนมุเซอปากทาง ชุมชนแม่กำปอง ชุมชนเชิงคอย ชุมชนผาหมอน-ชุมชนหนองหล่ม ชุมชนเชียงดาว และชุมชนเหล่าพัฒนา-ชุมชนม่อนเงาะ

สามารถเป็นต้นแบบกับชุมชนท่องเที่ยวอื่นๆ โดยเป็นพื้นที่ศึกษาดูงานให้กับชุมชนท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้ เพื่อให้นำไปปรับใช้และพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไป ส่วนด้านที่ควรส่งเสริมและพัฒนา คือ ด้านประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น และมีความต่อเนื่องในการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากปัจจุบันช่องทางในการประชาสัมพันธ์ยังไม่ครอบคลุมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยชุมชนท่องเที่ยวที่สามารถเป็นต้นแบบด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ ชุมชนแม่กำปอง ชุมชนไร่กองซิง ชุมชนปง-ห้วยลาน ชุมชนถ้ำเชียงดาว เนื่องจากชุมชนเหล่านี้มีประสบการณ์ในการรับนักท่องเที่ยวที่หลากหลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมาก เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวศึกษาดูงาน และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อย เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวเฉพาะที่เน้นเข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้ชุมชนท่องเที่ยวมีการจัดการและบริหารจัดการในการรองรับและให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี โดยชุมชนปง-ห้วยลาน สามารถเป็นต้นแบบด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี เนื่องจากมีเกณฑ์การบริหารจัดการด้านการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวที่ดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง และสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างทั่วถึงในการให้บริการนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เช่น เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสดงให้กับนักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุในชุมชนเป็นปราชญ์ในชุมชน

ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวในด้านที่มีความถนัดและชำนาญ เช่น กิจกรรมการจักสาน และการทอผ้าพื้นเมืองสันกำแพง โดยการท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริม ไม่มีการกระทบต่อการทำงาน และการเรียนของเด็กและเยาวชนภายในชุมชน

3. ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน โดยชุมชนท่องเที่ยวที่สามารถเป็นต้นแบบด้านอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ได้แก่ ชุมชนคอยปู่หมื่น ชุมชนมูเซอปากทาง และชุมชนลวงเหนือ เนื่องจากเป็นชุมชนที่คงอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ของตนเอง และเป็นจุดดึงดูดใจมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว และร่วมกิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมที่แตกต่าง เช่น การแต่งกาย ภาษาพูด อาหารชาติพันธุ์ วิถีชีวิตการเป็นอยู่ รวมไปถึงภูมิปัญญาในด้านต่างๆ เช่น การทอผ้าในรูปแบบที่แตกต่างกัน รูปแบบการทอผ้า การใช้สี และลายของผ้าทอ

4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยชุมชนถ้ำเชียงดาว ชุมชนนผาหมอน-ชุมชนหนองหล่ม และชุมชนเหล่าพัฒนา-ชุมชนม่อนเงาะ สามารถเป็นต้นแบบด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมท่องเที่ยว คือการเดินทางชมธรรมชาติที่มีความโดดเด่นแตกต่างกัน และมีการบริหารจัดการในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying Capacity) และมีแผนแผนการกระจายจำนวนนักท่องเที่ยวตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ หากนักท่องเที่ยวมีจำนวนมากเกินที่ชุมชนท่องเที่ยวสามารถรองรับได้ รวมไปถึงมีการมีข้อตกลงร่วมกันสมาชิกในกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการท่องเที่ยวในชุมชน

5. ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยชุมชนไร่กองขิง สามารถเป็นต้นแบบด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากมีการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการบริการอย่างต่อเนื่องจนได้รับรางวัลในด้านบริการต่างๆ ซึ่งการบริหารจัดการในด้านการบริการท่องเที่ยว โดยมีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และประเมินคุณภาพของผู้ให้บริการอย่างสม่ำเสมอ และนำผลจากการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงในด้านของคุณภาพการให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว และมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว และความปลอดภัยของเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยว

6. การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการ
ด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก โดยชุมชนลวงเหนือสามารถเป็นต้นแบบด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากมีเยาวชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยว และมีความต่อเนื่องมากกว่าชุมชนอื่นๆ

ชุมชนที่มีมาตรฐานในระดับดี จำนวน 20 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 62.50 ประกอบไปด้วย ชุมชนเหมืองกุง ชุมชนวัดจันทร์ ชุมชนกิวแลน้อย ชุมชนจอมแจ้ง ชุมชนโป่งกวาว ชุมชนสันป่าเปา ชุมชนโป่งน้อยใหม่ ชุมชนวังไผ่ ชุมชนห้วยฮ่อม-ชุมชนดอยดุง-ชุมชนห้วยครก ชุมชนปงไคร้ ชุมชนหัวทุ่ง ชุมชนวัดหมื่นสาร ชุมชนห้วยผักกูด ชุมชนสันลมจอย ชุมชนเสาแดง ชุมชนดงสามหมื่น ชุมชนท้องผาย ชุมชนห้วยปู ชุมชนทุ่งโป่ง และชุมชนดอนเจียง โดยมีแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.1 ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีแผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้ง 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม เข้าด้วยกัน ทำให้เกิดความสมดุลในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้น โดยดูได้จากโครงการที่นำไปปฏิบัติจริง

1.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสำรวจและวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของชุมชน

1.3 การพัฒนาความรู้ทักษะด้านการบริหารจัดการ โดยประเมินทักษะด้านการบริหารจัดการของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม

1.4 การพัฒนาความรู้ทักษะของสมาชิกกลุ่ม ให้ได้รับโอกาสเข้าร่วมศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นๆ ในด้านการบริการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการเข้าอบรมต่างๆ

2. ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี

2.1 ส่งเสริมการนำกองทุนกลางไปใช้สนับสนุนหรือจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ในกิจกรรมช่วยเหลือสังคม สมาชิกกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

2.2 การจัดสรรรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวให้กับกองทุนกลางพัฒนาชุมชนเพื่อใช้ในสาธารณประโยชน์ เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และการนำกองทุนกลางไปใช้สนับสนุนหรือจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ กิจกรรมช่วยเหลือสังคม

2.3 เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนดการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น สมาชิกกลุ่ม และแก่ชุมชน รวมไปถึงการจัดสรรรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง เช่น มีหลักเกณฑ์ในการจัดสรรรายได้ชัดเจน และแจ้งให้สมาชิกทุกคนรับทราบ

3. ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน

3.1 ส่งเสริมการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบเชิงวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตชุมชน เช่น แผ่นพับ หนังสือคู่มือท่องเที่ยว เป็นต้น

3.2 มีช่องทางการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ใช้มรดกวัฒนธรรมชุมชนเป็นพื้นฐาน เช่น เว็บไซต์ วิทยุชุมชน

3.3 มีข้อตกลงร่วมกันเพื่อการอนุรักษ์วิถีชีวิตท้องถิ่น เช่น การแต่งกายชุดพื้นเมือง การใช้ภาษาท้องถิ่น

3.4 ส่งเสริมในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนร่วมกับภาคีต่างๆ

4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

4.1 ส่งเสริมให้มีแผนการลดผลกระทบทางลบต่อวัฒนธรรม/สิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น ขยะและสิ่งปฏิกูลน้ำเสีย

4.2 ขยายผลข้อตกลงด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมไปสู่วงกว้างมากขึ้น เช่น มีพื้นที่ข้างเคียงร่วมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว

4.3 มีข้อตกลงร่วมกันเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว เช่น การจัดการขยะจากกิจกรรมท่องเที่ยว

5. ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

5.1 มีการสรุปผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และนำมาปรับปรุงพัฒนาในด้านคุณภาพการให้บริการ

5.2 กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีแผนรองรับกรณีฉุกเฉินมีโครงสร้างการบริหารจัดการในกรณีฉุกเฉินที่ชัดเจน

5.3 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ เช่น คนพิการ ผู้สูงอายุ

6. การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก

6.1 การส่งเสริมให้ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การออกบูธ

6.2 สร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวในการพัฒนาท้องถิ่น ทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการนำเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน เพื่อกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่เหมาะสมกับชุมชน และวางแผนการส่งเสริมการตลาดร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยว

ชุมชนที่มีมาตรฐานในระดับพอใช้ ควรส่งเสริมและพัฒนา จำนวน 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนห้วยบะบ๋า และชุมชนต้นเปา ในด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.1 ควรส่งเสริมให้มีโครงสร้างการทำงาน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน้าที่ชัดเจน และสร้างข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.2 มีข้อตกลงร่วมกันในการจัดสรรรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวให้กับสมาชิกกลุ่มฯ อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง เช่น เงินปันผลประจำปี

1.3 การพัฒนาความรู้ทักษะด้านการบริหารจัดการและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของสมาชิกกลุ่ม โดยมีกิจกรรมพัฒนาศักยภาพให้กับสมาชิกกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามบทบาทหน้าที่ เช่น การศึกษาดูงาน และการอบรม

1.4 ส่งเสริมการรวมกลุ่มเยาวชนในชุมชนอย่างน้อย 1 กลุ่ม โดยการเปิดโอกาสให้เด็กหรือเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มฯ เช่น การแสดงวิถีชีวิต ทัศนกรรม หรือการเป็นนักร้องความหมาย

2. ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี

2.1 ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดสรรรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง เช่น มีหลักเกณฑ์ในการจัดสรรรายได้ชัดเจน และมีการตรวจสอบบัญชีโดยบุคคลภายนอกซึ่งไม่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านใดๆ

2.2 การเชื่อมโยงคนในชุมชนเพื่อสร้างโอกาสการมีงานทำ มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวในชุมชนภายใต้ข้อตกลงของกลุ่ม และส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการส่งเสริมการใช้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการเพิ่มรายได้ โดยเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมาจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนแก่นักท่องเที่ยว และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายของสินค้าชุมชน

3. ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน

3.1 ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการข้อมูลทางมรดกวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว โดยมีการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมชุมชน เช่น บันทึกประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น โดยการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

3.2 มีช่องทางการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ใช้มรดกวัฒนธรรมชุมชนเป็นพื้นฐาน เช่น เว็บไซต์ วิทยุชุมชน

3.3 ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน โดยให้สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนร่วมกับภาคีต่างๆ และมีกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตท้องถิ่น

3.4 การพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยวบริเวณชุมชนให้สวยงามตามความเหมาะสม และกลมกลืนกับสภาพท้องถิ่น

4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

4.1 มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ในพื้นที่ท่องเที่ยวที่ไม่ทำให้ทรัพยากรทางสังคมวัฒนธรรมธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมเสียหายอย่างชัดเจน เช่น การลงมติการประชุมของคณะกรรมการกลุ่มฯ หรือมีลายลักษณ์อักษร

4.2 มีแผนการกระจายจำนวนนักท่องเที่ยวตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น พืชท้องถิ่น สิ่งปลูกสร้างต่างๆ เป็นต้น โดยเป็นลายลักษณ์อักษร

4.3 มีช่องทางการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมเป็นฐาน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบเชิงทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม เช่น แผ่นพับ หนังสือคู่มือท่องเที่ยว

4.4 การมีข้อตกลงร่วมกันเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว เช่น การจัดการขยะจากกิจกรรมท่องเที่ยว

5. ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

5.1 มีเครื่องมือในการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เช่น แบบประเมิน สมุดเยี่ยม แบบสอบถาม และมีการสรุปผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อนำผลมาแก้ไขปรับปรุง การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพของนักท่องเที่ยวความหมายท้องถิ่น

5.2 มีการประเมินคุณภาพนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับชุมชน

5.3 มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ เช่น คนพิการ ผู้สูงอายุ

5.4 ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีระบบการประสานงานด้านการบริการ และมีช่องทางการสื่อสารภายในกลุ่มๆ เพื่อประสานงานด้านการบริการภายในกลุ่มและการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว

5.5 มีการตรวจสอบเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวให้มีความปลอดภัย มีการประเมินความปลอดภัยของเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ และมีแผนรองรับกรณีการจัดการฉุกเฉิน เช่น ขั้นตอนการแก้ไขกรณีฉุกเฉิน เบอร์ติดต่อกรณีฉุกเฉิน เป็นต้น

6. การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก

6.1 กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายทางการตลาด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน และมีกิจกรรมความร่วมมือทางการตลาดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เช่น การออกบูธนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน

โดยสามารถสรุปภาพรวมของการผลการเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว
ตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ รายละเอียดในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 สรุปผลการเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน			
ด้านที่	ดีเยี่ยม	ดี	พอใช้
1	เป็นต้นแบบในด้านการ บริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน	1) แผนการดำเนินงานที่ ครอบคลุม 2) มีส่วนร่วมในการสำรวจ และวิเคราะห์ความ เปลี่ยนแปลงของชุมชน 3) พัฒนาความรู้ทักษะด้าน การบริหารจัดการและทักษะ ของสมาชิก	1) โครงสร้างการทำงาน และ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ 2) ข้อตกลงร่วมกันสำหรับ การบริหารจัดการ 3) พัฒนาความรู้ทักษะด้าน การบริหารจัดการของ สมาชิกกลุ่ม 4) มีการรวมกลุ่มเยาวชนใน ชุมชน
2	เป็นต้นแบบในด้านการ จัดการเศรษฐกิจ สังคม และ คุณภาพชีวิตที่ดี	1) ส่งเสริมการนำกองทุน กลางไปพัฒนาชุมชน และ สาธารณะประโยชน์ 2) ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมใน การจัดสรรรายได้อย่างเป็น ธรรมและทั่วถึง	1) ส่งเสริมให้มีการจัดสรร รายได้อย่างเป็นธรรมและ ทั่วถึง และมีผู้ควบคุมบัญชี รายรับ - รายจ่าย 2) สร้างโอกาสการมีงานทำ มีรายได้เสริมจากการ ท่องเที่ยวในชุมชน 3) ส่งเสริมการใช้และพัฒนา ผลิตภัณฑ์ชุมชน

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน			
ด้านที่	ดีเยี่ยม	ดี	พอใช้
3	เป็นต้นแบบในด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน	1) จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบเชิงวัฒนธรรมและช่องทางการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ 2) มีข้อตกลงร่วมกันเพื่อการอนุรักษ์วิถีชีวิตท้องถิ่น 3) ส่งเสริมให้มีกิจกรรมร่วมกับภาคีต่างๆ	1) การจัดการข้อมูลทางมรดกวัฒนธรรมชุมชน และมีช่องทางการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ 2) การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน และคนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนร่วมกับภาคีต่างๆ 3) การพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์
4	เป็นต้นแบบในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน	1) มีแผนการลดผลกระทบทางลบต่อวัฒนธรรม/สิ่งแวดล้อม และ ขยายผลพื้นที่ข้างเคียง 2) มีข้อตกลงร่วมกันเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	1) การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของนักท่องเที่ยว 2) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ มีช่องทางการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ 3) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ 4) มีข้อตกลงร่วมกันเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน			
ด้านที่	ดีเยี่ยม	ดี	พอใช้
5	เป็นต้นแบบในด้านคุณภาพ การบริการการท่องเที่ยวโดย ชุมชน	1) สรุปลผลการประเมินความ พึงพอใจของนักท่องเที่ยว 2) มีแผนรองรับกรณีฉุกเฉิน 3) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกให้กับนักท่องเที่ยว กลุ่มเฉพาะ	1) การประเมินความพึง พอใจของนักท่องเที่ยว และ นำผลมาแก้ไขปรับปรุง 2) การพัฒนาศักยภาพของ นักสื่อความหมายท้องถิ่น 3) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกให้กับนักท่องเที่ยว 4) ระบบการประสานงาน ด้านการบริการ 5) มีการตรวจสอบเส้นทาง และกิจกรรมท่องเที่ยวมี ความปลอดภัย และแผน รองรับกรณีฉุกเฉิน
6	เป็นต้นแบบในการส่งเสริม การประชาสัมพันธ์และการ ทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน และผู้ประกอบการด้านการ เข้าถึงตลาด และทำงาน ร่วมกับผู้ประกอบการนำ เที่ยวภายนอก	1) การส่งเสริมให้ ประชาสัมพันธ์ 2) ทำข้อตกลงร่วมกัน ระหว่างผู้ประกอบการ	1) การทำงานร่วมกับภาคี เครือข่าย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ และ 4) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

โดยการวิจัยครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลจากชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 32 ชุมชน โดยการใช้แบบสอบถาม การจัดประชุมกลุ่มย่อยเป็นเครื่องมือในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำเสนอสรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ จากชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 32 ชุมชน โดยภาพรวม พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ มีอายุของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระหว่าง 6 – 10 ปี (ร้อยละ 53.13) รูปแบบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบวิสาหกิจชุมชน (ร้อยละ 37.50) เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) (ร้อยละ 62.5) เป็นคนเมืองล้านนา (ร้อยละ 59.38) สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนมากที่สุดคือ ด้านวัฒนธรรม/วิถีชีวิต (ร้อยละ 34.38) โดยมีรายได้รวมจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเฉลี่ยใน 1 ปี น้อยกว่า 90,000 บาท (ร้อยละ 46.88) จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ณ ปัจจุบัน โดยมากกว่าครึ่ง มีน้อยกว่า 10,000 (ร้อยละ 62.50) จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนน้อยกว่า 10 คน (ร้อยละ 56.3) จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน 21 - 40 คน (ร้อยละ 37.50) จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มากที่สุดน้อยกว่า 5 กลุ่ม (ร้อยละ 56.25) และจำนวนการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานมากที่สุดน้อยกว่า 5 หน่วยงาน (ร้อยละ 81.25) ในด้านข้อมูลของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีประสบการณ์ด้านการบริหารกลุ่มน้อยกว่า 5 ปี

(ร้อยละ 46.88) มีอายุ 51 - 60 ปี (ร้อยละ 37.5) โดยระดับการศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 56.25)

ผลการวิเคราะห์ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวม พบว่า มีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับดี (ค่าเฉลี่ย = 2.78 SD = 0.77) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามองค์ประกอบ พบว่า ระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่อยู่ในระดับดีเยี่ยม คือ ด้านที่ 3 การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ด้านที่ 2 การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านที่ 4 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และด้านที่ 1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.48, 3.23, 3.17 และ 3.08) ตามลำดับ รองลงมา มีระดับดี คือ ด้านที่ 5 คุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.33) ส่วนด้านที่ 6 การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก อยู่ในระดับพอใช้ (ค่าเฉลี่ย 1.42)

ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวม พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.93 S.D. = 0.69) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามองค์ประกอบ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด ประกอบไปด้วย ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ ด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 4.20, 4.19, 3.69 และ 3.66) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีทั้งปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน คณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน และจำนวนการได้รับการสนับสนุน ส่วนปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

แนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาดังกล่าวมาวิเคราะห์ที่ 1 - 3 มาร่วมพิจารณาและได้จัดทำการประชุม

กลุ่มย่อยร่วมกับตัวแทนจากชุมชนท่องเที่ยว จำนวน 6 ชุมชน โดยผลจากการจัดทำแนวทางในการพัฒนาชุมชน สามารถนำเสนอตามระดับมาตรฐานที่ชุมชนได้รับในแต่ละด้าน ดังนี้

ชุมชนที่มีมาตรฐานในระดับดีเยี่ยม สามารถเป็นต้นแบบกับชุมชนท่องเที่ยวอื่นๆ โดยเป็นพื้นที่ศึกษาดูงานให้กับชุมชนท่องเที่ยว เข้ามาเรียนรู้ เพื่อให้นำไปปรับใช้และพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไป ส่วนด้านที่ควรส่งเสริมและพัฒนาในด้านประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น และมีความต่อเนื่องในการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากปัจจุบันช่องทางในการประชาสัมพันธ์ยังไม่ครอบคลุมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

ชุมชนที่มีมาตรฐานในระดับดี มีแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการส่งเสริมการทำแผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมและมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของชุมชน และพัฒนาความรู้ทักษะด้านการบริหารจัดการและทักษะของสมาชิก 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี โดยส่งเสริมการนำกองทุนกลางไปพัฒนาชุมชน และสาธารณะประโยชน์ และส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการจัดสรรรายได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน โดยส่งเสริมการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์และช่องทางการเผยแพร่ กำหนดข้อตกลงร่วมกันเพื่อการอนุรักษ์วิถีชีวิตท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกับภาคีต่างๆ 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยส่งเสริมให้มีแผนการลดผลกระทบทางลบต่อวัฒนธรรม/สิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมท่องเที่ยว และขยายผลในพื้นที่ข้างเคียงร่วมปฏิบัติตาม 5) ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการสรุปผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และนำมาปรับปรุงพัฒนาในด้านคุณภาพการให้บริการ มีแผนรองรับกรณีฉุกเฉิน และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ 6) การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก โดยการส่งเสริมให้ประชาสัมพันธ์ และสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวในการพัฒนาท้องถิ่น

ชุมชนที่มีมาตรฐานในระดับพอใช้ มีแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการส่งเสริมให้มีโครงสร้างการทำงาน สร้างข้อตกลงร่วมกันในการบริหารจัดการและการจัดสรรรายได้ พัฒนาความรู้ทักษะของสมาชิกกลุ่ม และส่งเสริมกลุ่มเยาวชน 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการจัดสรรรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง และมีการตรวจสอบบัญชีโดยบุคคลภายนอก และเชื่อมโยงคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน โดยการส่งเสริมการจัดการข้อมูลทางมรดกวัฒนธรรม โดยมีการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร และมีช่องทางการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ สร้างการมีส่วนร่วมร่วมกับภาคีต่างๆ

4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยมีการกำหนด ข้อตกลงร่วมกันในการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติ การกำหนดขีดความสามารถในการ รองรับนักท่องเที่ยว และมีแผนการกระจายจำนวนนักท่องเที่ยวตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ รวมไปถึงการ เผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ 5) ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยให้มีเครื่องมือใน การประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและประเมินคุณภาพนักท่องเที่ยวความหมาย มีการพัฒนาสิ่ง อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ และการตรวจเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวให้มี ความปลอดภัยและมีแผนรองรับกรณีการจัดการฉุกเฉิน 6) การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการ ทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำ เที่ยวภายนอก โดยส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายทางการตลาดในด้านการตลาด

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัด เชียงใหม่ พบว่าชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ 32 ชุมชน มีลักษณะเฉพาะของชุมชนที่แตกต่าง กันออกไป เมื่อพิจารณาจากระบบการท่องเที่ยว (tourism system) ที่ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของ การท่องเที่ยวที่ต้องประกอบด้วย 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (tourism resource) โดยเป็นสิ่งดึงดูด ใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งมีทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรที่ มนุษย์สร้างขึ้น เห็นได้ว่ากลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ได้มีการนำเอาทรัพยากรการ ท่องเที่ยวทั้งสองรูปแบบเป็นพื้นฐานและสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวที่สนใจเข้ามาท่องเที่ยว 2) การ บริการการท่องเที่ยว (tourism service) เป็นรูปแบบการให้บริการเพื่อการท่องเที่ยว เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวซึ่งได้แก่ การบริการขนส่งในพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยว การบริการที่พักแรม ในพื้นที่ (homestay) การให้บริการอาหารเครื่องดื่ม ตลอดจนการบริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ได้มีการให้บริการทางการท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจให้กับ นักท่องเที่ยว จนทำให้ชุมชนท่องเที่ยวหลายๆชุมชนมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไป สามารถสร้างรายได้ สร้างงาน สร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน เช่น ชุมชนแม่กำปองที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเป็น จำนวนมากต่อปีสามารถสร้างรายได้ถึงปีละ 1.7 ล้านบาท 3) การตลาดการท่องเที่ยว (tourism market) เป็นความพยายาม กลยุทธ์ในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวหรือกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามา ท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ได้มีกลยุทธ์ในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้า มาท่องเที่ยวได้แตกต่างกัน จากผลการศึกษาในระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดย ชุมชน พบว่าในด้านที่ 6 การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ ประกอบด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก ชุมชนท่องเที่ยว

จำนวน 18 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 56.25 ยังขาดมาตรฐานในด้านนี้และควรปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน เพื่อที่ชุมชนท่องเที่ยวสามารถประชาสัมพันธ์ให้ถึงกลุ่มเป้าหมายได้ และมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยหมายถึง ของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คือ การบริหารจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวให้เป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพต้องประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ (2558) การพัฒนาการท่องเที่ยวมีจุดอ่อนในเรื่องของการตลาดและการ ประชาสัมพันธ์เชิงรุกที่ต้องมีการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยหลักการบริหารและการ จัดการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย 1) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดศักยภาพในการ พัฒนาการท่องเที่ยว 2) องค์กรต่างๆ ในพื้นที่ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแผนงาน 3) ภาคธุรกิจ การท่องเที่ยว ทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคกันประชาชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (พจนา สวนศรี, 2546)

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วมเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์และรายได้จากการ ท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนเกิดความรักและหวงแหน มีการสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องทรัพยากร ท่องเที่ยว (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542) โดยองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของ Cohen J. and Uphoff N. (1980) ที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมี ส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล ซึ่งผลการศึกษาในงานชิ้นนี้พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่มีระดับการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$ S.D.= 0.69) และ เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบตาม Cohen J. and Uphoff N. (1980) พบว่าโดยเฉพาะด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.66$) ซึ่งควรให้ความสำคัญกับการ ได้รับการสนับสนุนเงินจากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปร่วม กิจกรรมที่เกี่ยวกับกลุ่มฯ ค่าเล่าเรียนบุตร เงินช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มฯ และการได้รับเงินปันผลจาก กองทุนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.41 และ 3.13 ซึ่งสอดคล้องกับบุญเลิศ จิตตั้ง วัฒนา (2542) คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนนั้น ควรให้ชุมชนได้รับประโยชน์ สูงสุด สอดคล้องกับดรรชนี เอ็มพันธุ์ (2550) กลุ่มควรมีการมีส่วนร่วมระดับการรับผลประโยชน์ โดยตรงรายบุคคล และมีการจัดการระบบ และการจัดสรรรายได้สู่สมาชิกทั้งหมดในรูปแบบกองทุน และสอดคล้องกับ กฤติยา สมศิลา (2561) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลเชิงบวก ต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากวิธีการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เป็นวิธีการที่สร้างโอกาสให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ

ยั่งยืนเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีทั้งปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ด้าน จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และจำนวนการได้รับการสนับสนุนซึ่งปัจจัยจำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน และจำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นปัจจัยการพัฒนาการภายในกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน รวมไปถึงการร่วมมือร่วมใจของทั้งสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวและ กลุ่มอื่นๆ ภายในชุมชน ให้เกิดการบริการจัดการที่ดียิ่งขึ้น โดยปัจจัยด้านเขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และจำนวนการได้รับการสนับสนุน เป็นปัจจัยภายนอกที่ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมให้มีความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ นอกชุมชนท่องเที่ยวจากการศึกษา พบว่า เขตพื้นที่ตั้งของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มากที่สุด ส่งผลให้หน่วยงานเข้ามาสนับสนุนได้ง่ายกว่าพื้นที่อื่น และมีจำนวนหน่วยงานที่เข้ามาอย่างต่อเนื่อง และหลากหลาย โดยทั้งสนับสนุนในการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และสนับสนุนอบรมให้ความรู้กับชุมชนท่องเที่ยว จากการศึกษา พบว่า ชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนมากที่สุด คือ ชุมชนแม่กำปอง ชุมชนผาหมอน-ชุมชนหนองหล่ม และ ชุมชนสันลมจอยที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน รวมไปถึงผู้ประกอบการทางท่องเที่ยว จึงทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและได้รับมาตรฐาน และรางวัลต่างๆ สอดคล้องกับ วรรณพร วัฒนชานุกร (2540) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การจัดการท่องเที่ยวที่ดีต้องมีการบริหารควบคุมและจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว จากความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาครัฐในส่วนกลาง เพื่อดำเนินไปสู่ผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ สมชาย ชมภูน้อย (2561) กล่าวว่า ปัจจัยสนับสนุนที่เพิ่มศักยภาพของชุมชนในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสม เพื่อให้ชุมชนพัฒนาให้มีประสิทธิภาพโดยการส่งเสริมจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในชุมชนท่องเที่ยวเอง ภาครัฐและเอกชน โดยมีรูปแบบวิธีการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน คือ 1) ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชน 2) รูปแบบและโครงสร้างการบริหารจัดการของชุมชน 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน และ 4) การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน ส่วนผลของปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะด้านด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ ปวีณา งามประภาสม (2559) ได้

กล่าวว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันในทางบวกในการบริหารจัดการ คือ ด้านการมีส่วนร่วม โดยการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ และจิตประสงค์ สุริเดช (2560) พบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมในชุมชน ซึ่งผลประโยชน์ที่ชุมชนท่องเที่ยวได้รับขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวที่สมาชิกในชุมชนได้เข้าร่วม ในทำนองเดียวกัน ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการการดำเนินงานการรวมพลังประชาชนกับองค์กรภาครัฐ หรือภาคเอกชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักการว่าสมาชิกในชุมชนนั้นๆ ต้องเข้าร่วมมือกันวางแผนและปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของสมาชิกในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ได้ประเด็นในการเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือจากคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้จากการวิจัยทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ ดังนี้

ระดับนโยบาย

1. การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาระดับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งใช้เกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยพบว่ามีชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับดี แต่ยังมีชุมชนท่องเที่ยวที่ยังขาดพัฒนาในด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ กรมพัฒนาชุมชนในพื้นที่ เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ที่เข้ามาพัฒนาและสนับสนุนชุมชนท่องเที่ยวในด้านที่ขาดโดยเฉพาะด้านที่ 6 การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการเข้าถึงตลาด ซึ่งอยู่ในระดับพอใช้ โดยสามารถนำผลการศึกษาไปผลักดันการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ เพื่อวางแผนการพัฒนาระดับมาตรฐานการบริหารจัดการของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์โดยเฉพาะปัจจัยจำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องภายในกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวนการได้รับการสนับสนุน ดังนั้นหน่วยงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ กรม

พัฒนาชุมชนในพื้นที่ เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ควรวางแผนการพัฒนา
ยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้สอดคล้องกับปัจจัยที่
มีความสัมพันธ์ และส่งเสริมสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ
และยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

ระดับปฏิบัติการ

1. การศึกษาครั้งนี้ได้ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร
จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับมาก ซึ่งควรส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่ม และคณะกรรมการ
ท่องเที่ยวมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของ
ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
ควรส่งเสริมให้มีเงินปันผลจากกองทุนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการนำเงินจากกลุ่มการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนไปใช้ประโยชน์ เช่น สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับ
กลุ่มฯ ค่าเล่าเรียนบุตร เงินช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มฯ

2. การศึกษาแนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดย
ชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ หน่วยงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถนำผล
การศึกษาไปสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณ และด้านการอบรมให้ความรู้ชุมชนในด้านที่ขาดขาด
ดการส่งเสริมและพัฒนาด้านที่ 6 การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน
และผู้ประกอบการด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาระดับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งใช้เกณฑ์
มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันที่มีโรคระบาดโควิด 19
ทำให้การใช้เกณฑ์ในประเมินการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอาจไม่เพียงพอ การศึกษา
ครั้งต่อไปต้องเน้นการประเมินที่เกี่ยวกับความปลอดภัยด้านสุขอนามัยและผนวกกับมาตรฐานด้าน
บริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยววิถีชีวิตใหม่ ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของ
สภาพแวดล้อมภายนอก และสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้มาเตรียมความพร้อม
ชุมชนท่องเที่ยว ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนให้สามารถดำเนินการและบริการบน
วิถีปกติใหม่ (New Normal)

2. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาพรวมของจังหวัดเชียงใหม่ จึงมีบริบทและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงเฉพาะพื้นที่เฉพาะกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม เพื่อสะท้อนระดับมาตรฐานในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถจัดทำแผนการพัฒนาเฉพาะกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

บรรณานุกรม

Gulick Luther. (1937). *Paper on the Science of Administration*. Institute of Public Administration.

เจริญผล สุวรรณโชติ. (2544). ทฤษฎีการบริหาร. อักษรไทย.

เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. สถาบันพระปกเกล้า.

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.

กรมการพัฒนาชุมชน. (2561). คู่มือโครงการชุมชนท่องเที่ยวโอท็อปวิถี. กระทรวงมหาดไทย

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). รายงานวิจัยทัศนการณ์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2579. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

กฤติยา สมศิลา. (2561). ปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). แผนการตลาดการท่องเที่ยวปี 2562. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). สรุปแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2562. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

กิ่งพร ทองใบ. (2545). การบริหารคาบอแทน. ธรรมสาร.

จริยา โกเมนต์. (2562). อิทธิพลของนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนต่อความเป็นปึกแผ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

จิตประสงค์ สุริเดช. (2560). การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาดวง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ดรชณี เอ็มพันธุ์. (2550). การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ. (2562). การศึกษาศักยภาพและรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในพื้นที่ภาคเหนือ (15 จังหวัด) และภาคกลาง (สิงห์บุรี และอ่างทอง) ประเทศไทย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.

ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ. (2561). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา]. เชียงใหม่.

หัตตดาว บุญปัญญาโรจน์. (2545). แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยววนอุทยานภูชี้ฟ้า ตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ธีร์ปวีตร ทิมเสื่อ. (2553). ทศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ธีระพงษ์ แก้วหาญ. (2546). กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ประชาคม ประชาสังคม. โรงพิมพ์ทัศนวิทยา.
- นราวดี บัวขวัญ และคณะ. (2559). ชีตความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ. (2558). การพัฒนารูปแบบขีดความสามารถในการแข่งขันทางการตลาด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2547). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง. ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ปวีรพรต สมนึก. (2555). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ปีที่8(1), 1-36.
- ปวีณา งามประภาส. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พจนา สอนศรี. (2546). คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พิทักษ์ ศิริวงศ์. (2559). การพัฒนาแนวทางบริหารจัดการชุมชน แบบมีส่วนร่วมเพื่อรองรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีอัตลักษณ์ในพื้นที่ชุมชนหมู่บ้านไทยมุสลิม. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนัส สุวรรณ. (2544). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. โอเดียนสโตร์.
- มนัส สุวรรณ และคณะ. (2541). การจัดการการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่8 ed.). ไทยวัฒนาพานิช.
- มานิตย์ สิงห์ทองชัย และคณะ. (2552). การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวบึงบอระเพ็ดที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชน. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด. (2548). อุตสาหกรรมโรงแรมของประเทศไทย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รชพร จันทร์สว่าง. (2546). ความหมายของนักท่องเที่ยว. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2545). เอกสารประกอบการบรรยายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- วรรณพร วนิชชานุก. (2540). นิเวศท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. ทรรปณ์ศิลป์.
- วิมล จิโรจน์พันธุ์ และคณะ. (2548). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. แสงดาว.
- วีระพล ทองมา. (2554). การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อน อำเภอฝาง มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ศศิณา ภารา. (2550). ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2542). พฤติกรรมองค์การ. ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2555). แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.

<https://thaicomunitybasedtourismnetwork.wordpress.com/cbt/concept/>

ชมภาพ คงดวร. (2549). การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2560). การท่องเที่ยวโดยชุมชน. <https://cbtyouth.wordpress.com/cbt-youth/cbt>

สมคิด บางโม. (2542). องค์การและการจัดการ. วิทย์พัฒนา.

สมชาย ชมภู่น้อย. (2561). แนวทางการเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี.

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2559). คู่มือเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).

สินธุ์ สโรบล. (2546). การท่องเที่ยวโดยชุมชนแนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. โครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวและชุมชน. วนิดาเพรส.

สุดถนอม ต้นเจริญ. (2560). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบางชั้นแตก จังหวัดสมุทรสงคราม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อคิน รพีพัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมไทย. ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่. (2561). แผนพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2561–2564. องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่.

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม
การท่องเที่ยวโดยชุมชน

แบบสัมภาษณ์ประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ใช้ประกอบงานวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนละ 1 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนเริ่มมีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปี พ.ศ.....
2. ปัจจุบันกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในรูปแบบใด

☐ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	☐ ชมรม	☐ สมาคม
☐ กลุ่มสหกรณ์	☐ เครือข่ายการท่องเที่ยว	
☐ รูปแบบอื่นๆ โปรดระบุ.....		
3. ชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่

☐ อบต.	☐ เทศบาลตำบล
☐ เทศบาลเมือง	☐ เทศบาลนคร
4. ชชาติพันธุ์

☐ คนพื้นเมือง	☐ กระเหรี่ยง	☐ ม้ง	☐ ลีซู
☐ จีนยูนนาน	☐ อาข่า	☐ ลาหู่	☐ ปะหล่อง
☐ ไทใหญ่	☐ ไทลื้อ	☐ ไทเขิน	
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....			
5. สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชน

☐ ธรรมชาติ โปรดระบุ.....
☐ วัฒนธรรม/วิถีชีวิต โปรดระบุ.....
☐ กลุ่มวิสาหกิจ โปรดระบุ.....

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ต่อ)

6. จำนวนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน
- กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ
- กลุ่มเกษตรกร กลุ่มหัตถกรรม กลุ่มดนตรี/การแสดง
- อื่นๆ (ระบุ).....
7. รายได้รวมจากการท่องเที่ยวเฉลี่ยใน 1 ปี.....บาท (ปีที่เคยได้รับสูงสุด)
8. จำนวนเงินสะสมในบัญชีกองทุนของกลุ่มฯ ณ ปัจจุบัน.....บาท
9. จำนวนคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน.....คน
10. จำนวนสมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน.....คน
11. ประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....ปี
12. ประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีอายุ.....ปี
13. ระดับการศึกษาของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
- ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
- อื่นๆ โปรดระบุ.....
14. การได้รับการสนับสนุน
- 14.1 ชื่อหน่วยงาน.....
- เรื่องที่ได้รับการสนับสนุน.....
- ได้รับการสนับสนุนในปี.....
- 14.2 ชื่อหน่วยงาน.....
- เรื่องที่ได้รับการสนับสนุน.....
- ได้รับการสนับสนุนในปี.....
- 14.3 ชื่อหน่วยงาน.....
- เรื่องที่ได้รับการสนับสนุน.....
- ได้รับการสนับสนุนในปี.....
- 14.4 ชื่อหน่วยงาน.....
- เรื่องที่ได้รับการสนับสนุน.....
- ได้รับการสนับสนุนในปี.....

แบบสอบถาม สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน
เรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

- 5 คะแนน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด
4 คะแนน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก
3 คะแนน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
2 คะแนน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย
1 คะแนน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
1.1 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
1.2 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงสร้างกลุ่มและบทบาทหน้าที่ในกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
1.3 ท่านเคยมีส่วนร่วมกิจกรรมกำหนดวัตถุประสงค์ของการทำท่องเที่ยวโดยชุมชน					
1.4 ท่านเคยมีส่วนร่วมในกำหนดข้อตกลงกฎระเบียบของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนและข้อปฏิบัติของนักท่องเที่ยว					
1.5 ท่านเคยมีส่วนร่วมกำหนดราคาการให้บริการทางการท่องเที่ยวของชุมชน					
1.6 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการกำหนดการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น สมาชิกกลุ่ม และแก่ชุมชน					
1.7 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน					

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.8 ท่านเคยมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน					
1.9 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือปัญหาและเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหาในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
1.10 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการปฏิบัติงานในการให้บริการการท่องเที่ยวของชุมชน					
ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ					
2.1 ท่านได้ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎระเบียบของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
2.2 ท่านได้ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติงาน การให้บริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
2.3 ท่านมีส่วนในการดำเนินกิจกรรม และ/หรือโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
2.4 ท่านเคยให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือการบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
2.5 ท่านเคยเป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานภายนอกในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
2.6 ท่านเคยเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในด้านการบริหารจัดการแก่สมาชิกอื่นในชุมชน					
2.7 ท่านเคยเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การออกบูธ					
ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
3.1 ท่านได้รับโอกาสเข้าร่วมศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นๆ ในด้านการบริการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน					

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.2 ท่านได้รับโอกาสเข้าร่วมอบรมความรู้ด้านการบริการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
3.3 ท่านได้รับรายได้จากการให้บริการทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
3.4 ท่านได้รับเงินปันผลจากกองทุนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
3.5 ท่านได้รับการสนับสนุนเงินจากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับกลุ่มฯ ค่าเล่าเรียนบุตร เงินช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มฯ					
3.6 ท่านได้รับผลประโยชน์ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินจากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม เช่น โอกาสในการเข้าอบรม ศึกษาดูงาน สิทธิประโยชน์					
3.7 ท่านมีอาชีพเสริมจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น ผู้นำเที่ยว โฮมสเตย์ ขายสินค้า					
ด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล					
4.1 ท่านเคยร่วมสำรวจและวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของชุมชนจากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
4.2 ท่านเคยร่วมประเมินความรู้ด้านการบริหารจัดการของคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
4.3 ท่านเคยร่วมประเมินทักษะด้านการบริหารจัดการของคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน					

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.4 ท่านเคยร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการให้บริการนักท่องเที่ยวของสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
4.5 ท่านเคยร่วมประเมินผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดี จากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
4.6 ท่านเคยร่วมนำผลการประเมินของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาปรับปรุงข้อบกพร่อง เกี่ยวกับการบริหารจัดการของกลุ่มฯ					
4.7 ท่านเคยร่วมประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว					
4.8 ท่านเคยร่วมนำข้อเสนอแนะจากการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมาปรับปรุงข้อบกพร่อง เกี่ยวกับการบริหารจัดการของกลุ่มฯ					
4.9 ท่านเคยร่วมประเมินผลทั้งด้านดีและไม่ดีจากการทำงานร่วมกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว					
4.10 ท่านเคยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ติดตามและควบคุมการดำเนินงานของกลุ่มในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน					

ภาคผนวก ค

ผลการทดสอบค่าความเที่ยงตรงในเนื้อหา
โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องในเนื้อหา

ตารางผนวกที่ 1 ผลค่าคะแนนดัชนีความสอดคล้องในเนื้อหาของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ผู้ทรงคุณวุฒิที่			ค่า IOC
	1	2	3	
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ				
1.1 เคยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1.00
1.2 เคยมีส่วนร่วมกำหนดโครงสร้างกลุ่ม และบทบาทหน้าที่กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1.00
1.3 เคยมีส่วนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ของการทำท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1.00
1.4 เคยมีส่วนร่วมกำหนดข้อตกลง กฎระเบียบของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนและนักท่องเที่ยว	1	1	1	1.00
1.5 เคยมีส่วนร่วมกำหนดราคาการให้บริการทางการท่องเที่ยว	1	1	1	1.00
1.6 เคยมีส่วนร่วมกำหนดการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว	1	0	1	0.67
1.7 เคยมีส่วนร่วมออกแบบกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1.00
1.8 เคยมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	1	0	1	0.67
1.9 เคยมีส่วนร่วมปรึกษาหารือปัญหาในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	0	1	0.67
1.10 เคยมีส่วนร่วมกำหนดแผนปฏิบัติงานการให้บริการการท่องเที่ยว	1	0	1	0.67
2. การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ				
2.1 เคยเป็นผู้ร่วมจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	0	0	0.33
2.2 เคยมีรายชื่ออยู่ในโครงสร้างกลุ่ม และบทบาทหน้าที่กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	0	0	0.33

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ผู้ทรงคุณวุฒิที่			ค่า IOC
	1	2	3	
2.3 เคยเป็นผู้ร่วมตั้งวัตถุประสงค์ของการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	-1	0	0.00
2.4 เคยปฏิบัติตามข้อตกลง กฎระเบียบของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	0	0.67
2.5 เคยปฏิบัติตามแผนปฏิบัติงาน การให้บริการการท่องเที่ยว	1	1	1	1.00
2.6 เคยร่วมสำรวจกิจกรรม และ/หรือจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1.00
2.7 เคยให้บริการด้านกิจกรรมหรือการบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1.00
2.8 เคยเป็นตัวแทนเข้าร่วมอบรมความรู้ในด้านการบริหารจัดการ	1	1	0	0.67
2.9 เคยเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในด้านการบริหารจัดการ	1	0	1	0.67
2.10 เคยเป็นตัวแทนประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1.00
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์				
3.1 ได้รับโอกาสเข้าร่วมศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นๆ ในด้านการบริการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1.00
3.2 ได้รับโอกาสเข้าร่วมอบรมความรู้ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	0	1	0.67
3.3 ได้รับรายได้จากการให้บริการทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1.00
3.4 ได้รับเงินปันผลจากกองทุนกลุ่มฯ	1	1	1	1.00
3.5 ได้รับการสนับสนุนเงินจากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ฯ	1	1	1	1.00
3.6 ได้รับผลประโยชน์ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินจากกลุ่มอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม	1	0	1	0.67

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ผู้ทรงคุณวุฒิที่			ค่า IOC
	1	2	3	
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล				
4.1 เคยร่วมสำรวจและวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1.00
4.2 เคยร่วมประเมินความรู้ด้านการบริหารจัดการของคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1.00
4.3 เคยร่วมประเมินทักษะด้านการบริหารจัดการของคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1.00
4.4 เคยร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว	1	1	1	1.00
4.5 เคยร่วมประเมินผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดี จากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	0	1	0.67
4.6 เคยร่วมปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เกี่ยวกับด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1.00
4.7 เคยร่วมประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	1	1	1	1.00
4.8 เคยร่วมนำข้อเสนอแนะจากการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว มาวิเคราะห์และปรับปรุงการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ดียิ่งขึ้น	1	1	1	1.00
4.9 เคยร่วมประเมินผลทั้งด้านดีและไม่ดีจากการทำงานร่วมกับหน่วยงานภายนอกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	1	1	1	1.00
4.10 เคยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ติดตามและควบคุมการดำเนินงานของกลุ่มในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1.00
รวม				30.33

$$\text{หมายเหตุ สูตร IOC} = \frac{R}{N} \quad \text{แทนค่า} \quad \frac{30.33}{N} = 0.84$$

ภาคผนวก ง

ข้อมูลผลการศึกษาระดับมาตรฐาน

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนรายชุมชน

ตารางผนวกที่ 2 ข้อมูลผลการศึกษาระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน
รายชุมชน สามารถแสดงรายละเอียดในแต่ละด้านได้ดังนี้

	รายชื่อชุมชน	ระดับเกณฑ์มาตรฐานฯ					
		ด้าน1	ด้าน2	ด้าน3	ด้าน4	ด้าน5	ด้าน6
1	ชุมชนเสาแดง	3.21	2.60	3.33	3.57	1.81	0.00
2	ชุมชนห้วยบะบ้ำ	2.32	2.40	2.00	3.14	1.63	0.00
3	ชุมชนวัดจันทร์	3.42	3.40	4.00	3.86	2.13	0.00
4	ชุมชนห้วยฮ่อม-คอยตุง-ห้วยครก	3.00	3.60	3.00	3.57	1.81	0.00
5	ชุมชนดงสามหมื่น	3.37	2.20	2.67	3.86	2.13	0.00
6	ชุมชนห้วยปู	1.95	2.40	1.67	2.29	1.31	3.80
7	ชุมชนผาหมอน-ชุมชนหนองหล่ม	3.68	3.40	4.00	3.86	2.50	3.20
8	ชุมชนเชิงคอย	3.68	4.00	4.00	2.71	3.69	2.60
9	ชุมชนถ้ำเชียงดาว	2.84	3.00	4.00	4.00	2.63	3.20
10	ชุมชนหัวทุ่ง	2.58	2.80	3.67	3.14	2.50	0.00
11	ชุมชนลวงเหนือ	3.79	4.00	4.00	3.43	3.63	4.00
12	ชุมชนวัดหมื่นสาร	2.53	3.60	3.67	2.86	2.06	0.00
13	ชุมชนสันลมจอย	3.24	3.00	3.67	2.13	2.55	0.00
14	ชุมชนห้วยผักกูด	3.58	2.60	3.00	3.71	1.81	0.00
15	ชุมชนท้องผาย	1.89	3.40	3.33	2.86	2.31	0.00
16	ชุมชนเหล่าพัฒนา-ชุมชนม่อนเงาะ	3.00	2.60	3.00	3.86	2.88	4.00
17	ชุมชนดอนเจียง	1.95	2.60	4.00	2.29	1.69	0.00
18	ชุมชนปงไคร้	3.00	2.60	4.00	3.29	2.06	0.00
19	ชุมชนโป่งน้อยใหม่	3.16	3.20	2.67	4.00	2.38	0.00
20	ชุมชนแม่กำปอง	4.00	4.00	4.00	2.29	2.88	3.80
21	ชุมชนวังไผ่	3.26	2.80	3.67	3.43	1.81	0.00
22	ชุมชนคอยปู่หมื่น	3.74	3.20	4.00	4.00	2.81	4.00
23	ชุมชนโป่งกวาว	3.37	4.00	3.33	3.29	2.19	0.00
24	ชุมชนต้นเปา	1.89	2.80	3.67	0.71	1.88	0.00

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

	รายชื่อชุมชน	ระดับเกณฑ์มาตรฐานฯ					
		ด้าน1	ด้าน2	ด้าน3	ด้าน4	ด้าน5	ด้าน6
25	ชุมชนปง-ห้วยลาน	3.47	4.00	4.00	4.00	2.69	3.40
26	ชุมชนสันป่าเปา	3.10	3.00	3.00	2.87	2.25	1.50
27	ชุมชนจอมแจ้ง	2.63	4.00	3.67	3.43	2.56	0.00
28	ชุมชนกัวแลน้อย	3.26	3.20	3.67	1.00	1.81	3.40
29	ชุมชนทุ่งโป่ง	3.05	3.60	2.67	3.00	1.06	0.00
30	ชุมชนไร่กองจิง	3.95	4.00	4.00	4.00	3.50	4.00
31	ชุมชนเหมืองกุง	2.58	3.40	4.00	3.14	2.44	2.40
32	ชุมชนมูเซอปากทาง	3.95	4.00	4.00	4.00	3.13	2.00
	ภาพรวม	3.08	3.23	3.48	3.17	2.33	1.42

โดยใช้เกณฑ์การแปรผลข้อมูลดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.01 - 4.00	หมายความว่า มีมาตรฐานในระดับดีเยี่ยม
2.01 - 3.00	หมายความว่า มีมาตรฐานในระดับดี
1.01 - 2.00	หมายความว่า มีมาตรฐานในระดับพอใช้
0.00 - 1.00	หมายความว่า มีมาตรฐานในระดับควรปรับปรุง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวนัยเนตร ขาวงาม
เกิดเมื่อ	21 กันยายน 2536
ประวัติการศึกษา	2562 ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้
	2559 ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้

